Colecția
QUINTA ESSENTIA

În tratatul alchimic *Compoziția Compozițiilor*, Albert cel Mare pleacă de la teoria atribuită lui Hermes, conform căreia ar exista mai multe forme substanțiale latente în fiecare metal. De unde și posibilitatea de a rezulta forma auriferă și de a transforma astfel în aur toate metalele sau aproape toate. Această teorie, ne spune Albert cel Mare, se bazează pe paradigma lui Anaxagora, pentru care totul se află în tot, deci fiecare metal este conținut în orice metal. În lucrarea sa *De Mineralibus*, el afirmă că „transformarea metalelor și transformarea unui lucru particular într-un altul (*mutatione unius in aliud*) nu aparțin fizicii, ci artei numite alchimie". Un semn al acestei arte este acela că „dintre toate științele alchimia este cea care imită cel mai adânc Natura".

*

Toma d´Aquino, ale cărui două tratate alchimice (*Despre Piatra filosofală și Despre Arta alchimiei*) sunt publicate în volumul de față, afirmă că nu putem transmuta materia, că nu îi putem schimba natura intimă. Ea este netransmutabilă întrucât este unică, reprezintă o unicitate. Putem preschimba doar aspectele exterioare ale metalelor, speciile. El spune că adevăratul aur, cel filosofic, se obține *per calorem solis* (lumină astrală), *in loco determinate* (athanor).

„Scrierile neprețuite despre alchimie (ale lui Toma d´Aquino) ne oferă dovada unei practici a acestei filosofii speciale și secrete pe care, cel puțin, a văzut-o practicată de Albert cel Mare, pe care-l citează în lucrare a fi maestrul său în această știință. Acest mic tratat nu conține decât opt pagini și este tot ceea ce am citit mai bun în acest domeniu."

Langlet du Fresnoy, *Istoria filosofiei hermetice*

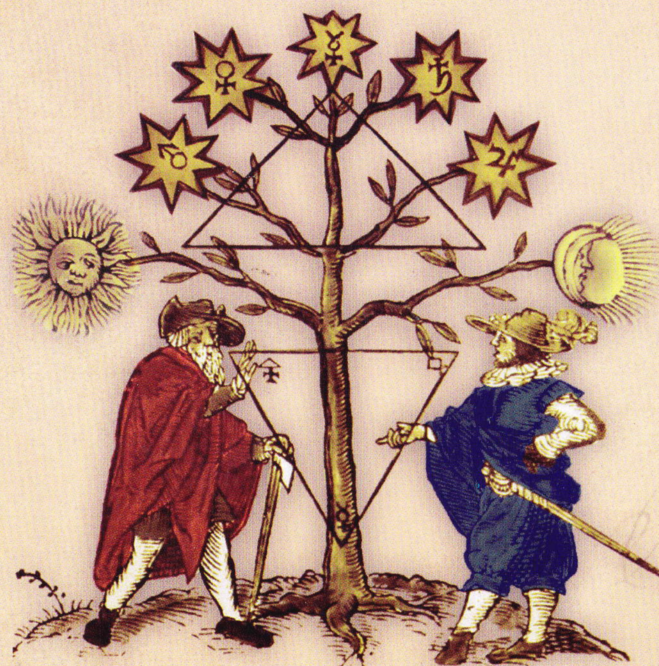
EDITURA
HERALD

ISBN:978-973-111-[illegible]8-1
5 948417 190318

ARTA ALCHIMIEI

COMPOZIȚIA COMPOZIȚIILOR
DESPRE PIATRA FILOSOFALĂ • DESPRE ARTA ALCHIMIEI

Toma d´Aquino &
Albert cel Mare

EDITURA HERALD

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Thomas Aquinas, sfânt
Arta Alchimiei / Toma d'Aquino & Albert cel Mare ;
trad.: Gabriel Avram. - București : Herald, 2016
ISBN 978-973-111-618-1
I. Albertus Magnus, sfânt
II. Avram, Gabriel (trad.)
133.5:54

Traité de Saint Thomas d'Aquin, de l'Ordre des Freres precheurs. La pierre philosophale et premierement des corps supercelestes, suivi du Traite sur L'art de l'Alchimie. Traduit du latin pour la premiere fois, introduction et notes de Grillot de Givry

Toma d'Aquino & Albert cel Mare

Arta Alchimiei

Traducere din latină, note și comentarii:
GRILLOT DE GIVRY

Traducere din limba franceză:
GABRIEL AVRAM

EDITURA HERALD
București

Redactor:
Radu Duma

Concepţia grafică a copertei:
Diana Şerbănescu

DTP:
Corina Rezai

Lector:
Marian Săndulache

Pentru noutăţi şi comenzi
vizitaţi site-ul nostru:
www edituraherald ro
sau contactaţi-ne la:
office@edituraherald.ro
OP.10 - CP.33 Sect. II Bucureşti
Tel: 021.319.40.60, 021.319.40.61
Fax: 021.319.40.59, 021.319.40.60
Mob: 0744.888.388, 0771.664.320

Notă asupra ediţiei

Cele două tratate ale lui Toma d´Aquino, care fac obiectul prezentului volum, se regăsesc în vasta compilaţie *Theatrum Chemicum* (Argentorati, in-8, 1613), vol. III, sub titulatura generală de *Secreta Alchemiae*.

Primul tratat este intitulat *De Lapide Philosophico* (Despre Piatra filosofală) şi se regăseşte parţial în următoarele ediţii:

1. *S. Thomas de Esse et Essentia mineralium*, in-4, Venetiis, 1488. Apărută la mai bine de două sute de ani de la moartea Sfântului Toma, această ediţie dovedeşte faptul că renumele său de alchimist datează de multă vreme şi că manuscrisele sale trebuie să fi fost foarte răspândite în acele timpuri.

2. Idem, in-8, 1592.

3. Idem, în *Theatrum Chimicum*, vol. V, pag. 806. Este acelaşi tratat *De esse et essentia mineralium*, sau, în opinia altora, *De esse et essentia metallorum*, sau *Essentiis Essentiarum*, a cărui autenticitate este pusă la îndoială de abatele Lenglet du Fresnoy. Dar este foarte probabil ca

abatele să nu fi cunoscut decât aceste trei ultime ediții, care sunt vizibil trunchiate și care nu par a fi decât schițe ale primei ediții citate. De fapt, din aceste trei ultime ediții lipsesc primul și ultimele trei capitole, pe care le întâlnim în *Theatrum Chemicum*, vol.III; în plus, se observă mai multe variante de text.

Este incontestabil faptul că acest tratat conține multe erori și poartă urmele numeroaselor remanieri. Textul devine uneori atât de obscur, încât ai crede că e scris de vreun cabalist. În traducerea noastră, am urmărit textul din volumul III, confruntându-l cu cel din alte ediții și din câteva manuscrise care ofereau variante mai corecte, fără însă a avea pretenția că am surmontat toate dificultățile.

*

Al doilea tratat al lui Toma d'Aquino figurează de asemenea în *Theatrum Chemicum*, vol.III, sub denumirea de *Thesaurus Alchemiae* și este dedicat fratelui Regnauld; se cunosc următoarele ediții:

1. *Thomase aquinatis, Secreta Alchimiae*; Colonise, 1579;
2. Idem, *Secreta Alchimiae magnalia*, in-8, Lugduni, fără dată;
3. Idem, Lugduni Batavorum, 1598;
4. *Thomae Aquinatis Alchimise magnalia, Item Thesaurus Alchimiae*, in-8, Lugduni, 1602.

Abatele Langlet du Fresnoy a adus acestui tratat numeroase elogii. Mai există o operă a Sfântului Toma care

prezintă un interes mult mai mic. Intitulată *Liber Lilii benedicti nuncupatum*, este de fapt un comentariu asupra unui poem alchimic alcătuit din 18 versuri (*Theatrum Chemicum*, vol. IV, pag. 959). S-ar putea să fie manuscrisul deținut de reverendul de Castaigne, și pe care-l primise chiar din mâinile Sfântului Toma. Cu toate acestea, credem că ar fi vorba mai degrabă despre o operă pierdută astăzi. În fine, să mai semnalăm comentariul la scrierea *Turba Philosophorum*, despre care vorbește tot abatele Langlet du Fresnoy, dar pe care nu știm să figureze numele sfântului Toma.

*

Tratatul lui Albert cel Mare, *Compositum de Compositis*, se găsește în *Theatrum Chemicum*, vol.IV, pag.825. Hoefer citează în lucrarea sa, *Istoria chimiei*, mai multe locuri din această scriere. Două din aceste pasaje nu se regăsesc însă în *Compositum de Compositis*, ci în *Libellus de Alchimia* (*Theatrum Chemicum*, vol.II). Împreună cu *De Alchimia*, tratatul de față reprezintă contribuțiile cele mai însemnate ale lui Albert cel Mare în domeniul alchimiei.

Grillot de Givry

Alchimia lui Albert cel Mare

Un recent *Dicționar al Evului Mediu* scrie că Albert cel Mare a fost „primul interpret scolastic al ansamblului operei lui Aristotel, accesibilă în Evul Mediu", dar și cel care „a lăsat o operă monumentală, cu caracter enciclopedic, care acoperă toate domeniile cunoașterii, atât în filosofie, cât și în teologie"[1]. În ceea ce-l privește, Benoît Patar, în recenta sa lucrare *Dicționarul prescurtat al filosofilor medievali*, face din celebrul teolog dominican nimic altceva decât „filosoful latin al Evului Mediu"[2]. Celebrul filosof german își merită cu prisosință renumele de „doctor teolog universal", atât din prisma amplorii cât și a geniului judecăților sale, pe care le-a aplicat tuturor domeniilor de studiu, ceea ce explică faptul că reputația sa a depășit mediul universitar.

Încă din timpul vieții sale, multiplele observații și experiențe științifice ale celui care i-a fost maestru lui

[1] Claude Gauvard, Alain de Libera și Michel Zinc, *Dictionnaire du Moyen Âge*, Paris, P.U.F., 2002, p. 26.

[2] Benoît Patar, *Dictionnaire abrégé des philosophes médiévaux*, Longueuil, Les Presses Philosophiques, 2000, p. 29.

Toma d'Aquino se înconjurau cu o aură de mister, iar odată decedat, au existat multe tratate de alchimie și de magie care au circulat sub numele său, dintre care amintim lucrarea eponimă, *Marele Albert*, care este și astăzi extrem de populară.

Datorită tuturor lucrărilor de alchimie și de magie care i-au fost atribuite acestui celebru filosof, în special tratatul său consacrat mineralelor, *De Mineralibus*, a cărui autenticitate nu i-a fost pusă la îndoială, ne-a permis să emitem opinia fermă că avem de a face aici cu o operă de alchimie, întrucât problema este abordată chiar în deschiderea lucrării[1].

În anul 1967, Dorothy Wyckoff a publicat o traducere engleză adnotată a tratatului[2]. Ea subliniază mai întâi faptul că tratatul lui Albert cel Mare asupra mineralelor este unul tipic pentru genul scolastic. Apoi rezumă poziția teologului aristotelian asupra naturii mineralelor și metalelor[3]. Autoarea traducerii alege cu îndreptățire să regrupeze argumentele lui Albert asupra metalelor conform celor patru cauze postulate de Aristotel, care constituie orizontul teoretic în interiorul căruia el și succesorii săi își vor dezvolta nenumăratele lor teorii științifice.

[1] O reeditare a ediției din 1541 a lucrării *De Mineralibus* tocmai a fost publicată de Bibliothèque Interuniversitaire de Médecine de Paris, Éditions Manucius, 2003 (prefață de Didier Kahn).

[2] Dorothy Wyckoff, *Albertus Magnus; Book of Minerals*, Oxford, Clarendon Press, 1967.

[3] *Idem*, „Argument of the *Book of Minerals*", p. XXXI și următoarele.

Ar fi vorba mai întâi despre *cauza materială*: mineralele sunt compuse din cele patru elemente fundamentale, adică apa, aerul, pământul și focul. Ultimele sunt și ele alcătuite din două amestecuri de bază: sulful și mercurul. Toată această compoziție primordială este împrumutată de Albert cel Mare din fizica arabilor, mai ales din tratatele lui Avicenna, care figurează printre autoritățile ce l-au influențat. Argintul viu, alcătuit din pământ și apă, și sulful, alcătuit din fiecare din cele patru elemente, vor forma apoi, în diverse proporții, diferitele metale.

Albert desemnează apoi *cauza eficientă*, adică procesul de maturare a metalelor, ca rezidând în cele două emanații, cea uscată și cea umedă, despre care vorbește Aristotel în ale sale *Meteorologice*, și prin care Albert vede acțiunile respective ale sulfului și mercurului.

Cauza formală a alcătuirii metalelor este situată de Albert cel Mare în puterea celestă a strălucirii stelelor, care determină astfel natura metalului format într-un anumit loc și un anume moment temporal. Pentru savanții perioadei respective, această putere celestă este la fel de reală ca și puterea elementară a lumii sublunare. Pentru ei, natura metalelor ar fi formată din amestecul elementelor și din strălucirea stelară specifică solului sau subsolului luat în considerare.

A patra cauză, cea a *finalității*, este repede îndepărtată de cercetătorul nostru, care se pune astfel de acord cu Aristotel, afirmând că mineralele sunt neînsuflețite și, prin acest fapt, nu pot avea o soartă, un destin sau scop particular, precum vedem la ființele vii. Iată care este orizontul metafizic al științei lui Albert cel Mare.

Problematica alchimiei este abordată în mod direct în cartea a treia a tratatului *De Mineralibus*, capitol care vorbește despre substanța metalelor (*Tractatus primus qui est de substantialibus metallorum*). Autorul își începe expunerea prin a preciza faptul că el își adaugă observațiile proprii considerațiilor filosofilor studiați și că a experimentat transmutația metalelor cu ajutorul alchimiei. Apoi autorul trece la studiul posibilităților transmutației cărora le consacră mai multe capitole.

Albert cel Mare ia în considerare, alternativ, două teorii ale fizicii. Prima constă în postularea faptului că nu există decât o singură formă metalică specifică și că aceasta ar fi cea a aurului. Niciun alt metal nu are formă specifică, iată de ce alchimia ar putea să obțină, din fiecare metal, forma specifică a aurului. În acest caz, transmutatia ar fi o perfecționare, ba chiar o înnobilare a formei specifice a oricărui metal.

Dar Albert respinge această posibilitate. Mai întâi, el regretă folosirea termenilor metaforici utilizați de alchimiști, procedeu care i se pare neconform cu cutumele filosofiei[1]. Mai apoi, respinge argumentul alchimic, căci, susține el, dacă nu există decât o singură formă substanțială metalică, cea a aurului, cum se poate explica stabilitatea argintului, a cositorului și a tuturor celorlalte me-

[1] Această rezervă a lui Albert asupra limbajului alchimiei a fost folosită de Guy-H. Allard, care a concluzionat un pic cam pripit faptul că Albert cel Mare respingea alchimia. Cf. Allard, (Guy-H.), „Réactions de trois penseurs du XIIIe siècle vis-à-vis de l'alchimie", în *La science de la nature: théories et pratiques*, Montréal-Paris, Bellarmin-Vrin, 1974.

tale? Odată înfăptuită această înnobilare experimentată, adaugă filosoful naturalist, nu privește decât aparențele, adică accidentele. Îi putem conferi aparență de argint aramei, de aur plumbului sau de argint fierului, dar nimic nu s-a schimbat în substanța acestora, adică în natura intimă a metalului. Această aparentă preschimbare a diferitelor metale într-o substanță aurită sau argintie nu presupune decât schimbarea culorii, mirosului, greutății sau chiar a densității metalului rezultat, dar nu și a naturii sale intime. Dar chiar dacă toate metalele sunt alcătuite din aceleași patru elemente, forma amestecului lor este stabilă, căci ea se bazează pe o formă fixă ce garantează diversitatea esențială.

A doua teorie pe care mai apoi Albert o are în vedere este cea atribuită lui Hermes, conform căreia ar exista mai multe forme substanțiale latente în fiecare metal. De unde și posibilitatea de a rezulta forma auriferă și de a transforma astfel în aur toate metalele sau aproape toate. Această teorie, ne spune Albert cel Mare, se bazează pe paradigma lui Anaxagora, pentru care totul se află în tot, deci fiecare metal este conținut în orice metal. Or, această teorie se opune homeometriei metalelor, afirmată de Aristotel în *Meteorologicele*[1] sale. Metalele sunt substanțe homeomere, adică „părți de aceeași natură care sunt constituite plecând de la cele patru elemente."[2] Dar experimentul este cel care ne oferă contraargumentele definitive. În fond, Albert afirmă că experiența fuziunii plumbului nu i-a reușit niciodată și că nu a produs aurul care se presupune că ar fi inclus în natura acestui element.

[1] Aristote, *Les météorologiques*, Paris, Vrin, 1976, 388a10 și următoarele.

[2] *Idem*, Comentariu de Jean Tricot, p. 267, nota 2.

Atunci, având în vedere neajunsurile acestor două teorii, mai este transmutarea unei forme substanțiale în alta realistă? Într-un capitol consacrat acestei probleme (*Ultrum species metallorum possint adinvicem transmutari sicut alchimici*), Albert se raportează direct la raționamentul lui Avicenna: alchimiștii nu pot realiza transmutarea formei substanțiale a metalelor, ci doar a compușilor acestora, doar, dacă este să ne luăm după filosoful persan, forma substanțială ar fi mai întâi redusă la materia primordială, pentru a primi după aceea o nouă formă specifică.

Această infimă posibilitate, care se bazează pe noțiunea exclusiv metafizică a materiei primordiale, avansată de Platon în dialogul *Timaios*, este reluată de către filosoful experimentator, care pare să-i acorde un oarecare credit. La finalul capitolului amintit mai sus, el estimează că cele mai bune operațiuni chimice sunt cele care constau în a purifica sulful și argintul viu, pentru a le amesteca apoi cu alte metale. Aceste manipulări ar acționa astfel asupra puterilor elementare și celeste care alcătuiesc diferitele metale.

Dar nu există nicio îndoială asupra produselor ce rezultă de pe urma celor care lucrează doar cu aparențe sau accidente. Filosoful își sfârșește ancheta asupra alchimiei povestindu-și experiențele (*ego experiri feci*) cu aurul și argintul de origine alchimică, și cum aceste produse transmutate au rezistat la mai multe combustii, și că, sub acțiunea persistentă a focului, s-au evaporat subit, nelăsând alte reziduuri decât niște urme pe pereții vasului.

Cercetarea lui Albert cel Mare asupra transmutării alchimice pune în valoare, după cum au remarcat deja mai mulți comentatori, importanța experimentului pentru celebrul filosof enciclopedist. Cercetarea mai demonstrează și credința în rolul luminii stelelor în formarea metalelor. Această credință, izvorâtă direct din astronomia lui Ptolemeu, la care Albert se referă explicit în capitolul următor, îi permite să explice formarea metalelor pe un pământ poziționat în centrul oricărei străluciri stelare.

Este o credință care se adaugă la metafizica platoniciană a elementelor, la cea a lui Aristotel despre forma substanței stabile și la cea a învățaților arabi despre compușii primordiali ai sulfului și argintului viu. Nu este surprinzător că, dintr-o asemenea perspectivă, transmutația ar fi posibilă doar reducând metalul până la starea de materie primordială, total nedeterminată, pentru a o re-forma după aceea, ajutându-se de compușii primordiali și de configurația stelară adecvată. Însă cercetările se opresc datorită rezultatelor nesatisfăcătoare ale experiențelor întreprinse sau propuse.

Reputația de alchimist și de magician a lui Albert cel Mare a luat avânt chiar din timpul vieții sale, probabil din cauza numeroaselor sale experiențe științifice de tot felul, după cum subliniază istoricii. Lucrarea pe care filosoful a consacrat-o mineralelor a dat naștere rapid altor lucrări cu conținut asemănător, dar mai mult sau mai puțin alterate: *Semita recta*, *Alchimia minor*, *Compositum de com-*

positis, *Libellus de Alkimie*, *Secreta Alkimie*, etc.[1] O parte din rețetele alchimice și magice care îi sunt atribuite și care sunt regrupate sub denumirea de *Grand Albert* (Marele Albert) ar proveni chiar din vremea sa[2], ca să nu mai vorbim despre lucrarea *De secretis mulierum*, care a fost reeditată de-a lungul secolelor probabil de tot atâtea ori cât au fost rețetele alchimice din *Marele Albert*.

O anecdotă, a cărei autenticitate nu poate fi pusă la îndoială, a contribuit substanțial la ideea pe care filosoful nostru enciclopedist și-a făcut-o despre alchimie. În anul 1260, Papa a făcut apel la el pentru a redresa finanțele episcopiei din Ratisbonne, aflate într-o stare lamentabilă. Dominicanul s-a instalat în castelul din Stauff, care domina orașul și se afla pe malurile Dunării. După doar un an, a reușit să redreseze situația financiară a episcopiei și se spune că Albert a reușit întrucât a stabilit o regulă a strictei frugalități (cumpătare, economie). Însă aplicarea doar a acestei reguli de viață sobră, spun mai mulți comentatori, nu ar fi fost de ajuns pentru a redresa situația economică și financiară. După ce a rezolvat problema, Albert cel Mare a părăsit iute orașul și funcția ce i se încredințase, dar reputația sa de alchimist și de magician s-a răspândit și mai tare. Cronicarii i-au conferit celui pe care îl denumeau *doctor universal* și *patron al oamenilor de știință creștini* și laudele adresate de obicei stăpânitorilor și personajelor ilustre: „Albert a înfăptuit ceea ce Cicero

---

[1] Robert Halleux, *Les textes alchimiques*, Louvain, Brepols, 1949, p. 103-104.

[2] *Le Grand et le petit Albert*, préface de Bernard Husson, Paris, Belfond, 1970, p. 7.

scria despre Thales, iar Pliniu spunea despre Democrit, adică faptul că un filosof știe să facă aur atunci când situația o cere."[1]

Claude Gagnon

*

Sfântul Albert cel Mare (pe numele lui real Albrecht von Bollstadt), a mai fost cunoscut și sub numele de Albert din Colonia (Köln) sau Albertus Magnus. S-a născut în Bavaria prin anul 1200 și a murit la Köln în 1280; a făcut parte din ordinul dominican, a fost filosof, teolog, naturalist și chimist. Între 1260 și 1263 este episcop de Ratisbonne (azi Regensburg, Germania), apoi a preferat viața de catedră, fiind considerat cel mai renumit profesor al secolului al XIII-lea, printre discipolii săi numărându-se și celebrul *Toma d'Aquino*. A fost un *homo universalis* avant la lettre, având studii de litere și de medicină, de filologie arabă și greacă, de teologie, de științe ale naturii. El redescoperă opera lui Aristotel, prin intermediul învățaților arabi, operă care îl va influența profund, dar încearcă să ducă mai departe învățăturile filosofului grec prin numeroase studii și lucrări cu caracter enciclopedic.

A fost beatificat de papa Grigore XV, în anul 1622, apoi canonizat în 1931 de papa Pius XI și proclamat doctor al Bisericii de același papă, iar în 1941 a fost proclamat „Sfânt patron al savanților creștini" de către papa Pius XII.

---

[1] Idem, pag. 37.

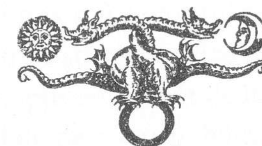

Fiind unul din primii gânditori medievali care a luat contact cu opera lui Aristotel, el s-a preocupat de difuzarea lucrărilor acestuia, dar și a comentariilor emise de Averroes asupra filosofului grec. Nu s-a mărginit doar la difuzarea lui Aristotel, ci a făcut cunoscut lumii din vremea sa și operele altor gânditori ai antichității: Empedocle, Euclid, Platon, Seneca, dar și operele unor gânditori arabi: Al-Kindi, Averroes, Avicena, Alhazen.

I se cunosc 74 de lucrări autentice, dar și foarte multe tratate care îi sunt atribuite, cel mai probabil fiind scrise de discipoli ai săi. Iată câteva dintre operele sale: *Alkymia, De anima* (Despre suflet), *De animalibus* (Despre animale), *De causis et processu universitatis* (Despre cauzele și emanațiile universului), *De fato* (Despre destin), *De intellectu et intelligibili* (Despre intelect și despre obiectul inteligibil), *Metaphysicorum libri* (Cartea metafizicii), *De mineralibus* (Despre minerale), *De morte et vita* (Despre moarte și viață), *De natura et origine animae* (Despre natura și originea sufletului), *De natura locorum* (Despre natura locurilor), *Philosophia pauperum* (Filosofia săracilor), *Physica, De praedicamentis* (Cele zece predici), *De proprietabus elementorum* (Despre proprietățile elementelor), *De secretis mulierum* (Despre secretele femeilor), *De vegetalibus et plantis* (Despre vegetale și plante).

Albert cel Mare

COMPOZIȚIA COMPOZIȚIILOR

Prefață

Nu voi tăinui semenilor mei o cunoaștere ce mi-a fost revelată de grația lui Dumnezeu și nici nu o voi păstra din orgoliu doar pentru mine, căci mi-e teamă că voi atrage asupra mea blestemul Creatorului. O știință ținută secretă, o comoară ascunsă, – care mai este atunci folosul lor? Știința pe care am aflat-o dincolo de orice amăgire v-o transmit și vouă, fără nici un regret. Lăcomia de a poseda doar tu un anumit lucru tulbură ordinea pământească, iar un om lacom nu poate fi socotit dreptcredincios în fața lui Dumnezeu. Orice știință și orice înțelepciune vin de la Dumnezeu; ca să spunem că vin de la Duhul Sfânt e doar o simplă modalitate de a vorbi. Nimeni nu poate spune: Domnul Nostru Iisus Christos, fără a subînțelege: Fiul lui Dumnezeu Tatăl, zămislit prin mijlocirea Duhului Sfânt. La fel, această știință a adevărului nu poate fi separată de Cel care mi-a transmis-o.

Nu voi da mai departe această știință tuturor, ci doar acelora care îl venerează pe Domnul prin operele sale și pe care El i-a judecat a fi demni de a primi înfăptuirile

sale. Fie ca cel ce are urechi pentru a înțelege să primească această cunoaștere divină și să-și însușească tainele ce mi-au fost descoperite prin grația Domnului, și să nu le reveleze ei înșiși niciodată celor care nu sunt vrednici să le primească.

Natura trebuie să slujească drept temelie și model pentru știință, la fel cum Arta lucrează cum poate tot după Natură. Trebuie așadar ca Artistul să observe Natura și să procedeze la fel cum procedează și ea.

Capitolul I

Generalități despre formarea metalelor prin intermediul sulfului și mercurului

S-a observat că natura metalelor, așa cum o cunoaștem noi, este zămislită la modul general prin intermediul sulfului și mercurului. Doar diferența de coacere[1] (încălzire) și de descompunere[2] (extragere) produce întreaga varietate în regnul metalelor. Am observat eu însumi că într-unul și același vas, adică dintr-un același filon, natura a produs mai multe metale, cât și particule de argint diseminate pe ici, pe colo. De altfel, am demonstrat cu clarita-

[1] În original, *cuisson*, ceea ce înseamnă, cf. Dicționarului alchimiștilor: „Operațiunea prin care o materie este supusă într-un vas unor temperaturi ridicate. Acest procedeu se folosește în special la fabricarea aurului și argintului." (N.tr)

[2] În original, *digestion*: „La modul literal, digestia înseamnă transformarea/descompunerea alimentelor în aparatul digestiv. Prin analogie, în alchimie, această operațiune constă în a extrage anumite principii ale materiei primordiale cu ajutorul unui lichid, adeseori un acid, la o temperatură mai ridicată decât cea a camerei." (N.tr)

te în Tratatul nostru despre minerale [*De mineralibus*] că generarea metalelor este circulară, se trece de la un metal la altul ca urmând traiectoria unui cerc, iar metalele vecine au proprietăți asemănătoare; de aceea argintul se preschimbă mult mai ușor în aur decât orice alt metal.

De altfel trebuie, în cazul argintului, să-i preschimbi doar culoarea și greutatea, ceea ce este ușor de înfăptuit. Căci o substanță deja compactă își sporește cu ușurință greutatea. Și pentru că argintul conține un sulf alb-gălbui, culoarea sa va fi astfel ușor de transformat.

La fel stau lucrurile și în cazul altor metale. Ca să spunem așa, sulful[1] este tatăl lor, iar mercurul[2] mama lor.

Lucrul este și mai adevărat dacă vom spune că în cazul calcinării[3], sulful reprezintă sperma tatălui, iar mercurul simbolizează o menstruație coagulată pentru a forma substanța embrionului. Sulful singur nu poate zămisli nimic, la fel cum un tată singur nu poate da naștere la ceva.

[1] *Sulful* despre care se vorbea în alchimie în acele vremuri reprezintă un principiu greșit înțeles al materiei primordiale. El nu trebuie confundat cu elementul chimic așa cum este el înțeles astăzi, ci este numele simbolic dat unuia din cele trei principii alchimice. Dar mai există și *sulful filosofal*, care, la fel, este altceva decât elementul sulf folosit de chimiști. (N.tr)

[2] În cazul *mercurului*, există *mercurul filosofilor*, care reprezintă principiul feminin din materia primordială ce este extras sub acțiunea focului, dar și *mercurul filosofic*, denumit și agent secundar, care reprezintă sarea extrasă din materia primordială sub acțiunea focului secret. De asemenea, atunci când se va vorbi despre *menstruație*, trebuie să precizăm că acest termen este sinonimul *dizolvantului*. (N.tr)

[3] În original, *conjonction*: „Termen înlocuit adeseori prin *calcinație*. Fuziunea sulfului și mercurului, după multiple purificări." (N.tr)

La fel cum masculul zămislește prin propria sa sământă amestecată cu sângele menstrual, tot așa și sulful zămislește în amestec cu mercurul, căci singur nu poate produce nimic. Prin această comparație, dorim să dăm de înțeles că Alchimistul trebuie mai întâi să-i înlăture metalului specificitatea pe care i-a conferit-o Natura, apoi să procedeze la fel cum a procedat ea, prin intermediul mercurului și sulfului preparate și purificate întotdeauna după exemplul Naturii.

Sulful conține trei principii ale umidității.

Primul dintre aceste principii este mai ales aerian și incandescent, și se regăsește în părțile exterioare ale sulfului, tocmai din cauza marii volatilități a elementelor sale, care se evaporă cu ușurință și consumă corpurile cu care vin în contact.

Al doilea principiu este flegmatic, altfel spus apos, lichid, și se află imediat amplasat sub precedentul principiu. Al treilea este radical, fix, aderent la părțile interne. Doar acesta este un principiu general, dar nu poate fi separat de celelalte, fără a distruge tot întregul. Primul principiu nu rezistă la foc; fiind combustibil, se consumă la foc și calcinează substanța metalului împreună cu care este încălzit. Astfel că nu este doar inutil, ci și dăunător scopului pe care ne propunem. Al doilea principiu nu face decât să înmoaie corpurile, nu este zămislitor, deci nici acesta nu ne poate sluji în opera noastră. Al treilea este radical, pătrunde toate particulele materiei care îi datorează proprietățile esențiale. Sulful trebuie curățat de primele două principii pentru ca subtilitatea celui de al treilea să ne poată sluji la obținerea unui compus perfect.

Focul nu reprezintă altceva decât vaporii sulfului; acești vapori bine purificați și sublimați îl albește și îl face mai dens. Astfel că alchimiștii îndemânateci au obiceiul să-i înlăture sulfului cele două principii inutile, cu ajutorul spălăturilor substanțelor acide, cum ar fi oțeturile, sucurile de citrice, laptele acru, laptele de capră, urina copiilor[1]. Acești alchimiști purifică sulful prin lixiviațiune[2], descompunere, sublimare. În final, sulful trebuie rectificat în așa fel încât să se obțină o substanță pură ce conține doar forța activă, perfectibilă și apropiată de metal. De abia după aceea putem spune că ne aflăm în posesia unei părți a Operei noastre.

Despre natura mercurului

Mercurul include în natura sa două substanțe inutile, pământul și apa. Substanța pământeană are ceva din natura sulfului, căci focul o înroșește. Substanța apoasă are o umiditate inutilă.

Putem înlătura cu ușurință din natura mercurului impuritățile apoase și pământene cu ajutorul sublimărilor și a spălăturilor cu acizi foarte puternici. Natura îl separă

[1] Aceste substanțe, în limbajul alchimic, reprezintă altceva decât ceea ce înțelegem noi astăzi; în general, oțeturile și „urina copiilor" sunt de fapt substanțe acide, dizolvante, care au mirosuri și-gusturi asemănătoare cu produsele enumerate, de aceea, probabil, prin analogie, fiecăruia i s-a dat denumirea respectivă. (N.tr)

[2] Lixiviațiunea (din latinul *lixivium*) desemnează în domeniile chimiei, farmaciei sau științelor pământului toate tehnicile de extragere a produselor solubile cu ajutorul unui solvent. (N.tr)

în starea uscată a sulfului și îl deposedează de aspectul pământesc prin căldura soarelui și a stelelor.

Se obține astfel un mercur pur, complet debarasat de substanța sa pământeană, nemaiconținând părți străine. Atunci poate fi făcut să fuzioneze cu un sulf epurat și produs în sânul pământului metalelor pure și perfecte. Dacă cele două principii sunt impure, atunci metalele sunt imperfecte. Așa se face că în mine descoperim metale diferite, fapt care se datorează purificării și transformării variabile a principiilor lor. Dar lucrul acesta depinde de coacerea prin foc.

Despre arsenic

Arsenicul[1] este de aceeași natură ca și sulful, amândouă colorându-se în roșu și în alb. Dar există mai multă umiditate în natura arsenicului, iar sub acțiunea focului acesta se sublimează[2] mai puțin repede decât sulful.

Știm că sulful se sublimează foarte repede și are tendința de a consuma toate corpurile, cu excepția aurului. Arsenicul își poate reuni principiul său uscat cu cel al sulfului, temperându-se unul pe celălalt, iar odată unite,

[1] Conform Glosarului alchimic, arsenicul „în vechile tratate anterioare secolului al XVI-lea, desemnează *sarea filosofilor*, dar și *aurul înțelepților*, zis și *sulful filosofilor*". (N.tr)

[2] În fizică, *sublimarea* este fenomenul de trecere, prin încălzire, a unei substanțe din stare solidă direct în stare de vapori (gazoasă), fără a mai trece prin starea lichidă. Fenomenul de sublimare este endotermic, adică are loc cu absorbție de căldură. (N.tr)

aceste două elemente pot fi cu greu separate; precipitatul astfel format este o substanță ușor lichidă.

„Arsenicul, spune Geber[1], conține mult mercur, de aceea poate fi preparat ca și acesta din urmă." Trebuie să știți că spiritul, ascuns în natura sulfului, arsenicului și uleiului de origine animală este denumit de către filosofi Elixirul Alb. Este unic, se poate amesteca cu substanța încălzită din care vom obține Elixirul Roșu; fuzionează cu metalele topite, după cum am experimentat noi înșine, le purifică, nu doar din cauza proprietăților precizate, dar și pentru faptul că există o proporție comună între elementele sale.

Metalele diferă între ele în funcție de puritatea sau impuritatea materiei primordiale, adică a sulfului și mercurului, dar și după intensitatea focului ce le-a zămislit.

Conform filosofilor, elixirul se mai numește și Remediu[2], întrucât substanța corpurilor metalelor se asimilează corpurilor animalelor. Astfel vom spune că există un spirit ascuns în sulf, arsenic și uleiul extras din substanțele animale. Acolo trebuie să căutăm această esență, cu ajutorul cărora vom preschimba toate corpurile imperfecte

[1] Jabir ibn Hayyan, latinizat Geber (cca. 721- cca. 815) a fost un celebru învățat de origine arabă sau persană, ce a adus o contribuție substanțială la dezvoltarea culturii islamice. Printre multiplele sale preocupări, putem enumera: chimie, alchimie, astronomie, astrologie, filozofie, farmacie, medicină. (N.tr)

[2] Nu este vorba nicidecum de domeniul științific recunoscut de noi astăzi, căci în limbajul alchimic, *remediu* înseamnă „piatra filosofală diluată. Stopând operațiunile operei la culoarea albă se obțin remedii de ordin inferior." Remediu mai era însă și sinonim cu *Elixirul de viață lungă.* (N.tr)

în corpuri perfecte. Acest spirit sau esență este denumit Apă și Mercur de către filosofi. „Mercurul, spune Geber, este un remediu compus din uscat și umed, din umed și din uscat." Astfel vei înțelege succesiunea operațiunilor: extrage pământul din foc, aerul din pământ și apa din aer, întrucât apa poate rezista la foc. Trebuie notate aceste învățături, căci sunt arcane universale.

Niciunul dintre principiile care ne conduc spre înfăptuirea Operei[1] nu are putere prin sine însuși, căci aceste principii sunt incluse în metale, ele nu pot perfecționa Opera, căci nu mai sunt principii fixe, le lipsesc două substanțe, una amestecabilă metalelor în fuziune, alta fixă ce are puterea de a coagula și stabiliza produsul. Astfel Rhazes[2] a spus:

> Există patru substanțe care se schimbă în timp; fiecare dintre acestea este alcătuită din patru elemente și ia numele elementului dominant. Esența lor miraculoasă s-a fixat într-un corp și împreună cu acesta poate nutri celelalte corpuri. Această esență este alcătuită din apă și din aer, combinate în așa fel încât căldura le lichefiază. Aici se ascunde un secret miraculos. Mineralele folosite în alchimie trebuie, pentru a ne fi de folos, să aibă o acțiune asupra corpurilor

[1] În general, prin „înfăptuirea Operei" se înțelegea obținerea Pietrei filosofale. Aceasta reprezintă produsul finit al operei alchimice, care mai era denumit și aur alchimic, fiind un compus care permitea transmutarea metalelor în aur, fiind, deci, un soi de catalizator. (N.tr)

[2] Abu Bakr Mohammad Ibn Zakariya al-Razi, cunoscut și ca Razi (persanul), sau Al-Razi, sau Ibn Zakaria, iar în latină Rhazes (865-925) a fost un savant pluridisciplinar iranian cu importante contribuții în medicină, alchimie și filosofie. (N.tr)

topite. Pietrele pe care le folosim sunt în număr de patru, două colorează în alb, iar celelalte două în roşu. Astfel albul, roşul, sulful, arsenicul, Saturn nu au decât unul şi acelaşi corp (substanţă). Dar în acest unic corp, câte lucruri obscure se ascund! Mai întâi trebuie să ştim că această substanţă nu are acţiune asupra metalelor perfecte.

În corpurile imperfecte, există o apă acidă, amară, acră, necesară artei noastre, căci ea dizolvă şi mortifică aceste corpuri, apoi le reînsufleţeşte şi le recompune. Rhazes spune în cea de a treia epistolă a sa:

> Cei care caută Entelehia (Perfecţiunea) noastră ne întreabă de unde provine amăreala apoasă elementară. Le răspundem acestora: din impuritatea metalelor. Căci apa conţinută în aur şi argint este dulce, ea nu dizolvă, dimpotrivă, ea coagulează şi întăreşte, căci ea nu conţine nici aciditate, nici impurităţi, precum celelalte corpuri imperfecte.

De aceea Geber a zis:

> Calcinăm şi dizolvăm degeaba aurul şi argintul, căci Oţetul nostru se trage din patru corpuri imperfecte; doar spiritul mortifiant şi dizolvant este cel care amestecă tincturile tuturor corpurilor pe care le folosim întru făptuirea Operei. Nu avem nevoie decât de această apă, nu ne interesează celelalte esenţe.

Geber are dreptate, nu avem ce face cu o tinctură pe care focul o alterează, trebuie ca focul să-i confere excelenţă şi forţă pentru ca aceasta să se poate alia cu metalele topite. Trebuie ca ea să ducă la întărirea compozitului, să-l fixeze şi, în pofida fuziunii, să rămână intim integrată în metal.

Mai adaug faptul că din cele patru corpuri imperfecte putem să extragem şi să eliminăm tot ce nu e nevoie. Cât priveşte modul de preparare a sulfului, arsenicului şi mercurului, cel arătat mai înainte, putem să-l indicăm şi în acest caz.

De altfel, atunci când, în cadrul pregătirii mixturii, încălzim esenţa sulfului şi arsenicului cu lichide acide sau cu ulei, pentru a extrage esenţa fierbinte, uleiul sau onctuozitatea, noi nu facem altceva decât să eliminăm ceea ce este în plus în cazul acestor elemente şi ne vor rămâne doar forţa fierbinte şi uleiul, singurele lucruri ce ne sunt utile, dar şi acestea sunt amestecate cu lichidul acid care ne slujeşte pentru purificare, de aceea nu există mijlocul de a le separa, dar cel puţin ne-am debarasat de principiile inutile.

În concluzie, trebuie să descoperim o altă modalitate de a extrage din aceste corpuri apa, uleiul şi esenţa foarte subtilă a sulfului, care reprezintă adevărata mixtură extrem de activă pe care căutăm s-o obţinem. Vom lucra deci asupra acestor corpuri, separând prin descompunere sau prin distilare părţile lor componente naturale, şi vom ajunge astfel la părţile simple, elementare. Unii alchimişti, ignorând compoziţia Magisteriului[1], doresc să lucreze doar asupra mercurului, pretinzând că acesta are un corp, un suflet şi un spirit (o esenţă), şi că acesta ar fi materia

[1] Magisteriul reprezintă „ansamblul operaţiunilor care conduc spre înfăptuirea practică a produsului numit Piatra filosofală, sau mai înseamnă o operaţiune alchimică reuşită". (N.tr)

primordială a aurului și argintului. Dar trebuie să le răspundem că, de fapt, adevărul este că unii filosofi afirmă că Opera se înfăptuiește din trei lucruri, din spirit, corp și suflet (esență), extrase dintr-unul singur. Pe de altă parte, este la fel de adevărat că nu putem întâlni într-un singur lucru ceea ce nu se găsește. Ori mercurul nu are mixtura roșie, deci nu poate singur să fie suficient pentru a forma corpul Soarelui; de aceea ne-ar fi imposibil, doar cu ajutorul mercurului, să ducem la bun sfârșit Opera noastră. Nici Luna singură nu ar fi de ajuns, totuși acest corp este, ca să spunem așa, baza Operei.

Indiferent în ce fel vom acționa și transforma mercurul, el nu va putea niciodată constitui corpul dorit. Alți alchimiști mai spun următoarele: „Întâlnim în substanța mercurului un sulf roșu, deci include în sine compozitul roșu." Eroare! Sulful este tatăl metalelor, nu vom întâlni niciodată în substanța mercurului această esență, căci el este principiul feminin.

O materie pasivă nu se poate autofecunda. Mercurul conține și el un sulf, dar, după cum am spus-o deja, este un sulf terestru. Să remarcăm în final faptul că sulful nu suportă fuziunea, deci Elixirul nu se poate obține dintr-o singură substanță.

Capitolul II

Despre descompunere

Focul zămislește atât moartea cât și viața. Un foc ușor usucă substanța corpurilor și iată de ce: focul, ajungând în contact cu corpul respectiv, pune în mișcare elementul asemănător lui, care există în acest corp.

Acest element este căldura naturală. Aceasta ațâță focul, extras în primul rând din corp; are loc procesul de calcinație, iar umiditatea radicală a corpului urcă la suprafața sa, în vreme ce focul acționează în afară. De îndată ce umiditatea radicală care unește diversele porțiuni a corpului a dispărut, acesta moare, se dizolvă, se restrânge, și toate părțile sale componente se separă unele de altele. Focul acționează în acest caz ca un instrument hotărâtor. Chiar dacă focul usucă și restrânge prin acțiunea sa, el nu o poate face decât atunci când există în interiorul substanței corpului o anumită predispoziție pentru așa ceva, mai ales dacă acest corp este compact precum este un element material. Acest ultim element nu mai este compus

din alte elemente care s-ar separa de corp după intervenția asupra sa. Acest proces se poate face prin intervenția Soarelui, pentru că acesta are o natură caldă și umedă în raport cu alte corpuri.

Capitolul III

Despre regimul Pietrei filosofale

Există patru regimuri ale Pietrei filosofale: 1. De a descompune; 2. De a spăla; 3. De a reduce; 4. De a fixa. În cadrul primului regim sau procedeu, separăm naturile elementelor, căci fără separare sau purificare nu poate exista calcinație. Cu ajutorul celui de al doilea procedeu, elementele separate sunt spălate cu acizi, purificate și reduse la starea lor simplă, elementară. În al treilea regim, preschimbăm sulful nostru în minereu al Soarelui, Lunii și al celorlalte metale. În al patrulea rând, toate corpurile extrase mai înainte din Piatra noastră sunt reunite, recompuse și fixate, pentru a rămâne de acum încolo unul lângă celălalt.

Există unii alchimiști care socotesc cinci grade pentru a ajunge la înfăptuirea Magisteriului (Piatra filosofală): 1. Descompunerea substanțelor în materia lor primordială; 2. Aducerea pământului, adică a magneziei negre într-o stare apropiată de natura sulfului și a mercurului; 3.

Aducerea sulfului, pe cât posibil, într-o stare apropiată a materiei minerale a Soarelui și Lunii; 4. Făurirea din mai multe elemente a unui Elixir alb; 5. Arderea totală a Elixirului alb, până se obține culoarea cinabrului (roșu vermillon), și, pornind de aici, se poate obține Elixirul roșu.

În sfârșit, există și alți alchimiști care socotesc doar patru etape până la înfăptuirea operei, alții doar trei etape, iar unii chiar două. Aceștia din urmă socotesc astfel etapele: 1. Aranjarea și purificarea elementelor; 2. Calcinarea.

Dar trebuie să fiți atenți la următorul lucru: materia din care este făurită Piatra filosofală nu este deloc scumpă, căci o găsim peste tot, ea fiind un lichid vâscos precum mercurul, pe care-l extragem din pământ. Lichidul nostru vâscos se regăsește pretutindeni, ba chiar și în latrine, au spus anumiți filosofi alchimiști, dar câțiva imbecili luând cuvintele lor întocmai au căutat Piatra filosofală în excremente.

Natura acționează asupra acestei materii îndepărtându-i ceva, și anume principiul pământului, și adăugându-i altceva, și anume sulful filosofilor, care nu este sulful obișnuit, ci un sulf invizibil, o tinctură roșie. Pentru a spune adevărul, reprezintă esența vitriolului roman. Iată cum trebuie să-l preparați: luați salpetru și vitriol roman, câte două livre din fiecare, și pisați-le foarte fin. Aristotel a avut dreptate atunci când a afirmat în cartea a patra a *Meteorologicelor*: „Toți alchimiștii știu că nu putem preschimba altfel forma metalelor decât reducându-le inițial la materia lor primordială." Iar acest lucru este ușor de înfăptuit, după cum vom observa imediat. Filosofii spun că nu putem ajunge de la o extremitate la alta, fără a trece mai întâi prin mijloc. La una din extremitățile pietrei filosofale sunt două străluciri: aurul și argintul, iar la cealaltă extremitate elixirul perfect sau tinctura. La mijloc se află apa vieții filosofice, purificată în mod natural, arsă și dizolvată. Toate acestea sunt aproape de perfecțiune și preferabile corpurilor cu natura mai îndepărtată de ele. La fel cum, cu ajutorul focului, gheața se preschimbă în apă, căci a fost mai întâi apă, tot așa și metalele se reduc la materia lor primordială, care este Apa vieții. Prepararea acesteia va fi demonstrată în capitolele următoare. Doar Apa vieții poate reduce toate corpurile metalice la materia lor primordială.

Capitolul IV

Despre sublimarea mercurului

În numele Domnului, procurați-vă o livră de mercur din mină. Pe de altă parte, luați vitriol roman și sare obișnuită calcinată, pisați-le și amestecați-le bine. Puneți aceste două materii într-un vas mare smălțuit, la foc încet, domol, până ce materia începe să se topească și să curgă. Atunci luați mercurul mineral, puneți-l într-un vas cu gât lung și vărsați picătură după picătură deasupra vitriolului și a sării aflate în fuziune. Amestecați cu o spatulă de lemn până ce mercurul va fi în întregime dizolvat și nu va mai rămâne nicio urmă. Atunci când va fi complet dispărut, uscați materia la foc blând, vreme de o noapte. A doua zi dimineață, luați materia bine uscată și pisați-o foarte bine pe o piatră, după care puneți pulberea în vasul pentru sublimare, cel denumit *aludel*[1], pentru a o sublima conform regulilor artei. Apoi veți pune capacul și veți lipi încheie-

[1] Aludelul era un soi de alambic, cu un gât lung precum o țeavă. (N.tr.)

turile lutului filosofic, pentru ca mercurul să nu poată să scape. Veți pune alambicul în cuptor, dar veți avea grijă ca acesta să nu stea înclinat, ci bine poziționat vertical; atunci veți face un foc ce trebuie să ardă patru ceasuri, pentru a elimina umiditatea mercurului și vitriolului.

După evaporare și eliminarea umidității, veți crește puterea focului, pentru ca materia albă și pură a mercurului să se separe de impuritățile sale, tot vreme de patru ceasuri. Apoi veți observa dacă este suficient, introducând o baghetă de lemn în vasul pentru sublimare, prin deschiderea superioară, veți coborî bagheta până veți ajunge la materie și veți simți dacă substanța albă a mercurului se află deasupra amestecului. Dacă lucrurile stau astfel, scoateți bagheta de lemn, închideți deschizătura capacului cu un chit din lut, pentru ca mercurul să nu poată să scape și ațâțați focul în așa fel încât materia albă a mercurului să se ridice deasupra materiei reziduale, până în gâtul prelung al alambicului, vreme de patru ceasuri. În sfârșit, puneți bușteni pe foc, astfel încât să fie flacăra mare, pentru ca amestecul de pe fundul vasului și reziduurile să devină de culoare roșie. Continuați astfel, atâta vreme cât mai există un pic de substanță albă a mercurului lipită de reziduuri. Forța și violența focului vor sfârși prin a despărți aceste materii.

Când lucrul s-a întâmplat, scădeți focul, lăsați cuptorul și materia să se răcească peste noapte. A doua zi dimineață, scoateți vasul din cuptor, desprindeți cu mare atenție lutul protector, ca să nu mânjiți mercurul și deschideți alambicul; dacă veți descoperi o substanță albă sublimată, pură, densă, care cântărește greu, să știți că ați reușit în

opera voastră. Dar dacă sublimatul este spongios, fărâmicios, ușor, poros, atunci adunați-l și reîncepeți operațiunea de sublimare peste reziduuri, adăugând din nou sare pulbere obișnuită. Veți proceda din nou după cum am spus mai înainte, punând vasul în cuptor, iar focul trebuie să aibă aceeași intensitate ca mai înainte. Deschideți după aceea vasul, vedeți dacă sublimatul este alb, dens și compact, culegeți-l de pe fundul vasului și puneți-l cu grijă deoparte, căci vă veți sluji de el când veți avea nevoie pentru a termina Opera. Dar, dacă nici de data aceasta nu are proprietățile pe care le-am spus mai înainte, atunci trebuie să-l sublimați a treia oară, până ce veți obține sublimatul pur, compact, alb și care cântărește greu.

Trebuie să observăm că prin această operațiune i-am înlăturat mercurului două impurități. Mai întâi i-am înlăturat orice umiditate superfluă; în al doilea rând, i-am eliminat substanța pământeană care rămăsese în reziduuri, sublimându-l astfel într-o substanță clară, semi-fixă. Puneți această substanță deoparte, după cum v-am recomandat mai înainte.

Capitolul V

Despre prepararea dizolvanților din care se extrage Apa vieții

Luați două livre de vitriol roman, două livre de salpetru, o livră de sulfat de aluminiu calcinat. Pisați-le bine, amestecați-le perfect, puneți-le într-un alambic de sticlă, distilați solventul conform regulilor obișnuite, chituind bine îmbinările vasului, ca nicio esență să nu iasă. Începeți cu un foc blând, apoi ațâțați-l din ce în ce mai tare punând pe foc butuci de lemn din ce în ce mai mari, pentru ca produsul să capete culoarea albă, și toate esențele să se distileze. După aceea, opriți focul și lăsați cuptorul să se răcească; puneți cu grijă deoparte acest dizolvant, căci este dizolvantul Lunii; păstrați-l pentru Marea Operă, căci dizolvă argintul și îl separă de aur.

Acest dizolvant calcinează mercurul și safranul de Marte; tot el îi dă pielii omului o colorație brună, care dispare cu mare greutate. Acest dizolvant este apa primordi-

ală a filosofilor, fiind considerat a avea cel mai mare grad de perfecțiune. Trebuie să preparați trei livre din acest dizolvant.

Dizolvantul secundar, preparat cu sare de amoniac

În numele Domnului, luați o livră de dizolvant principal și dizolvați acolo patru măsuri de sare de amoniac pur și incolor; odată dizolvarea efectuată, lichidul își va schimba culoarea și va dobândi alte proprietăți. Dizolvantul principal era verzui și era capabil să dizolve materia Lunii, dar nu avea putere asupra principiului Soarelui, dar de îndată ce-i adăugăm sare de amoniac, dizolvantul capătă o culoare galbenă ce poate dizolva aurul, mercurul și sulful sublimat și îi conferă pielii omenești o culoare galbenă. Păstrează cu mare grijă acest dizolvant, căci ne va sluji în continuare.

Dizolvantul terțiar preparat cu ajutorul Mercurului sublimat

Luați o livră de dizolvant secundar și unsprezece măsuri de Mercur sublimat (cu ajutorul vitriolului roman și al sării), mercur bine preparat și cât se poate de pur. Veți vărsa picătură cu picătură mercurul în dizolvantul secundar. Apoi veți sigila orificiul fiolei, ca să nu scape esența mercurului. Veți așeza fiola pe cenușă caldă, iar dizolvantul va începe de îndată să acționeze asupra mercurului, dizolvându-l și incorporându-l. Veți lăsa fiola în cenușa

caldă, căci nu trebuie să existe exces de dizolvant, de aceea va trebui ca mercurul sublimat să se dizolve în totalitate. Dizolvantul acționează ca un agent de impregnare asupra mercurului, până ce îl va dizolva în întregime.

Dacă dizolvantul nu a reușit să dizolve tot mercurul, veți aduna ce a rămas pe fundul fiolei, veți usca la foc domol această materie, o veți măcina pulbere și o veți dizolva din nou cu o altă cantitate de dizolvant. Veți reîncepe această operațiune până ce tot mercurul sublimat va fi dizolvat de către dizolvantul secundar. Veți aduna toate aceste soluții într-un vas de sticlă, foarte curat, ale cărui orificii le veți astupa ermetic cu ceară. Puneți cu grijă deoparte vasul. Este dizolvantul terțiar, filosofic, gros, vâscos și perfect, de gradul al treilea. Reprezintă mama Apei vieții care reduce toate corpurile la esența lor primordială.

Al patrulea tip de dizolvant care reduce corpurile calcinate la esența lor primordială

Luați dizolvant terțiar mercuric, perfecționat în al treilea grad și puneți-l la descompus într-un stomac de cal închis într-o fiolă cu gât lung, bine astupată, vreme de paisprezece zile. Lăsați-l la fermentat, căci impuritățile se vor depune pe fundul fiolei, iar culoarea dizolvantului se va preschimba din galben în roșu. În acest moment, veți scoate fiola și o veți pune în cenușă la foc foarte blând, pe capacul unui alambic, deasupra recipientului. Distilarea se va face lent, iar ceea ce trece în recipientul alambicului,

picătură cu picătură, este Apa vieții, foarte limpede, pură, care are greutate, Laptele virginal, Oțetul foarte acru. Lăsați focul domol, până ce tot lichidul din Apa vieții se va distila în liniște; abia atunci opriți focul, lăsați cuptorul să se răcească și păstrați cu grijă lichidul distilat. Este Apa vieții, Oțetul filosofilor, Laptele virginal care reduce toate corpurile la esența lor primordială. Acestui dizolvant i s-au dat numeroase nume.

Iată și proprietățile acestui dizolvant: doar o singură picătură pusă pe o lamă de cupru încălzit o pătrunde deîndată și lasă o pată albă. Dacă aruncăm dizolvant peste cărbuni, va ieși fum; în aer, dizolvantul se congelează și seamănă cu gheața. Atunci când distilăm acest dizolvant, picăturile nu se evaporă prin același orificiu al alambicului, ci unele ies pe o parte, iar altele pe altă parte. Dizolvantul nu acționează asupra metalelor precum acidul nitric, coroziv, care le distruge, ci reduce la starea de mercur toate corpurile care sunt scufundate în acest dizolvant, după cum vom vedea mai încolo.

După descompunere, distilare și clarificare, dizolvantul este mai pur și perfect, debarasat de orice principiu sulfuros fierbinte și coroziv. Nu este un dizolvant care roade metalul, nu dizolvă corpurile, ci le reduce la mercur. Acest dizolvant își datorează această proprietate de la mercurul primordial dizolvat și alterat în cel de al treilea grad de perfecționare. Dizolvantul nu conține nici reziduuri, nici impurități pământene. Ultima distilare le-a îndepărtat, iar impuritățile negre au rămas pe fundul alambicului. Culoarea acestui dizolvant este albastră, limpede. Puneți produsul deoparte, la păstrare, căci acest produs

reduce toate corpurile calcinate și putrezite în substanța lor primordială, radicală sau mercurială. Atunci când veți dori să reduceți corpurile calcinate cu ajutorul acestui dizolvant, va trebui să preparați soluția astfel:

Luați zațul sau resturile materiei respective, care are ca principiu ori Soarele, ori Luna; piliți încet acest material. Pulverizați pilitura pe o piatră împreună cu sare obișnuită. Separați sarea, dizolvând-o cu apă caldă; varul nestins pulverizat va recădea la fund; apoi decantați. Uscați varul, îmbibați-l de trei ori cu ulei de tartru, lăsând de fiecare dată ca varul să absoarbă tot uleiul. Puneți după aceea varul într-o fiolă mică; vărsați deasupra ulei de tartru, în așa fel încât lichidul să aibă o grosime de două degete. Sigilați fiola, puneți-o la descompus în stomacul unui cal vreme de opt zile, după care scoateți fiola, decantați uleiul și uscați varul.

Odată aceste operațiuni înfăptuite, puneți varul alături de Apa vieții, în cantitate egală; sigilați fiola și lăsați-o la un foc domol, până ce tot varul se va converti în mercur. Decantați atunci cu grijă soluția, adunați mercurul și puneți-l într-un vas de sticlă; purificați-l cu apă și sare obișnuite, uscați-l conform procedeelor știute, strecurați-l printr-o țesătură fină de in, picurând deasupra. Dacă tot mercurul trece prin sita de in este foarte bine. Dacă însă mai rămân părți din acesta, fiindcă dizolvarea nu a fost completă, atunci puneți acest reziduu alături de o nouă cantitate de Apă a vieții. Trebuie să știți că distilarea trebuie să se facă în bain-marie (la aburi); pentru aer și foc, distilarea se va face pe cenușă încălzită. Lichidul trebuie extras din substanța umedă și nu din altă parte; principiul

aerului şi cel al focului trebuie extrase din substanţa uscată şi nu dintr-alta.

Proprietăţile acestui Mercur

Este mai puţin mobil, curge mai repede decât celălalt mercur; lasă urme ale substanţei sale fixate, la foc; o picătură din acest mercur picurată peste o lamelă înroşită la foc va lăsa un reziduu pe suprafaţa acesteia.

Multiplicarea Mercurului filosofic[1]

Atunci când veţi obţine mercurul filosofic, luaţi două măsuri din acesta şi una din pilitura descrisă mai sus; faceţi un amestec din acestea, până ce compusul este unitar. Vărsaţi acest amestec într-o fiolă, astupaţi bine orificiul şi puneţi-o în cenuşă, la un foc temperat. Totul se va reduce la substanţa primordială a mercurului. Veţi putea astfel spori la infinit mercurul, căci suma elementului volatil va depăşi întotdeauna suma elementului fix, îl va spori mereu, comunicându-i propria sa natură şi veţi avea întotdeauna suficientă substanţă.

Acum ştiţi să pregătiţi Apa vieţii, cunoaşteţi gradele de perfecţiune şi proprietăţile, ştiţi cum se alterează corpurile metalice, cum se reduc la materia primordială, ştiţi

[1] *Mercurul filosofilor* reprezenta substanţa feminină a materiei primordiale şi era extras cu ajutorul focului, alchimiştii afirmând că este un element foarte preţios. (N.tr)

cum să multiplicaţi materia la infinit. Iată, v-am explicat cum am ştiut mai bine ceea ce toţi filosofii v-au ascuns cu mare grijă.

Obţinerea Mercurului înţelepţilor

Acesta nu este mercurul obişnuit, ci materia primă a filosofilor. Este un element lichid, umed, un dizolvant permanent, este esenţa corpului, vapori groşi, Apă sfinţită, Apă tare, Apa înţelepţilor, Oţetul filosofilor, Apă minerală, Rouă a slavei cereşti; acest compus mai are şi alte denumiri, dar, chiar dacă sunt diferite, desemnează toate unul şi acelaşi lucru, adică Mercurul filosofilor. Acesta reprezintă forţa alchimiei; doar el singur ne poate ajuta să facem tinctura albă, sau roşie, etc.

Atunci, în numele lui Iisus Christos, luaţi admirabilul nostru Magister, Apa filosofilor, Hyle primordială a înţelepţilor; este Piatra pe care v-am dezvăluit-o în acest Tratat, este materia primordială a corpului perfect, după cum aţi ghicit. Puneţi materia într-un cuptor, într-un vas curat, transparent, rotund, al cărui orificiu îl veţi sigila ermetic, astfel încât nimic din conţinut să nu scape. Totul va fi pus pe o suprafaţa plană, uşor încălzită; veţi lăsa acolo materia vreme de o lună filosofică; veţi menţine căldura constantă, până ce umezeala substanţei se va sublima, până ce nu va mai exista umiditate, până ce nu vor mai fi vapori şi va începe să se altereze, să se coaguleze şi fixeze, în urma acţiunii constante a focului.

Atunci nu se vor mai ridica vapori, iar Mercurul nostru va rămâne pe fundul vasului, uscat, eliberat de umi-

ditatea sa, alterat, coagulat, preschimbat într-un minereu negru, care se numește Capul negru al corbului, un element uscat, pământean.

Dacă ați procedat întocmai, veți fi înfăptuit adevărata sublimare a Filosofilor, prin care ați parcurs toate etapele indicate: sublimarea Mercurului, distilarea, coagularea, descompunerea, calcinația, fixarea, într-un singur vas și un singur cuptor, după cum s-a indicat.

De altfel, când Piatra noastră se află în vasul ei și când crește, atunci putem spune că avem de a face cu sublimare sau ascensiune. Dar când recade pe fundul vasului, se poate spune că avem de a face cu distilare sau precipitare. Apoi, când după sublimare și distilare, Piatra noastră începe să se altereze și coaguleze, avem de a face cu descompunere și închegare; în final, când ea se calcinează și fixează din cauza lipsei umidității radicale lichide, avem de a face cu calcinare și fixare; toate acestea se întâmplă doar prin acțiunea încălzirii, într-un singur cuptor și un singur vas, după cum s-a spus.

Această sublimare constituie o adevărată separare a elementelor, după cum spun filosofii:

> Lucrul asupra Pietrei noastre nu constă decât în separarea și calcinarea elementelor, căci prin sublimare elementul lichid rece și umed se preschimbă în elementul pământean uscat și cald. Rezultă de aici că separarea elementelor Pietrei noastre nu este un procedeu vulgar, obișnuit, ci unul filosofic[1]; doar

[1] În general, atunci când se folosesc termenii „Filosof" sau „filosofic", trebuie să se înțeleagă „Alchimic" sau de sorginte alchimică. (N.tr)

> sublimarea perfectă este îndeajuns pentru a separa elementele; în Piatra obținută nu vom întâlni decât formele a două elemente sau principii primordiale, apa și pământul, care le conțin virtual pe celelalte două (adică focul și aerul, n.tr.). Pământul înglobează virtual Focul, din cauza uscăciunii sale; Apa înglobează virtual Aerul, din cauza umidității sale. Atunci este cât se poate de evident că, dacă Piatra noastră nu are în sine decât forma a două elemente, ea le înglobează virtual pe toate patru.

Astfel, un filosof a afirmat următoarele:

> Nu există o separare a celor patru elemente în Piatra noastră, după cum consideră imbecilii. Natura Pietrei noastre include o arcană cât se poate de secretă, iar forța și puterea acesteia noi le cunoaștem, pământul și apa. Piatra înglobează de asemenea două alte elemente, aerul și focul, dar acestea nu sunt nici vizibile, nici tangibile, nu putem nici să le reprezentăm, nimic nu le scoate în evidență, li se ignoră puterea, care nu se manifestă decât prin celelalte două elemente, apa și pământul, atunci când focul le preschimbă culoarea în timpul coacerii.

Iată așadar că, cu ajutorul lui Dumnezeu, ați obținut al doilea compus al Pietrei filosofale, care este Pământul negru, Capul de corb, mamă, inimă și rădăcină a celorlalte culori. Din acest pământ, ca dintr-un trunchi de copac, ia naștere totul. Acest element pământean, uscat, a primit în cărțile filosofilor (alchimiștilor) o mare varietate de denumiri; mai este denumit Laptele murdar, reziduul negru,

Arama filosofilor, Nummus, Sulful negru, principiul masculin, soțul etc. În ciuda acestei infinite varietăți de nume, avem de a face doar cu unul și același lucru, extras dintr-o singură materie.

În urma acestei lipsiri de umiditate, cauzată de sublimarea alchimică, elementul volatil a devenit stabil, elementul moale a devenit tare, elementul lichid a devenit solid, după cum spune Geber. Avem de a face cu metamorfoza naturii, cu preschimbarea apei în foc, după modelul turbei. Mai avem de a face cu preschimbarea stărilor rece și umed în stările biliare, uscate, dacă este să ne luăm după spusele medicilor. Aristotel spune că spiritul s-a întrupat, iar Alphidius că lichidul a devenit vâscos, s-a închegat. Ocultul s-a manifestat, spune Rudianus în *Cartea celor trei cuvinte*. Atunci îi putem înțelege pe alchimiști, când afirmă următoarele: „Marea noastră Operă nu este altceva decât permutarea naturilor, o evoluție a elementelor." Este cât se poate de evident că, prin această lipsire de umiditate, vom face ca piatra să se usuce, elementul volatil să devină stabil, spiritul să se întruchipeze, lichidul să devină solid, focul să se preschimbe în apă, iar aerul în pământ. Iată cum am preschimbat adevăratele naturi după un anumit tipic, permutându-le esența. Fie ca Domnul să fie în veci binecuvântat! Amin!

Să trecem acum, cu voia Domnului, la a doua operațiune care înseamnă înălbirea pământului pur obținut. Luați deci două părți din acest pământ solidificat sau Cap de corb; măcinați-l fin și cu precauție, până se transformă într-un ciment curat, adăugați o parte din Apa filosofică preparată (cea pe care ați pus-o deoparte, la păstrare). Încercați să le amestecați, picurând câte puțin din acest dizolvant peste pământ, până ce se ajunge la saturație; apoi pisați și amestecați iarăși, până ce substanțele se încorporează una în cealaltă, până ce spiritul și sufletul sunt intim contopite.

Odată acționat astfel, veți pune compoziția într-un recipient[1] sigilat ermetic, pentru ca nimic să nu scape, apoi îl veți așeza pe o suprafață plană, ușor încălzită, pentru ca prin vaporizare să se disipeze lichidul încorporat. Lăsați vasul vreme de opt zile în această poziție, până ce substanța se va înălbi în mare parte. Apoi veți lua Piatra, o veți pulveriza și o veți îmbiba din nou cu Laptele virginal, agitând-o ușor, până ce aceasta se va satura. După aceea o veți pune în fiolă, pe aceeași suprafață plană și căldută, pentru a se vaporiza din nou, ca mai sus. Veți efectua de patru ori această operațiune, urmând cu strictețe același procedeu: îmbibarea substanței cu dizolvant până la amestecul total, uscare, calcinare. Astfel, veți coace suficient substanța pământeană din Piatra noastră foarte prețioasă.

Urmând aceeași ordine: coacere, pulverizare, îmbibare cu dizolvant, uscare, calcinare, veți fi purificat suficient Capul de corb, pământul negru și fetid, și îl veți colora în alb cu ajutorul focului, al căldurii și al dizolvantului înălbitor. Culegeți apoi substanța albă obținută și puneți-o cu grijă deoparte, căci este un bun prețios, este Pământul alb, Sulful alb, Magnezia albă, etc. Moriens vorbește despre această substanță atunci când spune: „Puneți

[1] În original, *matras*, un vas cu gât lung și strâmt, utilizat de chimiști. (N.tr)

la putrezit această substanță împreună cu dizolvantul ei, pentru ca să se purifice și, cu ajutorul lui Dumnezeu, veți fi înfăptuit Magisteriul." Hermes spune, de asemenea, că Azotul spală Laptele virginal și îi îndepărtează toate impuritățile.

Prin această din urmă operațiune, am reprodus adevărata reunire a elementelor, căci apa s-a însoțit cu pământul, iar aerul cu focul. Este simbolul însoțirii masculului cu femela, al soțului cu soția, al aurului și argintului, al Sulfului uscat cu Apa celestă impură. Prin această operațiune s-a mai produs reînvierea corpurilor moarte. De aceea alchimistul a spus într-o scriere: „Cei care nu știu să ucidă și să învie, să abandoneze această artă", iar altundeva a scris: „Cei care știu să ucidă și să învie, vor profita de știința noastră. Va fi Prințul Artei cel care va ști a înfăptui aceste două lucruri." Un alt alchimist a spus: „Pământul nostru uscat nu va da roade, dacă nu va fi profund îmbibat cu Apa sa de ploaie. Pământului nostru uscat îi este foarte sete și, atunci când va începe să bea, va bea până la capăt." Un altul a spus: „Pământul nostru bea din Apa fecundantă pe care o așteaptă, își ostoiește setea, apoi dă rod sute de fructe." Vom mai găsi pasaje asemănătoare și în operele altor filosofi (alchimiști), dar acestea sunt toate sub formă de parabolă, pentru ca răufăcătorii și ignoranții să nu le poată înțelege.

Datorită slavei lui Dumnezeu, ați obținut acum pământul nostru alb, gata să sufere procesul de fermentație, care-l va însufleți. Astfel, alchimistul a zis: „Înălbiți pământul negru înainte de a-i adăuga fermentul." Un altul a spus: „Însămânțați cu aurul vostru în Pământul alb stra-

tificat și el vă va da înapoi rodul însutit." Slavă Dumnezeului nostru! Amin.

Să trecem acum la cea de a treia operațiune, care este fermentarea pământului alb. Trebuie să însuflețim corpul mort și să-l reînviem, pentru a-i multiplica la infinit puterea și a-l face să treacă în starea de Elixir perfect alb, care va preschimba Mercurul în principiul Lunii perfecte și adevărate. Trebuie să observăm faptul că fermentul nu poate penetra corpul mort decât prin intermediul lichidului care face însoțirea și servește drept liant între pământul alb și ferment. De aceea, în orice fermentație, trebuie să calculăm greutatea fiecărui lucru.

Dacă veți dori să fermentați Pământul stratificat alb pentru a-l preschimba în elixir alb ce conține un exces de tinctură, trebuie să luați trei părți din acest Pământ alb sau Corp mort stratificat, două părți din Apa vieții pe care ați pus-o la păstrare și o parte și jumătate de ferment. Preparați fermentul în așa fel, încât să fie redus la un var alb rezistent și solid, dacă doriți să obțineți elixirul alb. Dacă doriți să făuriți elixirul roșu, folosiți-vă de var de aur foarte galben, preparat conform regulilor artei. Nu există alți fermenți decât aceștia doi. Fermentul pentru argint este argintul, fermentul pentru aur este aurul, nu căutați altceva. Motivul este că aceste două corpuri sunt luminoase, înglobează în sine raze strălucitoare, care le comunică altor corpuri adevărata roșeață și albeață. Acestea sunt de o natură asemănătoare celei a Sulfului cel mai pur al materiei, sunt din spița pietrelor. Extrageți deci fiecare spiță din spița ei, fiecare gen din genul lui. Opera albă

are scopul de a înălbi, cea roşie de a înroşi. Nu amestecaţi niciodată cele două Opere, căci nu veţi obţine nimic bun.

Toţi alchimiştii spun că Piatra noastră se compune din trei lucruri: corpul, spiritul şi sufletul. Or, pământul alb stratificat reprezintă corpul, fermentul este sufletul care-i dă viaţă, iar lichidul intermediar este spiritul. Reuniţi toate aceste trei lucruri într-unul singur prin însoţire, pisându-le bine pe o piatră curată, astfel încât să le reuniţi în cele mai infime particule, până ce se formează o materie confuză.

Când veţi reuşi să faceţi un singur corp din toate, le veţi pune cu grijă într-o fiolă specială, pe care o veţi aşeza pe o suprafaţă plană încălzită, pentru ca amestecul să se coaguleze, să se solidifice şi să devină de culoare albă. Veţi lua apoi această piatră albă binecuvântată, o veţi pisa iarăşi foarte fin, o veţi îmbiba cu o treime din greutatea ei cu dizolvant, pentru a-i ostoi setea. Apoi o veţi pune într-un vas curat şi transparent pe o suprafaţă plană şi încălzită, pentru a începe să se vaporizeze, să-şi îndepărteze lichidul, apoi veţi lăsa conţinutul să se usuce. Veţi face de mai multe ori această operaţiune, până ce veţi reuşi prin acest procedeu să obţineţi excelenta noastră Piatră albă, solidă, care penetrează repede cele mai mici particule, care curge ca apa atunci când o punem pe foc, preschimbând corpurile imperfecte în argint adevărat, comparabil cu orice argint natural.

Observaţi că, dacă veţi reîncepe toate aceste operaţiuni în aceeaşi ordine indicată: dizolvare, coagulare, pisare, coacere, atunci Remediul obţinut va fi cu atât mai bun, iar calitatea lui va spori din ce în ce mai tare. Cu cât

veţi lucra mai bine asupra Pietrei pentru a-i spori virtuţile, cu atât veţi avea un randament mai mare, atunci când o veţi aplica asupra corpurilor imperfecte, astfel încât după aceste operaţiuni o parte din Elixirul obţinut este capabilă să preschimbe o sută de părţi din orice corp în principiul Lunii; după două operaţiuni de acest gen, poate preschimba o mie de părţi, după trei operaţiuni, zece mii; după patru, o sută de mii; după cinci, un milion, iar după şase operaţiuni, poate preschimba mii de mii, şi tot astfel, la infinit. De aceea adepţii operaţiunilor laudă sentenţele alchimiştilor privitoare la perseverenţa asupra reluării acestei operaţiuni. Dacă ar fi fost suficientă doar o singură operaţiune, ei nu ar mai fi discutat atât asupra acestui subiect. Slăvit fie Domnul nostru! Amin.

Dacă doriţi să preschimbaţi această piatră slăvită, acest Rege alb ce transmută şi vopseşte Mercurul şi toate corpurile imperfecte în principiul substanţial al Lunii, dacă doriţi să o preschimbaţi în Piatra roşie care transmută şi colorează principiul lui Mercur, al Lunii şi altor metale în adevăratul principiu al Soarelui, atunci trebuie să procedaţi astfel:

Luaţi Piatra albă şi divizaţi-o în două părţi; veţi aduce o parte la starea de elixir alb împreună cu lichidul său alb, după cum a fost arătat mai sus, astfel că veţi avea suficientă compoziţie. Veţi pune cealaltă parte pe noul pat al filosofilor[1], care trebuie să fie curat, transparent, sferic, şi-l veţi pune apoi în cuptorul de coacere. Veţi creşte apoi intensitatea focului, până ce, prin forţa şi puterea lui, materia va fi

[1] Este vorba despre un vas special (N.tr.)

preschimbată într-o piatră foarte roșie, pe care alchimiștii o denumesc Sânge sau purpură, Coral roșu, ori Sulf roșu.

Când veți observa această culoare roșiatică strălucitoare ca safranul uscat calcinat, de abia atunci luați-l cu bucurie pe Regele nostru și puneți-l cu grijă deoparte. Dacă doriți să-l preschimbați într-o tinctură a atotputernicului elixir roșu, în stare să transmute și să coloreze principiul substanțial al lui Mercur și al Lunii, dar și al oricărui alt metal imperfect în principiul adevăratului Soare, puneți la fermentat trei părți din acesta împreună cu o parte și jumătate de aur foarte pur, aflat în starea de var solid și foarte galben, plus două părți de solvent solidificat. Toate acestea trebuie bine amestecate, conform regulilor artei alchimice, până ce nu vom mai putea distinge părțile componente. Puneți amestecul într-un vas de sticlă la un foc iute, pentru a-l aduce spre perfecțiune. De îndată ce va apărea adevărata Piatră sângerie roșie, veți adăuga gradual solventul solidificat.

Veți crește încet-încet focul pentru combustie. Dacă veți reîncepe operațiunea, va rezulta produsul perfect. De fiecare dată trebuie adăugat solventul solidificat (pe care l-ați păstrat), care este propice naturii acestui produs, căci îi va multiplica la infinit puterea, fără să-i preschimbe esența. O parte din Elixirul perfect de primul grad, adăugat asupra a o sută de părți de Mercur (spălat cu oțet și cu sare, după cum știți acum), aflat într-un creuzet la foc mic și ținut până ce apare fumul, va transmuta imediat produsul într-o substanță solară mai bună decât cea naturală. La fel se întâmplă dacă înlocuim Mercurul cu substanța Lunii.

Pentru obținerea fiecărui grad superior de perfecțiune a Elixirului, vom proceda la fel ca în cazul Elixirului alb, până ce va colora în final în culoarea Soarelui cantități infinite de substanță mercurială și lunară.

Iată că acum sunteți în posesia unui imens secret, o comoară de neprețuit. De aceea filosofii alchimiști spun: „Piatra noastră are trei culori, ea este neagră la început, albă la mijloc și roșie la sfârșit." Un alchimist a spus:

> Căldura, acționând mai întâi asupra principiului umezelii, dă naștere culorii negre; apoi acționând asupra principiului uscăciunii dă naștere culorii albe, iar în final, acționând asupra acesteia, dă naștere substanței roșii. Căci albeața nu este altceva decât lipsa completă a negrelii. Albul puternic concentrat prin forța focului dă naștere substanței roșii.

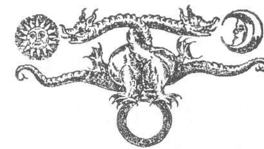
Iar un alt înțelept a afirmat la rândul său:

> O, voi, cercetători care trudiți asupra Artei alchimice, când veți vedea apărând albitura în vasul alchimic, să știți că roșul se ascunde în această albitură. Va trebui să extrageți esența roșie și pentru aceasta trebuie s-o încălziți puternic până ce veți vedea culoarea roșie.

Sfârșitul tratatului alchimic
al lui Albert cel Mare

Sfântul Toma d´Aquino

DIN ORDINUL FRAŢILOR PREDICATORI

Alchimia lui Toma d'Aquino

Readucând în atenția publicului vechea lucrare alchimică a Sfântului *Toma d'Aquino*, nu ignorăm criticile ce ne vor fi adresate, cu siguranță. Totuși este inutil să le formulăm încă o dată, căci ele sunt vechi de două secole. Le cunoaștem foarte bine și totuși nu ne-au oprit o clipă din munca noastră. Acestea pot fi respinse, ba chiar au existat savanți care au încercat să o facă. De aceea, ne-am fi putut mulțumi în a trimite cititorii la criticile formulate, aflate în cărți rare astăzi, dar știm că nimeni nu s-ar fi ostenit să le consulte și fiecare și-ar fi păstrat opinia preconcepută. În cele ce urmează vom reaminti pe scurt principalele idei care rezultă din contestațiile la opera lui *Toma d'Aquino*.

De fapt, contestarea autenticității lucrării Sfântului Toma nu se bazează pe niciun fapt, pe niciun anacronism, pe nicio contradicție ce ar putea constitui o dovadă valabilă în paleografie sau în bibliografie. Obiecția principală poate fi rezumată astfel: „Alchimia fiind (în opinia criticilor moderni) o operă a diavolului, sau, cel puțin,

o lamentabilă reverie, un sfânt, un geniu de forța unui *Toma d'Aquino* nu putea să aibă încredere în acest domeniu." Acesta este, în esență, fondul pueril și speculativ al interminabilei dizertații pe care Gabriel Naudé a scris-o asupra acestui subiect: *Apologie pour les grands hommes soupçonnes de magie* (*Apologie despre marii oameni bănuiți de magie*, G. Naudé, Paris, in-12, 1712). Dacă este să fim riguroși, nu avem ce să-i răspundem unui autor care a dorit să dovedească în aceeași lucrare că nici Zoroastru, nici Pitagora, Plotin, Porfir, Iamblichus, Jerome Cardan, Geber, Arnauld de Villeneuve, Roger Bacon, Thritemius, nici măcar... regii magi nu au fost vreodată inițiați în magie. Dar, fiindcă reprezintă prototipul unui mare număr de cugetători care meritau să gândească mai cu temei, vom examina cu seriozitate obiecțiile sale.

Naudé își începe critica (în capitolul XVII) cu această uimitoare frază:

> Nu mă îndoiesc de faptul că falsitatea atât de manifestă a acestor calomnii e o conjunctură indubitabilă a judecății pe care trebuie să ne-o facem despre aceste lucrări referitoare la *Aspecte ale necromanției, Arta metalelor, Secretele alchimiei* și lucrări despre *essentiis essentiarum*, care sunt niște vulgarizări și se vând sub numele Sfântului *Toma d'Aquino*, supranumit pe bună dreptate de către Pico *splendor theologiae*, sau de Erasm din Rotterdam *vir non sui saeculi*, de Vives *Scriptor de schola omnium Sanissimus*, dar și de toți autorii, în special de cei ai Bisericii, drept fidelul interpret al lui Aristotel și al Sfintei Scripturi, baza și fundamentul teologiei scolastice, și, ca să le spunem într-o singură sintagmă, denumit Doctorul Angelic. Dar pe ce temei să ne imaginăm că acest mare spirit care a fost canonizat în anul 1322, a cărui doctrină a fost aprobată printr-un decret al Universității din Paris, în 1333, și confirmată de trei suverani pontifi, Inocențiu V, Urban VI și Ioan XXII, pe ce temei să ne imaginăm că Sfântul Toma s-ar fi amuzat cu magia sau cu toate balivernele alchimiștilor?

Citind lunga frază a lui Naudé, întregul verbiaj se poate rezuma de fapt la propozițiile: „Îmi displace să-l concep pe Sfântul Toma drept alchimist. Prin urmare, el nu a scris nicio operă alchimică." După cum se poate observa limpede, se încearcă substituirea unor dovezi precise cu o apreciere personală, folosită drept bază a raționamentului. Altfel spus, avem de a face cu o anarhie în materie de logică. Ne putem folosi de același procedeu și să răsturnăm pur și simplu afirmațiile, spunând: „Știința ocultă fiind cea mai sublimă știință, sau, cel puțin, singura știință, este cât se poate de firesc că un om extraordinar, de talia Sfântului Toma, să o fi cunoscut și practicat, iar Papa fiind un mag sau cel puțin un om animat în deciziile sale de spiritul magiei, nu a făcut decât să-l aprobe." Același Naudé continuă:

> Dar alchimiștii nu uită decât un singur lucru pentru a-l revendica în rândurile lor: să retracteze și să altereze, așa cum o fac ereticii, pasajul din Comentariile sale asupra celei de a doua cărți a Maestrului Sentențelor (Distinct. 7, quaestiones 3, art. 1, ad. 5), unde Toma combate formal posibilitatea transmutării metalelor.

Naudé s-a grăbit degeaba să citeze textul acestui pasaj, căci nu-i favorizează în niciun fel teoriile, întrucât Sfântul Toma nu „combate formal" posibilitatea transmutării metalelor. Fiindcă iubim cu scrupulozitate adevărul, îl vom oferi în integralitate aici. Textul se găsește în masivul volum intitulat *Sancti Thomas Aquinatis in quator libros sententiarum Petri Lombardi*, Parisiis, 1659, in-folio. Vom deschide deci Cartea a doua, Distinct. VII, Quaestiones III, Solutio 6, pag. 74 și vom întâlni următoarele cuvinte: „(Sicvit) *Alchymistae faciunt aliquid simile auro quantum ad accidenta exteriores: sed tamen non faciunt verum aurum: Quia forma substantialis auri non est per calorem ignis, quo utuntur alchymistse SED PER CALOREM SOLIS, IN LOCO DETERMINATO UBI viget virtus numeralis: Et ideo tale aurum non habet operationem consequentem speciem: Et similiter in aliis, quae per eorum operationem fiunt.*"

Oricine, după lectura acestui pasaj, își va da seama că el atestă la autorul său o cunoaștere profundă a legilor și teoriilor alchimice. Este vorba mai întâi nu de a ști dacă Sfântul Toma condamnă alchimia, ci dacă a studiat-o. Or, acest pasaj reprezintă exact dovada că a studiat alchimia și că știe în ce constă practicarea ei; el cunoaște esența intimă a metalelor, ba chiar dezvăluie marele secret în cuvintele pe care le-am subliniat, având limbajul perfect al unui alchimist. Frazele nu puteau fi scrise decât de un adept al alchimiei, în concluzie putem afirma că Sfântul Toma cunoștea alchimia. O condamnă el formal? Dacă Naudé ar fi citit câteva tratate de alchimie cu imparțialitate, ar fi constatat cu mirare că înșiși adepții foloseau în tratatele lor un limbaj asemănător. *Insignium medicinarum nomina clangunt iis ipsis incognitis et cortices dantur pro nucleis* (Segeri Weidenfeld. *De Secretis adeptorum liber*. Hamburg, 1555). Naudé ar fi descoperit același limbaj la Paracelsus, la Trévisan, la d'Espagnet și chiar în tratatul pe care-l traducem astăzi, ceea ce reprezintă o puternică dovadă a autenticității sale.

Dar care este, în concluzie, teoria Sfântului Toma? Pentru el, alchimiștii nu obțin aur, ci doar preschimbă aspectele exterioare ale metalelor. Reprezintă această concluzie o condamnare a alchimiei? Ceea ce vrea el să ne transmită e faptul că nu putem nici transmuta materia, nici să-i schimbăm natura intimă. Ea este netransmutabilă întrucât este unică, reprezintă o unicitate. Toma recunoaște însă că putem preschimba doar aspectele exterioare ale metalelor, *speciile*, ca să vorbim în limbaj scolastic. Dar oare alchimiștii au pretins vreodată altceva?

Sfântul Toma este pornit mai degrabă contra așa zișilor „suflători" sau „mânuitori de foale" așa cum au făcut-o toți alchimiștii veritabili. Spunând *tale aurum non habetoperationem consequentem speciem*, Toma desemnează aurul acestor „suflători", pe care-l obțineau cu ajutorul căldurii focului, *per calorem ignis*. Dar, întrucât afirmă el însuși că adevăratul aur se obține *per calorem solis, in loco determinato*, nu este oare evident că cel care va înțelege ce desemnează el prin cuvintele enigmatice de *calor solis*, adică lumina astrală, și care cunoaște de asemenea și *locus determinatus ubi viget virtus mineralis*, adică athanorul construit după principiul regulilor oferit de marele athanor al naturii, deci, nu este oare evident că

acest învățat poate produce *verum aurum quod habebit operationem consequentem speciem*?

Să-mi fie permis a-l cita și compara aici pe Paracelsus, *Les XIV livres des paragraphes de Paracelse Bombast* (Cele paisprezece cărți ale paragrafelor lui Paracelsus Bombastus, Paris, 1631, pag. 13). „Ori, spune el, operațiunea cu materia celestă este admirabilă, căci dacă truda artistului este în sine minunată, totuși aceasta este demnă de admirat, întrucât Cerul coace, dizolvă, îmbibă, alterează și reverberează *mult mai bine decât alchimistul, astfel că domeniul ceresc este modelul pentru regimul focului* în arcana pe care vrem s-o preparăm." Oare nu avem de a face aici, folosindu-se o frazeologie diferită, cu aceeași gândire a Sfântului *Toma d'Aquino*? Această asemănare între Marele Maestru al medicinei oculte și Marele Maestru al filosofiei scolastice le va da multe bătăi de cap scepticilor, dar pentru noi reprezintă un sprijin considerabil.

Dom Pernety, în volumul *Fables egyptiennes et grecques* (Fabule egiptene și grecești, vol. I, pag. 170, Paris, 1786), citează un autor anonim care spune că, pentru a cunoaște materia focului filosofic, este de ajuns să știi felul în care „focul elementar ia forma focului ceresc".

În dicționarul hermetic atribuit lui Salmon (Paris, 1695, în 1-8), se afirmă că tocmai lumina soarelui asociată cu căldura însuflețitoare reprezintă principiul întregii mișcări a lumii. Fără a dori să oferim prea multe citate; să constatăm doar faptul că toți alchimiștii au interzis folosirea focului obișnuit și că Sfântul Toma îi citează doar pe acei „suflători" care folosesc acest foc. Dar Naudé, cu lejeritatea sa obișnuită, adaugă următoarele:

> Sunt martorul unei infinități de dovezi (deși nu ne-a oferit niciuna!) că l-au pus să vorbească pe acest mare doctor în teologie la modul pueril, în lucrarea Essentiis Essentiarum, încât se pare că operele sale au fost răsfoite doar de acei Margajats și Topinamboux?; cum să crezi altfel că aceste concepții atât de retrograde și de joase pot veni de la un spirit atât de sublim și de înălțător?

Dar, încă o dată, nu avem de a face decât cu o apreciere personală și, ceea ce-i mai rău, o apreciere din secolul al XVII-lea, secol admirabil din multe puncte de vedere, dar care nu putea să înțeleagă pe deplin gândirea Sfântului Toma, ce reprezintă chintesența evului mediu.

Presupunând că diferența dintre opera alchimică și opera teologică a Sfântului *Toma d'Aquino* ar fi atât de sensibilă, oare ar fi pentru prima dată când o contradicție de acest gen ar apărea la un om de geniu? Este suficient să cunoști câtuși de puțin istoria umanității pentru a nu te folosi de asemenea argumente. Nu trebuie să uităm următorul fapt: un aspect incontestabil este că Sfântul Toma a fost discipolul ilustrului Albert cel Mare. Ori ar fi extrem de dificil și cât se poate de paradoxal să-l faci vinovat pe acesta din urmă că a practicat magia și alchimia, în măsura în care lucrul acesta s-ar numi vinovăție. Ar fi și mai de necrezut să pretinzi că un maestru care acorda o atât de mare importanță științei misterelor nu i-ar fi predat elevului său măcar câteva noțiuni. Lucrarea pe care o traducem astăzi din limba latină ar fi deci rezumatul prețios al acestor învățături pe care Sfântul Toma le-a primit chiar din gura maestrului său, împreună cu respectul pe

care i l-a purtat întotdeauna. Niciun argument nu se poate opune evidenței acestui fapt.

Dar, mi se va spune, Sfântul Toma și-a dezavuat mai târziu opera din tinerețe! În afara faptului că nu există nicăieri vreo renegare din partea sa, nu îi este dat tocmai autorului să-și judece propria operă, pentru că se va înșela aproape întotdeauna. Experiența dobândită printr-o îndelungată practică, evoluția constantă a gândirii sale, ne fac întotdeauna să privim aceste eseuri din tinerețe ca pe niște jocuri de copii, dar acestea li se par opere înălțătoare celor care au evoluat pe o cale diferită.

Tratatul *De Lapide Philosophico*, indiferent în ce epocă de creație a lui Toma l-am situa, îi aparține după toate probabilitățile acestuia, și atunci când o tradiție neîncetată consfințește această probabilitate, lucrul devine o certitudine. Naudé a făcut eforturi de a demonstra inferioritatea acestei lucrări, dar nu prea avem ce face cu aprecierile sale; ceea ce îi cerem sunt doar dovezi precise de inautenticitate. Dar el nu ne poate oferi aceste dovezi, și nici cei care îi împărtășesc opiniile.

Este util să remarcăm aici ce rol a jucat alchimia în evul mediu. Se crede, în general, că alchimia reprezintă ceva înspăimântător, care trebuie blestemat și anatemizat, la fel ca vrăjile, otrăvirile și omorurile. Nimic mai fals. După cum observă cu justețe comentatorul lucrării *Bonaventure des Périers* (Edition Garnier, 1872) „Piatra filosofală era aproape un articol de credință în evul mediu." Nu-i vom cita acum pe toți autorii ecleziaști care vorbesc despre alchimie cu admirație; ne vom mulțumi să-i amintim pe Marbode (*De Lapidum*), pe Jacques de Voragine

și lucrarea sa, *Legenda Aurea*[1]; pe Pierre de Natalibus cu *Catalogus Sanctorum*, care spune, în povestea vieții sfintei Margareta, că Piatra filosofală poate alunga duhurile rele.

În acele vremuri, alchimia era una din științele exacte. Fără a face parte totuși din cele „șapte arte", din cauza învățăturilor sale inițiatice, alchimia era studiată în același timp cu aritmetica, fizica, cosmologia, muzica, lucru revelat prin lucrările unor Albert cel Mare, Sfânta Hildegarde, Hucbald de Saint-Amand și alții. Alchimiei nu i se imputa inventarea de către diavol, la fel cum nu se făcea acest lucru în cazul materiilor predate la Trivium și Quadrivium[2]. Ca să vorbim în termeni „universitari", alchimia era chimia din acele vremuri și făcea parte din ansamblul științelor ce trebuiau deținute de orice om erudit. Oare să fi fost posibil ca o știință atât de importantă, atât de bogată în aspecte metafizice, cultivată de cele mai importante personaje ale epocii să-i fi scăpat lui *Toma d'Aquino*, încât să neglijeze în a o investiga cu gândirea sa atotcuprinzătoare? Oare l-ar fi lăsat indiferent imensul domeniu de observație al transformărilor materiei, atunci când acorda atenție mișcării astrelor sau formării meteoriților?

De altfel, Sfântul Toma este de acord cu alchimia în mai multe pasaje din opera sa (vezi *Summa Theologica*, 2, 2, *Questiones* 77, art. 2, Et Lib. 4, *Meteorum initio*).

---

[1] Jacques de Voragine, *Legenda aurea*, trad. de Gabriel Avram, Ed Herald, București, 2016. (N.tr)

[2] Trivium reprezenta ansamblul celor trei arte predate în evul mediu: gramatica, retorica și dialectica, iar Quadrivium desemna ansamblul celor patru științe matematice în viziunea antică: aritmetica, muzica, geometria, astronomia. (N.tr)

Într-una din lucrările sale, el vorbește despre astrologia judiciară, pe care este departe de a o condamna în mod vădit, ci dezaprobă doar abuzurile (*Opusculum* XXVI, *De Judiciis astrorum*, 1857, in-8, vol. 3). Această din urmă lucrare, a cărei autenticitate nu o contestă nimeni, este dedicată *ad fratrem Reginaldum ordinis predicatorum*, ori acest frate Reinaldus sau Renauld este unul și același cu cel căruia i-a dedicat cel de al doilea tratat de alchimie, după cum vom vedea mai încolo.

În altă parte (*Opusculum de regimine principium*, Lib. II, cap. VII), Sfântul Toma afirmă că un rege trebuie să posede o mare cantitate de bogății în aur și argint. Este o teorie politică cu vastă deschidere, dar este dificil să o explicăm fără a presupune acordul tacit al alchimiei. „Fără bogății e greu să faci avere", spune enigmatic Lao zî (*Tao Te King*, pag. 3). Pare glumeț faptul de a-i comanda unui om să fie bogat, fără a-i pune la dispoziție și mijloacele s-o facă. Iar dacă apropiem această aserțiune de obiceiul urmat de adepți de a-și încredința secretul doar în mâinile celor puternici, regilor sau papilor, pentru bine tuturor, atunci avem certitudinea că Sfântul *Toma d'Aquino* desemnează, de fapt, prin aceste cuvinte misterioase, Marea Operă.

*

Reverendul Jacques d'Autun, predicator capucin, a publicat la scurt timp după afirmațiile lui Naudé o lucrare intitulată: *L'incrédulité savante et la crédulité ignorante, au sujet des magiciens et des sorciers avec la réponse à un livre intitulé Apologie pour tous les grands personnages qui*

ont été faussement soupçonnés de magie (Lyon. Jean Molin, 1671, in-4°)[1]. Această excelentă lucrare a rămas din păcate fără utilitate în problema care ne preocupă, în ciuda promițătorului său titlu. În fond, Sfântul Toma nefiind unul dintre autorii violent atacați de către Naudé, Jacques d'Autun nu a consacrat decât câteva fraze cu privire la activitatea lui (pag. 1090), lăsând deoparte în totalitate aspectul alchimiei.

Un sprijin mult mai prețios ni-l va oferi reverendul Castaigne, călugăr din ordinul Sfântului Francisc, doctor în teologie, abate de Sou, consilier, capelan al regelui, numit episcop de Saluées de către Ludovic al XIII-lea, a cărui credință nu o poate suspecta nimeni. În lucrarea *Oeuvres tant médicinales que Chymiques* (Opere de medicină și de chimie, Paris, Jean d'Houry, ed. a doua, 1661), dedicată lui Francois Fevre, episcop de Amiens și mare maestru al Oratoriului din Roy, vom descoperi un avertisment pentru *Opera filosofică* a lui Jean Saunier, conceput în acești termeni:

> Dar ce să mai spunem despre acest mare Doctor al Îngerilor, Sfântul *Toma d'Aquino*, din Ordinul venerabililor Frați Predicatori, care și el înfăptuia sfânta Operă a aurului potabil? *Eu însumi am în mână textul original scris de propria sa mână*, în latină, iar acesta începe așa: *„Sicut lilium inter spinas"*. Dar dacă el îngrijea bolnavii înfăptuind Sfintele Opere

[1] *Naivitatea savantă și credulitatea ignorantă în ceea ce-i privește pe magicieni și vrăjitori, împreună cu răspunsul la o carte intitulată Apologie pentru toate marile personaje care au fost bănuite pe nedrept de magie.*

ale milosteniei? Nu ar fi fost invidiat de medicii din vremea sa? Desigur, dar el le-ar fi zis *tanto dinasso.*

Abatele Langlet du Fresnoy Fauteur, care pare a fi înțeles cel mai bine opera alchimică a Sfântului Toma și i-a făcut dreptate (în *Istoria Filosofiei hermetice,* 3 vol. în in-12, 1742, vol. I, pag. 132), spune următoarele:

> Admit faptul că un zel indiscret a pus semnătura acestui om ilustru pe mai multe tratate care nu-i aparțin, dar sunt și alte lucrări cărora cu greu le-am putea contesta autenticitatea. *Tratatul despre natura mineralelor* (De esse et essensia mineralium) nu este, într-adevăr demn de pana unui asemenea mare filosof, nici comentariile despre turbă, care i se atribuie. Totuși, scrierile sale neprețuite despre alchimie, dedicate fratelui Regnauld, tovarășul și prietenul său, ne oferă dovada unei practici a acestei filosofii speciale și secrete pe care, cel puțin, a văzut-o practicată de Albert cel Mare, pe care-l citează în lucrare a fi maestrul său în această știință. Acest mic tratat nu conține decât opt pagini și este tot ceea ce am citit mai bun în acest domeniu, pentru cine știe să citească.

Această părere a unuia dintre cei mai savanți istorici ai hermetismului este cât se poate de prețioasă. Micul tratat dedicat fratelui Regnauld este suficient pentru înfăptuirea oricărei opere alchimice, fără să mai fie nevoie de lucrările altui maestru. De aceea este bine să punem capăt oricărei obiecțiuni, să acceptăm această autenticitate tradițională asemănătoare cu cea din cazul majorității ope-

relor antice și care, departe de a-i știrbi gloria lui *Toma d'Aquino,* nu face decât să-i adauge strălucire, înălțând acest mic tratat admirabil la seria incomparabilă de capodopere pe care le-a lăsat moștenire Bisericii.

Pentru orice altă contestare posibilă, vom opune exemplul lucrării *Liber eruditionis principium* (Cartea principiului erudiției), tipărită pentru prima dată în 1857 sub numele Sfântului Toma (*Opusculele Sfântului Toma,* Paris, Vives, 1857, vol. IV), care a fost descoperită în Biblioteca Vaticanului. Nimeni nu i-a pus la îndoială autenticitatea, dar niciodată până atunci nu s-a făcut mențiune la această lucrare și nicio dovadă nu i-o poate atribui Sfântului Toma, în afara faptului că, la începutul cărții, cineva a scris numele acestui mare teolog. Acesta este și cazul *Tratatului despre Piatra filosofală.* Numele Sfântului Toma se află în capul lucrării, în virtutea tradiției, iar proba li s-a părut suficientă cercetătorilor pentru ca, după șase secole, să-i atribuie un manuscris necunoscut până atunci; cu atât mai mare va fi atunci motivul de a-i pune în seamă opera alchimică, decât precedentele lucrări ce i-au fost atribuite. Să mai adăugăm faptul că niciunul din tratatele hermetice ale Sfântului Toma nu a fost pus la index în cadrul conciliului din Trento.

*

Înainte de a începe lectura acestui tratat, trebuie să ne amintim că adepții alchimiei recomandă rugăciunea și, mai ales, puritatea inimii. Citim în Proverbe, cap. III,

16: „Înțeleptul are în mâna sa dreaptă lungimea zilelor, iar în cea stângă bogățiile și gloria". Iată o admirabilă definiție a Pietrei filosofale, care reprezintă deopotrivă, după cum spun toți autorii, un medicament ce prelungește viața și un izvor nesecat de bogății, în timp ce știința care îl duce spre acestea reprezintă înțelepciunea prin excelență.

Grillot de Givry

*

Sfântul *Toma d'Aquino* (cca. 1225, Aquino, Regatul Siciliei-1274, Priverno, Italia) a fost un călugăr dominican, teolog, filosof, doctor al Bisericii. A urmat școala dominicană de la Köln, unde a studiat din 1248 până în 1252 cu Albert cel Mare. Sub influența acestuia, Toma a învă at să aprecieze geniul enciclopedic al lui Aristotel, dar și al altor gânditori. În 1252 a fost trimis la Paris unde a căpătat titlul de Magistru și a preluat catedra de teologie, iar în 1259 pleacă pentru șase ani în Italia. Cea mai importantă realizare în urma acestei călătorii a fost ducerea la bun sfârșit a unei lucrări începute la Paris: *Summa contra Gentiles*. A fost luat în slujba Papei Urban al IV-lea ca scriitor de rugăciuni și imnuri. După moartea papei Urban, d'Aquino este trimis la Roma pentru a deschide o școală dominicană, iar din 1268 preia catedra pe care o deținuse la Paris. În timp ce ținea liturghia la 6 decembrie 1273 a avut o experiență misterioasă, pe care unii au interpretat-o drept viziune, iar alții ca o prăbușire mentală,

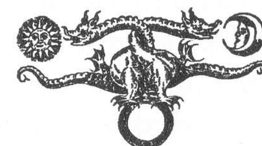

care a pus capăt întregii sale activități de savant. Nu a mai scris sau dictat niciodată nimic. Este canonizat în 1323.

Toma d´Aquino a lăsat în urma sa o operă vastă, din care menționăm: *Quaestiones disputatae* (Probleme disputate); *Quodlibeta* (Subiecte variate); *Commentaria in Libros Sententiarum* (Comentarii la Cartea sentențelor); *Summa de veritate catholicae fidei contra gentiles* (Tratat despre Adevărul credinței catolice, împotriva necredicioșilor); *De Ente et Essentia* (Despre Ființă și Esență); *Summa theologica* (Sinteza teologiei).

Tratatul Sfântului Toma d´Aquino

DESPRE PIATRA FILOSOFALĂ ȘI ÎN PRIMUL RÂND DESPRE CORPURILE SUPRACEREȘTI

Capitolul I

Aristotel, în prima carte a *Meteorologicelor*, ne spune că este bine și lăudabil să cercetăm, prin profunde investigații, cauza primordială care determină toate cauzele secundare, iar înțelepții, văzând efecte în toate aceste cauze, vor ajunge să descopere cauzele oculte ale tuturor fenomenelor.

Observăm faptul că corpurile cerești exercită o acțiune distinctă asupra elementelor printr-o singură proprietate a unui singur element, întrucât din substanța apei, de exemplu, se pot extrage principiul aerului și cel al focului.

Orice principiu natural de activitate produce, prin durata acțiunii sale, o multiplicare a lui însuși, la fel cum focul transmis lemnului produce din acesta o și mai mare cantitate de foc. Vom vorbi deci în paginile ce urmează despre agenții cei mai importanți care există în natură.

Corpurile supracereşti ni se înfăţişează privirii sub forma materială a unui element, dar nu participă la natura acelui element, iar aceste sfere cereşti sunt de o esenţă mult mai simplă şi subtilă decât aparenţele lor, pe care doar le întrezărim[1]. Rogerius a expus foarte bine problema astfel: „Orice principiu de activitate îşi exercită acţiunea prin propria sa similitudine, aceasta din urmă transformându-se în acelaşi timp în principiu pasiv receptor, dar fără a diferi specific de principiul activ care l-a zămislit; de exemplu câlţii amplasaţi în preajma focului, fără însă a fi în contact cu acesta, focul le va multiplica soiul (specia)[2], ca orice alt principiu de acţiune, iar acest soi va fi multiplicat şi adunat în câlţi, atât prin acţiunea naturală şi continuă a focului, cât prin atitudinea de pasivitate pe care o au câlţii, apoi se vor însufleţi până la mistuirea completă prin foc. Prin acest lucru, se dovedeşte că similitudinea focului nu este diferită de focul însuşi, *in specie*. Dar anumite principii posedă o acţiune specifică intensivă, astfel încât o pot corobora cu similitudinea lor, multiplicându-se şi reformându-se fără încetare în toate lucrurile; acesta este cazul focului. Altele, dimpotrivă, nu pot multiplica specia lor prin si-

[1] Pentru înţelegerea acestui paragraf, vezi Lumina Egiptului, partea a doua, cap. II: „Stelele şi planetele sunt instrumente magnetice ale celor şapte principii creatoare, etc.".

[2] Acest cuvânt, soi sau specie, trebuie înţeles în sensul de figură, formă, aparenţă, la fel cum vorbim despre un soi de vin sau un soi de pâine.

militudine şi nu pot transmuta orice lucru în sine; acesta este cazul omului.

În fond, omul nu poate acţiona prin multiplicarea similitudinii sale, aşa cum acţionează prin actele proprii, încât complexitatea fiinţei sale îl obligă întotdeauna să înfăptuiască o pluralitate de acţiuni. De aceea, după cum o dovedeşte Rogerius în lucrarea *Influentiis*, dacă omul ar fi putut, dimpotrivă, să producă o acţiune puternică cu mijloacele similitudinii sale, precum focul, înseamnă fără îndoială că specia sa este într-adevăr unică, specia umană, de unde am putea trage concluzia că similitudinea multiplicată a omului nu ar fi tocmai un om complet, situându-se atunci deasupra speciei.

În concluzie, atunci când corpurile supraceleste îşi exercită acţiunea asupra unui element, ele procedează prin similaritate şi, mai mult, produc ceva asemănător cu ele şi aproape de aceeaşi spiţă. Deci, întrucât produc elementul din element şi lucrul din lucrul elementar, reiese cu necesitate faptul că participă ele însele la natura elementului. Pentru a înţelege mai bine lucrurile, trebuie să observăm că soarele produce focul corpurilor saturate cu săruri şi focul corpurilor cristaline sferice.

Va trebui să ştiţi, în plus, că orice principiu activ, după cum se arată în lucrarea *Influentiis*, îşi multiplică similaritatea urmând o linie perpendiculară dreaptă şi îngroşată, fapt care se vede din exemplul cu câlţii şi focul, care se întâlnesc mai întâi într-un punct luat pe o linie perpendiculară virtuală; lucru care se observă de asemenea şi în cazul în care sărurile şi cristalul sunt

expuse la soare și suferă influența razelor solare, care reprezintă similaritatea lor. Dacă acționăm asupra lor prin intermediul unei oglinzi, atunci când raza soarelui va fi proiectată perpendicular, vom vedea cum străbate în totalitate apa sau corpurile transparente, fără a le sparge, din pricina puterii acțiunilor sale. Dacă, dimpotrivă, raza este proiectată în linie dreaptă neperpendiculară, atunci se va sparge la suprafața corpului, și o nouă rază se va forma într-o direcție oblică; punctul de joncțiune dintre aceste două raze aflându-se pe linia perpendiculară virtuală. Acela este punctul de energie maximă a căldurii solare, căci dacă vom pune câlți sau orice altă substanță inflamabilă în preajmă, se vor aprinde imediat.

Rezultă deci din toate acestea faptul că, atunci când similaritatea soarelui (adică a razelor solare) este coroborată cu acțiunea continuă a soarelui, poate da naștere focului. În concluzie, soarele posedă principiul și proprietățile focului, după cum s-a dovedit prin oglinzile incandescente sau reflectorizante. Aceste oglinzi se construiesc din oțel perfect lustruit și au o asemenea formă și dispunere încât, adunând fascicolul razelor solare, le proiectează de-a lungul unei linii continue de mare putere incandescentă; aceste oglinzi se pot amplasa în preajma orașelor, a cetăților sau a oricărui loc pe care dorim să-l incendiem, după cum ne spune Athan în lucrarea *Miroirs ardents* (Oglinzile incandescente).

Se înțelege că soarele și alte corpuri supracerești nu acționează sub nicio formă asupra materiei Elementalului

și, în consecință, sunt lipsite de coruptibilitate, lejeritate și greutate. Aici trebuie să facem o distincție între elemente: unele sunt simple și cât se poate de pure, neavând virtutea transmutativă necesară pentru a evolua în alt plan de întruchipare, pentru că substanța din care sunt alcătuite fiind delimitată de cea mai perfectă formă convenabilă, nu doresc o altă formă; tocmai din aceste elemente sunt alcătuite probabil corpurile supracerești. Căci noi situăm apa[1] deasupra firmamentului ceresc și a cristalinului. La fel, putem afirma același lucru despre alte elemente, și tocmai din aceste elemente sunt alcătuite corpurile supracerești, cu ajutorul puterii divine sau a inteligențelor prin care această putere s-a manifestat. Prin aceste elemente nu se pot da naștere nici greutății, nici lejerității, întrucât aceste calități sau proprietăți sunt forme exterioare care nu aparțin decât mineralelor grosiere și grele. Cu toate acestea, pot produce fenomenul colorării, întrucât diversitatea luminii este datorată unui fluid din seria imponderabilului.

Aceste corpuri supracerești ni se înfățișează într-o culoare aurită și scânteietoare, ca și cum ar fi lovite ele însele de razele soarelui, la fel cum un scut aurit scânteiază și își proiectează scânteierea atunci când este atins de razele soarelui. Astrologii atribuie deci acestor elemente cauza scânteierii și a culorii aurite a stelelor, după

[1] Este vorba mai degrabă despre sfera lichidă. Pentru înțelegerea acestui pasaj, trebuie studiat sistemul lui Ptolemeu. Cele două sfere cristaline, amplasate după cerul cu stele fixe, precedă prima sferă mobilă și Empireul.

cum au dovedit Isaac şi Rogerius în lucrarea *Sensu*, şi, pentru că acestea sunt zămislite de anumite calităţi ale elementelor, rezultă că în natura elementală există un principiu care le posedă.

Dar, întrucât aceste elemente sunt, prin natura lor, extrem de pure şi niciodată amestecate cu vreo substanţă inferioară, rezultă cu necesitate faptul că, în corpurile cereşti, acestea trebuie să se regăsească întruchipate şi în asemenea proporţii încât nu se pot separa unele de altele. Lucrul nu trebuie să ne mire, căci eu însumi, cooperând cu natura, cu ajutorul procedeelor unui artist, am separat cele patru elemente ale mai multor corpuri inferioare, până ce am obţinut fiecare substanţă în mod independent, fie apă, fie foc sau pământ; am purificat atât cât am putut fiecare dintre aceste elemente, unul după celălalt, printr-o operaţiune secretă. Odată lucrul înfăptuit, le-am pus împreună şi am obţinut un compus admirabil (*quaedam admirabilis res*), care nu se supunea legilor niciunuia dintre elementele inferioare[1], căci, lăsând acest compus cât mai mult posibil la foc, acesta nu s-a calcinat şi nu se vedea nicio schimbare a naturii sale[2].

[1] „...Prin acest agent universal, natura concepe o materie extrasă din cele patru Elemente şi din trei principii universale. Amestecaţi în proporţii egale pentru a obţine opera Înţelepciunii. Acest extract natural a fost denumit mercurul universal sau mercurul vieţii." (Le *grand éclaircissement de la pierre philosophale pour la transmutation de tous les métaux*, de Nicolas Flamel, Amsterdam, 1782, cap. 9).

[2] Vezi Jérôme Cardan, *De Subtilitate*, Liber VII, la paragraful, gemmae quae ignibus resistunt.

Nu trebuie deci să ne mirăm că aceste corpuri cereşti au o natură incoruptibilă (neschimbătoare), întrucât sunt alcătuite în întregime din elemente unice şi mai este indubitabil faptul că substanţa pe care am obţinut-o făcea parte din natura acestor corpuri. De aceea Hermogene, care a fost de trei ori mare filosof (*triplex fuit*), a spus următoarele: „Pentru mine a fost o mare bucurie, cu nimic comparabilă, de a ajunge la perfecţionarea operei mele şi de a dobândi chintesenţa neamestecată a materiei elementelor inferioare."

O parte din elementul foc posedă mai multă energie potenţială decât o sută de părţi de aer, în consecinţă o parte de foc poate consuma o mie de părţi de pământ. Cu toate acestea, nu cunoaştem care sunt cantităţile ideale prin care se înfăptuieşte amestecul acestor elemente, dar, totuşi, prin practicarea artei noastre, am observat că atunci când cele patru elemente sunt extrase din corpuri şi sunt purificate fiecare, în mod separat, trebuie, pentru a le alătura, să luăm cantităţi egale de aer, apă şi pământ, în timp ce nu adăugăm în compoziţie decât a şaisprezecea parte a focului. Compoziţia rezultată este într-adevăr alcătuită din toate elementele, chiar dacă proprietăţile focului predomină asupra celorlalte. Căci, amestecând o singură parte cu o mie de părţi de mercur, putem observa că acesta se coagulează şi devine roşu la culoare. De aceea este evident că o asemenea compoziţie este de esenţă apropiată de cea a corpurilor cereşti, întrucât în

transmutare, se comportă la fel ca principiul activ cel mai energic[1].

[1] În ciuda lacunelor evidente ale textului, putem să ne dăm seama că acest capitol reprezintă simbolic Soluția, dar și crezul tuturor alchimiștilor, că ar reprezenta cheia înfăptuirii Operei. Trebuie însă să observăm că cele patru Elemente - apa, aerul, focul, pământul - nu sunt corpuri simple, așa cum le descria chimia secolelor XVII și XVIII, ci reprezintă patru stări extreme ale materiei: solidă, lichidă, gazoasă și plasmatică, aceste aspecte fiind destinate a indica gradul mai mult sau mai puțin inferior de negativitate în polarizarea substanței, dar și coeficientul de putere vibratorie care le animă moleculele și determină aceste stări. Reprezintă ceea ce este simbolizat prin quaternarul sacru la Pitagora (Cf. Diogene Laertius, *Lib.* VIII; Porphirios: *Vit. Pythag.* Plutarchus: *De placitis philosophorum*, lib. IV, Cap. 3), dar și prin cuvintele lui Theodosie, de neînțeles pentru oamenii moderni: „Din patru devine cinci, adică din inteligența celor patru elemente din care este alcătuită lumea, tu îți poți ilumina cele cinci simțuri pentru a le adăuga Inteligență". (*Sentențele* lui Theodosie, 57).

Astfel, cuvântul „apă", pe care Sfântul Toma îl folosește frecvent în acest capitol este sinonim în sensul său inferior cu „lichid, în general". Alchimistul generalizează deci aproape întotdeauna atunci când spune: „Ia apă, distilează apă", desemnând lichidul la modul general, evoluând astfel pe planul metafizic, unde obstacolele accidentale se disipă și unde percepe cu claritate liniile generale ale procesului prin care materia suferă transformări. Alchimistul ne învață despre reacție în general, ne vorbește despre noumen, adică despre ceea ce se înfăptuiește, indiferent de lichidul folosit, sau de gazele sau solidele aflate în compoziție.

În ceea ce privește fenomenele, diversitățile sunt acelea care se produc în cazul experimentului, atunci când se individualizează substanțele. Pentru alchimist, nu există decât o singură reacție, un arhetip cu ajutorul căruia sunt calculate toate celelalte spețe, cu simplele lor modificări accidentale; el vorbește deci despre normele ideale ale transformării materiei, adică despre secretul acestor misterioase forțe de afinitate și de coeziune, pe care chimia mărturisește că nu le cunoaște. Dimpotrivă, știința modernă nu se conduce decât după fenomen, iar tocmai acest fenomen îi îngustează orizontul de percepție: modificări ale proporțiilor, ale greutății, duratei, culorii, care se regăsesc între două reacții chimice, fapt care face ca știința modernă să fie orbită de acest lucru, neobservând decât varietate, acolo unde alchimistul vedea unitate. De aceea știința modernă va rămâne analitică, fără a deveni sintetică. Ori sinteza reprezintă calea spre Absolut.

Capitolul II

Despre corpurile inferioare. Despre natura și proprietățile mineralelor și, în special, ale pietrelor

Vom vorbi acum despre corpurile inferioare. Dar cum acestea se împart în minerale, plante (vegetale) și animale, vom începe prin a studia natura și proprietățile mineralelor. Acestea se împart în pietre și metale. Ultimele s-au format după aceleași legi și urmând aceleași raporturi cantitative ca și celelalte creații, cu excepția faptului că structura lor rezultă dintr-un număr mai mare de operațiuni și de transmutații decât cele ale elementelor sau corpurilor supracerești, căci compoziția materiei lor este pluriformă.

Materia care alcătuieşte pietrele este deci de o natură inferioară, grosieră şi impură, având mai mult sau mai puţin încorporat principiul terestru, în funcţie de gradul de puritate al pietrei. După cum spune Aristotel în lucrarea *Meteorologicele* (pe care unii i-o atribuie lui Avicenna), piatra nu este formată din pământ pur, ci este mai degrabă un pământ apos[1], căci vedem anumite pietre că se formează în fluvii, iar sarea se extrage prin evaporarea apei sărate. Acest lichid posedă mai mult din principiul terestru, se coagulează sub forma pietrificată, prin acţiunea căldurii soarelui sau a focului.

Materia din care se compun pietrele este deci o apă îngroşată; principiul activ: căldura sau frigul coagulează apa şi extrag din ea esenţa lapidiformă[2]. Această structură a pietrelor este confirmată de exemplul animalelor şi plantelor, care au încorporate proprietăţile pietrei, lucru care trebuie privit cu mare atenţie. Multe din aceste pietre se regăsesc în fapt coagulate în materia animalelor, datorită efectului căldurii, uneori posedând proprietăţi mult mai energetice decât cele care nu provin de la animale şi s-au format pe calea obişnuită. Alte pietre au fost zămislite chiar de natură, activate de calităţile altor minerale. Căci, spune Aristotel, prin amestecul a două lichide diferite, obţinem un lichid denumit Laptele virginal[3], care se

[1] Materia primă a mineralelor, spune Albert cel Mare, este o substanţă umedă onctuoasă, subtil şi puternic încorporată într-o materie terestră. (*De Minéral.* Lib. 3, cap. II)

[2] Uscăciunea este atât un efect al frigului cât şi al căldurii, spune PERNETY. (*Fab. Egypt.* Vol. I, Despre Apă).

[3] *Lac Virginis.* Piatra filosofală de culoare albă. Trebuie să remarcăm că, deja, în acest pasaj, Sfântul Toma din Aquino a ajuns, fără

coagulează el însuşi în piatră. Pentru acest lucru, spune el, amestecăm lithargă (oxid de plumb) dizolvat în oţet (este vorba despre solventul mercurului, n.tr.), împreună cu o soluţie de sare alcalină şi, atunci când aceste două lichide se vor limpezi dacă le vom amesteca, ele vor forma apoi un lichid gros şi alb precum laptele[1]. Înmuiate în această soluţie, corpurile pe care dorim să le transformăm în Piatră filosofală se vor coagula imediat. De altfel, pilitura de argint sau un corp asemănător, dacă sunt stropite cu acest lichid şi tratate apoi chimic la foc domol, se vor coagula. Laptele virginal posedă deci cu adevărat proprietatea de a transforma varul în pietre. Observăm de asemenea la sânge, ouă, creier sau păr, ori în alte părţi ale corpului animalelor, cum se formează pietre[2] cu însuşiri admirabile.

să-l prevină pe cititor, la descrierea operaţiunilor de obţinere a pietrei filosofale. Să comparăm această metodă de expunere cu cea de care se serveşte Roger Bacon în *Speculum Alchimiae* (Oglinda alchimiei), în capitolul VIII şi următoarele. Laptele virginal se obţine fără participarea imediată a alchimistului. După cele patru operaţiuni care conduc spre obţinerea Capului de corb, între Fermentare şi Fixare, obţinem această culoare albă, denumită de alţi autori: alkahest, apă sfinţită, esenţă albă, hermafrodită, Eva, sulf alb, etc.

[1] Litharga este numele Pietrei înroşite, Sel alkali, sau al pietrei înălbite. „Oţetul" este mercurul dizolvant al filosofilor. În acest pasaj, Sfântul Toma descrie fermentarea primului Magister. Exoteric, litharga reprezintă plumbul care se află în scoriile argintului şi mai este denumit protoxid de plumb. Reacţia dintre lithargă, „oţet" şi sarea de ammoniac produce un acetat monoclor de plumb, a cărui formulă este incertă.

[2] Cele mai cunoscute dintre acestea sunt calculii formaţi în organism (vezi cu privire la acest subiect lucrările unor Bontius, Seba, Kempler, Garcias, Clusius, Buffon, Rumphius, Monard, Hernandes, Cardan, Aldrovande). Nu se ştie de la ce animale provin aceşti calculi. Rabbi Moses pretinde că se formează în colţurile ochilor de gazelă.

Dacă luăm, de exemplu, sângele omenesc și îl lăsăm să putrezească în balega încălzită, apoi îl punem în alambic, el se va distila într-un lichid alb, asemănător laptelui. Dacă vom înteți focul, se va distila într-un fel de ulei. În sfârșit, dacă rectificăm reziduurile (*foeces*) care rămân în alambic, le vom face albe ca zăpada. Dacă le amestecăm cu uleiul care se varsă deasupra, se va forma o piatră roșie transparentă, admirabilă, care stopează (*stringit*) afluxul de sânge și vindecă de numeroase infirmități[1]. Noi înși-

Galien îi menționează ca medicament contra veninului. În secolul al XVII-lea, calculii intrau în compoziția tuturor lichiorurilor și a serurilor anti-viperine. Perlele fac parte din specia acestor concrețiuni animale. Amien Marcelin (*Liber* XXIII, cap. VI) ne spune că perlele se formează din amestecul de rouă în interiorul scoicilor care se întredeschid pentru a profita de umezeala nopții. Solin (*Polyhistor*, LIV) crede și el că perlele sunt fructul boabelor de rouă. Să mai amintim și clorita, o piatră verzuie care se întâlnește în intestinele codobaturii, și chelonia, care ar fi fost ochiul învârtoșat al unei broaște țestoase din India (vezi Pliniu, passim), apoi piatra denumită Dracontas, care se extrage din creierul dragonului (Solin, *Polyhistor*, XXI), apoi chelidonia care se întâlnește în cuibul rândunelelor, chelonita, pe care o găsim la broaștele râioase (Pliniu). În fine, să adăugăm faptul că urina de Lynx s-ar solidifica în pietre prețioase (Solin, *Polyhistor*, II).

[1] Virtuțile magice ale pietrelor sunt nenumărate. „Se spune că hyacinthul calmează mările și-l ferește de fulger pe om", spune Robert de Berquen (*Les Merveilles des Indes occidentales et orientales*, Paris, 1669, chap. 5). După Jerome Cardan, hyacintul apără de fulgere și facilitează somnul (*De subtilitate*, Lib. 7, *de Lapidibus*). Agatul, piatră extraordinară, egregius lapis, pe care-l descoperim la poalele Etnei, avea numeroase proprietăți (Priscianus, *Periegesis*). Smaragdoprasa, sau „sperma de smarald", după cum o denumește Rabelais (*Pantagruel*, cartea a IV-a, cap. I) este și aceasta o piatră salutară. „Se spune că, purtată asupra omului, îl împiedică să se îmbete". (Boetius de Boot, *Le Parfait Joaillier*, Lyon, 1649, Liv. II, ch. XXXIV). „Perlele îmbunătățesc laptele de mamă și îl fac să curgă

din abundență". (Id., Liv. II, ch. XXXVIII). Topazul înfrânează pofta sexuală, spune autorul anonim al lucrării *Horto di Sanita* (cartea a V-a). Smaraldul, mai spune Boetius, „conform credinței oamenilor, este în stare să păstreze castitatea și să dovedească adulterul, din pricină că este împotriva actelor ilegitime ale lui Venus." (*Parf. Joaill.*, Liv. II, ch. III).

Toll, medic din Leyde, în adnotările sale la opera lui Boetius, adaugă următoarele: „Se spune că cele mai frumoase smaralde se sparg atunci când este deflorată o virgină." Cardan ne spune că, pus sub limbă, smaraldul ne face să cunoaștem viitorul și ne apără de venin (*De subt.*, cartea 7). „Safirul purtat de o persoană impură, nestăvilită și dedată desfrâului se adumbrește și își pierde strălucirea, iar dacă închidem un păianjen într-o sticlă, iar pe gura sticlei punem un safir, păianjenul va muri deîndată". (Boetius de Boot, Liv. II, ch. XLIII).

După Albert cel Mare, și Cardan, safirul vindecă antraxul și alte boli. După Marbode acesta vindecă de ulcere. Safirul apără de mușcătura scorpionului, spune Cleandre Arnobe (*Il tesoro délie gioie*, Vinetia, 1602, cap. V, dei Saffiri). „Cu ajutorul diamantului, putem recunoaște fidelitatea femeilor, iar acesta mai este bun contra vrăjilor și a veninului, chiar dacă s-a scris că el însuși ar fi veninos." Scaligero și Arnobe ne spun că diamantul ar fi bun contra incubilor și a sucubilor. „Diamantul se înmoaie în prezența veninului, spune Boetius, el hrănește și întreține iubirea celor căsătoriți." (*Par. Joail.*, cartea II, cap. VII). Sângele de țap ar înmuia diamantul. Turcoazul se înnegrește în timpul actului sexual (*Berquen*, cap. XI); dar apără contra căzăturilor de pe cal și a otrăvirilor (Cardanus, *De subt.*, Lib. VII). Să mai menționăm piatra denumită Vapsyctos de către Pliniu, o piatră prețioasă care, încălzită, își păstrează căldura vreme de șapte zile. Oetita, mai denumită și piatra vulturului, este și ea deosebită, dar nu are nimic în comun cu aetita modernă, care este un trioxid de fier. Zoroastru aprecia această piatră mai presus de toate celelalte. (Solin, *Polyhistor*. XXXVIII). Se amesteca pulberea de aetită cu o pâine care li se dădea acuzaților; doar hoțul nu o putea mânca. „Piatra denumită oetită, spune și Pierre de Castaigne, ne vine de la vulturi, și face ca femeile să nască fără dureri." (*Paradisul terestru*, 1661, pag. 7).

În sfârșit, întâlnim piatra cea mai perfectă dintre toate, granatul roșu, ale cărei proprietăți au fost cunoscute de toată antichitatea.

ne am extras o asemenea piatră din plante, prin metoda următoare: am ars plantele în cuptorul de calcinare, apoi am dizolvat reziduurile în solvent, am distilat și coagulat precipitatul, care s-a transformat atunci într-o piatră înzestrată cu calități mai mult sau mai puțin deosebite, în funcție de virtuțile plantelor folosite și de diversitatea lor. Unele dintre ele produc pietre artificiale, care, la o examinare mai minuțioasă, par a fi asemănătoare sub toate aspectele cu pietrele naturale, căci se produce hyacint artificial care nu diferă de cel natural[1], la fel cum se produc safire, printr-un procedeu identic.

„Din limpezimea sa, noaptea strălucește", spune episcopul Marbode în cartea sa asupra pietrelor prețioase. Conform unui autor anonim citat de Berquen, Hildegarde, soția lui Teodoric de Olanda, poseda un chrysopraz care lumina pe timpul nopții capela. Mai trebuie să adăugăm faptul că anumite pietre posedă următoarele proprietăți: diamantul, frecat cu o pânză, face ca întunericul să devină luminos. (Buffon, *Hisf. miner.*, art. Diamant). Herodot spune că a văzut în templul din Tyr, Fenicia, o coloană de jasp verde pur, care strălucea puternic pe timpul nopții (*Cartea II*, XLIV). Cât privește proprietățile mistice ale granatului roșu, Camille Leonard, în lucrarea *Speculum Lapidum* (Oglinzile din piatră prețioasă), ne spune că această piatră însănătoșește aerul, înfrânează patimile, liniștește certurile dintre prieteni și face să sporească averea. În sfârșit, după Arnobius (*Tesoro. Dei rubini carbonchi*, etc., cap. III), „granatul roșu simbolizează Fața lui Dumnezeu."

[1] Pentru aceste procedee, vezi lucrările lui Boetius de Boot, Jerome Cardan, ultimul indicând (în cap. 7) un procedeu de transmutare a safirului în granat roșu, dar și Benvenuto Cellini (*Trattąto dell'oreficeria*. Capitolo I). Toate aceste procedee le erau interzise giuvaiergiilor, prin ordonanțe regale: „Nimeni nu poate face ametiste, nici alte pietre false, ca să nu fie altfel decât ametistele naturale, spune articolul IV din ordonanța regelui Filip de Valois, dată în palatul său din Saint-Ouen, re-confirmată de regele Jean, succesorul său, care conține primele statute, ordonanțe și privilegii acordate negutătorilor de giuvaiericale, în luna august 1345." (Vezi Recueil des Ordonnances de Lambert Roulland, Paris, 1688).

Se spune că substanța tuturor pietrelor prețioase este cristalul, care este o apă ce are foarte puțin principiu pământean în interiorul ei și se coagulează sub acțiunea frigului extrem[1]. Se pulverizează cristal peste marmură; se îmbibă cu solvenți și dizolvanți puternici, repetând acest procedeu de mai multe ori, uscând și pulverizând din nou, umectându-l iarăși cu dizolvanți, până ce amestecul devine cât se poate de omogen; apoi se pune în bălegar cald, unde se va converti după un timp într-un lichid; se distilează acest lichid, care se va clarifica și dizolva în parte. Se ia apoi un alt lichid roșu, compus din vitriol roșu calcinat și din urină de copil[2]. Se amestecă și se distilează în același mod și de mai multe ori aceste două lichide, în funcție de măsurile și proporțiile necesare; se pun în bălegar cald, pentru ca ele să fuzioneze și mai bine, iar apoi se coagulează chimic (*in Kymia*) la foc domol, ceea ce va da naștere unei pietre întrutotul asemănătoare hyacintului.

Atunci când vrem să fabricăm piatră de safir, al doilea lichid va fi format din urină și azur, în loc de vitriol roșu, dar și din alte ingrediente în funcție de diversitatea culorilor, lichidul folosit trebuind să fie în mod natural

[1] Claudian înțelege diamantul și cristalul ca fiind o apă solidificată în mod misterios (*Eidylla, de crystallo et seq*). Despre concordanța pietrelor cu culorile elementelor, vezi Benvenuto Cellini, *Oreficeria*, cap. I.

[2] Vitriol roșu, unul din numele dat pietrei roșii. Urină de copil, este soluția pietrei albe. Sfântul Toma ne oferă aici o descriere a elixirelor Operei, elixirul roșu și elixirul alb. Ordinea operațiunilor alchimice poate fi inversată, după bunul plac al experimentatorului.

de aceeaşi natură ca piatra pe care dorim s-o fabricăm. Principiul activ ar fi căldura sau frigul, şi fie că frigul va fi foarte intens, fie căldura înteţită, aceste principii sunt cele care extrag din materie forma pietrei, care se află în stare latentă şi înglobată (*sepultam*) pe fundul lichidului. În sânul pietrelor, ca şi în toate lucrurile, trebuie să distingem trei atribute, şi anume: substanţa, virtutea şi acţiunea. Ne putem da seama de virtuţile lor datorită acţiunilor oculte şi foarte eficace pe care le produc, la fel cum apreciem acţiunile naturii şi a corpurilor supracereşti. Nu este deci de mirare că acestea posedă anumite proprietăţi şi virtuţi oculte ale corpurilor supracereşti şi că participă la operă prin substanţa lor, lucru care însă nu vrea să spună că sunt alcătuite din substanţa stelelor, ci că posedă virtuţile sublimate ale celor patru elemente, întrucât anumite pietre preţioase au câte puţin din complexitatea stelelor sau corpurilor supracereşti, după cum am spus mai înainte.

Separând din câteva corpuri cele patru elemente, le-am purificat şi combinat; am obţinut astfel o piatră cu o structură şi natură excelente, încât cele patru elemente grosiere şi inferioare nu mai aveau nicio acţiune asupra ei[3]. Vorbind despre această operaţiune, Hermogene (Tatăl, după cum îl denumeşte Aristotel, care a fost de trei ori mare în filosofie şi care cunoştea toate ştiinţele, atât în esenţa lor, cât şi în aplicaţii) scrie următoarele: „A fost pentru mine cea mai mare fericire posibilă să obţin chintesenţa[1], fără calităţile inferioare ale elementelor. Se pare deci că, în mod evident, anumite pietre preţioase reprezintă chintesenţa elementelor, fapt care s-a manifestat prin operaţiunile artei noastre alchimice.

[3] Cf. Aristotel, *Elément.* şi Jérôme Cardan, *De subtil.*, Lib. de Elementis.

[1] Quinta essentia, spune Paracelsus (*De vita longa*, cap. II), nihil aliud est quam bonitas natures ita ut tota natura in spagiricam mixturam et temperamentum abeat, in qua nihil corruptibile, nihil que contrarium fit invenibile. „Chintesenţa, spune Pernety (*Fab. Egypt.*, 1786, t. I, p. 195), reprezintă un extract spiritualizat şi radical de substanţă a materiei; ea se obţine prin separarea elementelor şi are ca rezultat o esenţă cerească şi incoruptibilă, fără nicio impuritate." Aristotel o denumeşte substanţa cea mai pură, iar Heraclit o denumeşte esenţă cerească ce ia numele locului de unde îşi are originea. Paracelus o denumeşte fiinţa cerului nostru centric, iar Pliniu o esenţă corporală separată totuşi de orice materialitate şi de impurităţile materiei.

Capitolul III

Despre structura și esența metalelor

Metalele sunt formate în natură, fiecare după structura planetei care-i corespunde, iar alchimistul trebuie să țină cont de acest lucru. Există deci șapte metale care au fiecare structura câte unei planete, după cum urmează: aurul vine din Soare; argintul din Lună; fierul din Marte; argintul-viu din Mercur; cositorul din Jupiter; plumbul din Saturn; cuprul și arama din Venus. Aceste metale poartă, de altfel, numele planetei corespunzătoare[1].

Despre materia esențială a metalelor

Prima materie a tuturor metalelor este Mercurul[2]. În unele metale, mercurul se întâlnește sub o formă ușor

[1] Elefantul alb se sprijină pe șapte membre; vârful capului e împodobit cu aur; are un steag din aur, este acoperit cu bijuterii de aur, înfășurat în aur și este înzestrat cu puteri supranaturale; el se poate înălța la ceruri și cunoaște bine legea transformărilor (*Rgya Tch'er roi pa Lalitavistara*. Cap. III., Cărțile sacre ale Tibetului).

[2] Mercurius est fons et origo omnium metallorum... (*Oeuvre philosophique de Jehan Saunier*. Capitolul IX).

înghețată, iar în altele este puternic înghețat[1]. De aceea putem stabili o clasificare a metalelor bazată pe gradul de acțiune al planetei lor corespondente, pe perfecțiunea sulfului inclus în compoziție, pe gradul de înghețare al mercurului și de terestrialitate pe care îl posedă, ceea ce le asigură un anumit loc și nu altul, în raport cu alte metale.

Astfel plumbul nu este altceva decât mercur terestru, adică face parte din principiul terestru, ușor înghețat și amestecat cu un sulf subtil și puțin abundent; având în vedere acțiunea planetei sale, Saturn, aceasta este slabă, întrucât este îndepărtată, și de aceea el se află într-o stare de inferioritate în raport cu cositorul, cuprul, fierul, argintul și aurul[2].

Cositorul este un argint-viu subtil, puțin coagulat, amestecat cu un sulf grosier și impur; de aceea se află sub dominația cuprului, fierului, argintului și aurului.

[1] Geber, în *Somme de la perfection* (Bibl. Phil. Chim., vol I, p. 379) exprimă o idee asemănătoare: „Am văzut că substanța metalelor care aveau în conținut mult argint-viu făcea ca acestea să fie mult mai perfecte... și este sigur, în consecință, că aceste corpuri care primesc și asimilează mai mult argint-viu se apropie de perfecțiune". În altă parte el adaugă următoarele: „În concluzie, argintul-viu și sulful condensat sunt cele care conferă duritate metalelor, iar ceea ce le face să fie moi sunt cele două cauze opuse acesteia, adică atunci când au în compoziție argint-viu volatil și sulf combustibil."

[2] Iată natura planetelor: Saturn ține de pământ, este uscat și rece; Jupiter ține de aer, este umed și cald; Marte ține de foc, este cald și uscat, Venus ține de apă, este rece și umed; iar Soarele și Luna sunt principii ale universalității.

Fierul[1] este alcătuit dintr-un mercur grosier și terestriform și dintr-un sulf terestru și foarte impur, dar acțiunea planetei sale îl coagulează puternic, de aceea nu găsim deasupra lui decât cuprul, argintul și aurul. Cuprul este format dintr-un sulf puternic și dintr-un mercur destul de grosier.

Argintul este format din sulf alb, limpede, subtil, nearzător și dintr-un mercur subtil coagulat, limpede și clar, sub acțiunea planetei Luna; de aceea nu se află decât sub dominația aurului.

Aurul, într-adevăr cel mai perfect dintre toate metalele, este alcătuit din sulf roșu, limpede, subtil, nearzător și dintr-un mercur subtil și clar[2], care este pus în evidență de acțiunea Soarelui. De aceea nu poate fi ars de către sulf, lucru care este însă posibil în cazul celorlalte metale.

Este deci evident că putem face aur din toate aceste metale și că din toate, în afara aurului, putem face și argint. Putem să ne convingem dacă avem în minte exem-

[1] Sfântul Toma omite cuprul în enumerare, pentru că misterul lui Enea nu trebuie să fie revelat.

[2] „Copii ai filosofilor, spune Hermes, există șapte corpuri sau metale, între care aurul deține primul loc, ca fiind cel mai perfect dintre toate... Apa nu-l alterează, nici nu-l schimbă... el conține astfel toate metalele în perfecționare, el este cel care le însuflețește, întrucât el este fermentul elixirului, iar fără el elixirul nu poate fi perfect." (*Les sept chapitres d'Hermès Trismégiste*. Cap. VII, § 1,2,3). „Aurul este un corp perfect, spune Jehan de Meung, zămislit dintr-un argint viu, pur, solidificat, limpede, roșu, și dintr-un sulf solidificat, roșu, nearzător și nu există nicio imperfecțiune în substanța lui." (*Le miroir d'Alquimie* de Jean de Mehun, philosophe très excellent. Paris, 1612. Cap. II). „Și argintul, de asemenea, este un corp quasi-perfect, feminin."(Id. ibid., cap. III).

plul minelor de aur și de argint din care putem extrage și alte metale, amestecate cu pepitele de aur și de argint. Nimeni nu se îndoiește că aceste metale s-ar fi transformat ele însele în aur și argint, dacă ar fi stat în mină timpul necesar pentru ca acțiunea naturii să se manifeste.

Cât despre faptul că putem face în mod artificial aur din alte metale, distrugându-le forma substanței lor, și în ce fel se poate opera lucrul acesta, vom discuta în tratatul *De esse et essentiarerum sensibilium*[1]. Acum vom admite lucrul acesta doar ca adevăr demonstrat.

[1] Acest tratat este astăzi pierdut, sau nu a fost scris de către Sfântul Toma; nu am putut găsi niciun document care să ateste existența lui.

Capitolul IV

Despre transmutarea metalelor și, în primul rând, despre cea care se înfăptuiește artificial

Transmutarea metalelor se poate realiza artificial prin schimbarea esenței unui metal în esența unui alt metal, căci ceea ce este de esență tare poate, în mod evident, să se reducă prin acțiune, după cum spun Aristotel și Avicenna; alchimiștii știu că speciile nu pot niciodată să fie transmutate cu adevărat, ci doar atunci când s-a operat reducerea lor la materia primordială. Ori, această materie primordială a tuturor metalelor se apropie cel mai mult, după părerea tuturor, de natura mercurului. Dar chiar dacă această reducțiune este în mare parte opera naturii, este cât se poate de util să o ajutăm prin mijloacele artei alchimice; dar lucrul acesta este dificil de înfăptuit și prin această operațiune se poate face un mare număr de greșeli, iar cei mai mulți alchimiști își risipesc în van tinerețea și puterile, seducându-i pe regi și pe mai marii vremii cu promisiuni deșarte pe care nu le pot ține, neștiind să se descurce cu cărțile greșite, reluând operațiuni false descrise de ignoranți, obținând în final rezultate complet nule.

Eu însumi, văzând că alchimiștii regilor după operațiuni minuțioase nu au ajuns la perfecționarea operei, am crezut că această știință e falsă, dar, după ce am recitit cărțile lui Aristotel sau Avicenna, *secretis secretorum*, am descoperit că adevărul este cât se poate de ascuns sub enigme ce par a fi golite de sens; am citit cărțile detractorilor lor și am întâlnit nebunii asemănătoare. În sfârșit, am ținut cont de principiile Naturii și am descoperit aici Calea Adevărului. Am observat că mercurul penetra și traversa celelalte metale, căci dacă amestecăm cupru cu argint-viu, amestecat și acesta cu tot atâta sânge (mercur) și argilă, acest cupru va fi pătruns interior și exterior și va deveni alb, chiar dacă această culoare nu va dura în timp[1]. Se cunoaște deja faptul că argintul-viu se amestecă cu multe corpuri și le pătrunde. Am considerat deci că, dacă acest mercur ar fi fost reținut în interior, nu ar mai fi putut să scape și că, dacă aș găsi o cale să încheg structura moleculelor sale cu substanța acelor corpuri, ar rezulta că cuprul și alte metale amestecate cu el nu ar mai fi arse de cele care, arzându-le în mod obișnuit, nu au nicio acțiune asupra mercurului. Căci acest cupru ar fi atunci asemănător mercurului și ar dobândi aceleași calități.

[1] Argintul-viu se atașează repede de metalele care au legătură cu Saturn, Jupiter și Soare, dar mai greu de metalele care au legătură cu Luna, și mai greu de cele care au legătură cu Venus. (Geber, *Somme de Perfection*).

Am sublimat deci o cantitate destul de mare de mercur, pentru ca solidificarea structurii interne să nu fie alterată, adică pentru a nu se volatiliza sub acțiunea focului; astfel sublimat mercurul, l-am dizolvat într-un lichid de dizolvare, pentru a opera reducerea la materia primordială. Am îmbibat acest dizolvant cu var de argint și cu arsenic sublimat și închegat; apoi am dizolvat întreaga compoziție obținută în bălegar cald de cal; am înghețat soluția și am obținut o piatră clară precum cristalul, având proprietatea de a diviza, de a desprinde particulele corpurilor, de a le pătrunde și de a se fixa astfel încât un pic din această substanță, pusă peste o mare cantitate de cupru, îl transforma imediat într-un argint atât de pur, încât era imposibil să găsești un altul la fel. Am vrut să văd dacă aș putea, de asemenea, să convertesc în aur sulful roșu obținut; am fiert compoziția într-un dizolvant puternic la foc domol; compoziția a devenit roșie, am distilat-o în alambic și, ca rezultat, am obținut pe fundul vasului sulf roșu pur, pe care l-am solidificat cu ajutorul pietrei albe pomenite mai sus, pentru a o face la fel de roșie. Am presărat o anumită măsură pe o anumită cantitate de cupru și am obținut aur foarte pur.

Cât despre procedeul secret pe care-l folosesc, nu-l descriu decât în linii mari, nu-l dezvălui în amănunțime, pentru ca nimeni să nu înceapă opera până ce nu cunoaște la perfecție modurile de sublimare, de distilare și de înghețare, și până ce nu devine învățat în forma vaselor, a cuptoarelor, a cantității și calității focului. Am mai făcut operațiuni cu ajutorul arsenicului și am obținut un argint de bună calitate, dar nu de o perfectă puritate; am obținut de asemenea același rezultat cu ajutorul Auripigmentului sublimat, dar această metodă este denumită transmutarea unui metal în alt metal.

Capitolul V

Despre natura și despre producerea unui nou Soare și a unei noi Luni cu ajutorul sulfului extras din piatra minerală

Există totuși o modalitate mult mai eficace de transmutare, care constă în schimbarea mercurului în aur sau în argint, cu ajutorul sulfului roșu sau alb, clar, simplu, nearzător, după cum ne învață Aristotel în *secretis secretorum*, dar este o metodă vag descrisă și foarte confuză, căci acesta reprezintă Secretul Înțelepților (*Absconditum sapientibus*). Aristotel îi spune lui Alexandru:

> Divina providență te sfătuiește să-ți ascunzi planurile și să înfăptuiești în taină misterul pe care am să ți-l deslușesc, dezvăluindu-ți unele din lucrurile din care se poate extrage acest principiu cu adevărat puternic și nobil[1]. Aceste cărți nu sunt pentru cei profani ci doar pentru inițiați (*propterprofectos*).

[1] Vezi *Cele douăsprezece chei ale filosofiei*, de fratele Basile Valentin, Paris, 1650, sceptrul hermetic pe care nu-l putem reproduce

Dacă cineva își supraestimează forțele și începe să lucreze la Operă, nu-l sfătuiesc să o facă decât dacă este învățat și cunoscător al principiilor naturale și dacă știe să folosească cu pricepere metodele de distilare, de dizolvare, de înghețare și mai ales să cunoască diferitele moduri și grade de intensitate ale focului[1]. De altfel, cel

---

aici și mai ales planșa explicativă a cheii IX, care reprezintă cel mai înspăimântător pentaclu pe care-l cunoaștem și care simbolizează marele secret al Operei.

[1] Există cinci focuri, spune Zoroastru: focul Voh freiami care se află în corpul oamenilor și animalelor; focul Oruazescht, care se află în copaci, focul Vazecht, care se găsește în munți, focul Speenschaht, în lume, un foc obișnuit pentru nevoile oamenilor și focul Berezesengh, care se află în fața lui Ormuzd (*Zend Avesta*, cap. XVII). Aceste focuri sunt de mare folosință în descoperirea focului alchimic; cu toate acestea, mai există un aspect care-i oferă mari greutăți alchimistului practicant. Artephius (*Bibl. de phil. Chim*) vorbește astfel: „Focul nostru este mineral, este egal, continuu, nu se evaporă dacă nu este prea tare ațâțat, se află în sulf și este altceva decât materia obișnuită; distruge totul, dizolvă, îngheață și calcinează; este greu de descoperit și de înfăptuit; nu costă nimic, sau costă foarte puțin. În plus, este umed, se evaporă, digeră, alterează, penetrează, este subtil, aerian, neviolent, nu arde, învăluie totul, este unic și conține totul. Acest foc umed este suficient în orice operă, la început, la mijloc și la final, pentru că întreaga artă alchimică constă în acest foc. Mai există un foc natural, un foc contra naturii și un foc nenatural care nu arde; în sfârșit, ca un corolar, există un foc cald, uscat, umed, rece. Gândiți-vă bine la ce v-am spus și lucrați cu îndemânare, fără să vă folosiți de vreo materie străină."

Manuscrisul 3012 din Biblioteca Arsenalului, precizează: „Cel care știe să sublimeze piatra filosofală merită renumele de filosof (alchimist), întrucât el cunoaște focul înțelepților care reprezintă unicul instrument ce poate opera această sublimare. Niciun alchimist nu a revelat pe față acest foc secret și acest agent atotputernic ce înfăptuiește toate minunățiile operei alchimice; cel care nu va înțelege focul secret și nu va ști să-i distingă trăsăturile pe care am încercat să le

care dorește să înfăptuiască opera din avariție, nu va reuși acest lucru, ci doar cel care va lucra cu înțelepciune și discernământ.

Piatra minerală de care ne slujim pentru a produce opera este sulful alb sau roșu palid, care nu arde și pe care o obținem prin separație, depurație și alăturarea celor patru elemente[1].

Enumerarea operelor minerale

În numele Domnului, ia o livră din acest sulfat; piseazā-l bine pe o placă de marmură și înmoaie-l într-o livră și jumătate de ulei de măsline foarte pur, de care se folosesc alchimiștii; fă un fel de pastă sau aluat din această compoziție pe care să o pui într-o sobă mică (*sartagine physica*) și lasă compoziția să se dizolve la foc. Atunci când vezi că se ridică la suprafață un fel de spumă roșie, scoate vasul de pe foc și lasă spuma să dea înapoi, învârtind mereu cu o spatulă de fier, apoi pune compoziția la loc, pe foc; vei repeta această operațiune până ce compoziția va avea consistența mierii de albine.

---

zugrăvesc, trebuie să se opească și să-l roage pe Dumnezeu să-l ilumineze, căci cunoașterea acestui mare secret e mai degrabă un dar al Cerului decât o lumină dobândită cu ajutorul minții." Acest foc este atât de important încât s-a scris un tratat special: *Arte del fuoco per la pietra filosofica*, editat în italiană la Geneva.

[1] Fiul l-a întrebat pe Hermes: „Sulfurile care sunt propice Operei noastre sunt celeste sau terestre?" Iar Hermes i-a răspuns: „Sunt din cele celeste, dar sunt și din cele terestre." (*Les sept chapitres d'Hermès Trismégiste*, cap. II, 7.).

Pune apoi compoziția pe o placă de marmură, unde ea se va solidifica de îndată, ca ficatul prăjit sau ca o carne la foc; vei tăia apoi compoziția în mai multe bucăți de mărimea și forma unghiei și, cu o cantitate egală de ulei de tartru, vei pune compoziția la foc vreme de aproape două ceasuri. Închide apoi compoziția într-o amforă de sticlă bine astupată la gură cu lutul înțelepciunii[1], pe care o vei

[1] Vasul alchimic în care se înfăptuiește Opera reprezintă un mare mister; în majoritatea manuscriselor, imaginea sa lipsește din locul în care i s-a rezervat; conform lui Philaletus, ar fi un aludel (alambic), dar nu de sticlă, ci de pământ; acesta este receptacolul compozițiilor și trebuie să conțină 24 de măsuri pline de Florența, nici mai mult, nici mai puțin (*Bibl. phil. chim.*). Roger Bacon (*Epistola de secretis operibus artis*, cap. IX) îl denumește a fi o piramidă. „Oul, spune Ghidul caritabil, ms. 3005, trebuie să fie fabricat dintr-o sticlă de calitate de Lorena, construit în formă ovală sau rotundă, transparent și cu pereții groși; trebuie să aibă un gât lung de nouă degete; trebuie să fie fabricat astfel încât să poată conține patru uncii de apă distilată" (pag. 57). Jean Saunier, după ce afirmă că putem construi acest vas din mai multe materiale, adaugă următoarele: „În final, vă sfătuiesc să fabricați vasele dintr-un aliaj de cupru și de cositor, ca să fiți în afara oricărui pericol." „Primul din amintitele vase va fi sigilat chiar la punerea în cuptor, iar acesta va avea patru țevi în înălțime și în cruce...; al doilea va fi sigilat cam în dreptul gurii, la patru degete adâncime... și mai trebuie ca primul vas să aibă un gât ca de rață, adică un fel de con și să existe un spațiu de patru degete între apă și vasul care are fundul neetanș" (*Opere filosofice*, cap. XVI).

După Flamel (*Cartea figurilor hieroglifice*, cap. VII), ar fi vorba despre „un vas de pământ denumit de alchimiști triplu-vas, căci există mai multe etaje, unul plin cu cenușă caldă unde șade oul filosofic. Acest vas triplu a fost denumit Athanor de către cei doritori să-l aibă, dar mai poartă și alte denumiri: Țintă, Bălegar, Cuptor, Bain-marie, Sferă, Lyon verde, Închisoare, Mormânt, Urinal, Fiolă, Curcubită etc. D'Espagnet explică altfel lucrurile: „Ca să spunem adevărul, nu avem

lăsa la foc domol vreme de trei zile și trei nopți. Pune apoi amfora și compoziția în apă rece vreme de alte trei zile; apoi vei tăia din nou compoziția în bucățele de mărimea unghiei și o vei pune într-un vas de pământ, deasupra alambicului.

Vei obține un lichid alb asemănător laptelui, care este adevăratul Lapte virginal; atunci când acest lichid va fi distilat, vei iuți focul și vei muta compoziția într-o altă amforă.

Ia acum aer alchimic care este asemănător aerului cel mai pur și mai perfect, pentru că doar acesta conține foc. Calcinează la cuptor pământul negru care a rămas pe fundul vasului, până ce devine alb ca zăpada; pune compoziția în lichid distilat de șapte ori, până ce, presărată pe o lamă de cupru fierbinte, va deveni perfect albă. La fel trebuie să procedezi pentru apa alchimică cum ai procedat pentru aerul alchimic; la a treia distilare, vei vedea că uleiul și întreaga compoziție vor avea culoarea focului, pe fundul vasului. Vei reîncepe atunci operațiunea pentru a doua și a treia oară, și vei aduna acest ulei; apoi vei lua focul ce se află pe fundul vasului, care este asemănător

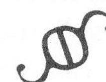
nevoie decât de un singur vas ca să perfecționăm cele două sulfuri, și mai trebuie un al doilea pentru elixir... Primul vas va fi din sticlă... Al doilea va fi format din două emisfere scobite din stejar în care vom pune oul alchimic." (*Arcan. Herm. Philosophiae opus*, Can. 112 et seq.) În realitate nu există decât un vas, oul filosofic. Purificările preliminare se fac în vase obișnuite. Acestea pot fi folosite fără probleme pentru purificarea mercurului, denumite odinioară Infernul lui Boyle, iar pentru amestecul de la prima compoziție ne putem folosi de un vas strâmt și curbat denumit „Cei doi frați". Acesta se închide ermetic după ce am pus înăuntru compoziția.

sângelui negru și moale; îl vei păstra pentru distilare și vei face proba cu lama de cupru, la fel ca în cazul precedent; iată că astfel vei afla cum să separi cele patru elemente. Dar modalitatea de a le reuni (*modum conjungendi*) nu o știe nimeni.

Ia deci substanța de pământ și prefă-o în pulbere pe o placă de sticlă sau de marmură foarte curată; îmbibă compoziția cu o greutate egală de apă până ce se formează o pastă; pune-o într-un alambic și distilează-o la foc; îmbibă din nou ceea ce-ți va rămâne pe fundul vasului cu apa pe care ai distilat-o până când aceasta va fi complet absorbită. După aceea, îmbib-o iarăși cu o cantitate egală de aer alchimic, folosind același procedeu ca mai înainte, și vei obține o piatră cristalizată care, pusă în cantitate mică peste mult mercur, îl va converti în argint adevărat, căci aceasta este proprietatea sulfatului alb nearzător, format din trei principii: pământ, apă și aer. Dacă acum vei lua a douăzeci și șapte a parte din foc și o vei amesteca cu cele trei principii de mai sus, distilându-le și îmbibându-le după cum ți s-a arătat, vei obține o piatră roșie, transparentă, simplă, nearzătoare, iar o mică parte din aceasta, pusă peste mult mercur, se va converti în aur obryzum foarte pur. Aceasta este metoda pentru a preface piatra minerală[1].

[1] Obrisum, obrysum, sau obryzon, din grecescul obruzon, reprezintă un vechi termen ce desemnează aurul rafinat la focul cel mai intens. Episcopul Fortunat a spus următoarele: *Omnes obryso ornati super astra coruscant.* (VIII, 5, 275).

Capitolul VI

Despre piatra naturală, animală și vegetală

Mai există o altă piatră care, după Aristotel, este și nu este o piatră. Ea este deopotrivă minerală, vegetală și animală; se întâlnește în toate locurile, în toți oamenii[1] și pe

[1] Acest agent universal al operelor naturale este Yod-ul evreilor și al cavalerului de Reichenbach, este lumina astrală a martiniștilor (Eliphas Levi, *Istoria magiei*, 19). Această substanță este cea pe care Hermes Trismegistul o denumește Marele Thelesma. Atunci când ea produce splendoarea se denumește Lumină (Eliphas Levi, *Clefs des Grands Mystères*, 117), iar după Albert Poisson, este Spiritus sau porțiunea de viață pe care adeptul o proiectează asupra materiei pentru a o însufleți. Mai vedeți și desenul simbolic al lui Leonardo da Vinci despre piatra filosofală. „Să ne amintim întotdeauna, spune Geber în *Summa Perfectione* (cartea I, Partea I, cap. III) că cea mai mare stavilă în calea Operei vine din neputința naturală a alchimistului sau a organelor sale, care sunt slăbite sau corupte, sau vine din spiritul său care nu poate acționa în mod liber." Mai vezi și prezentul tratat, cap. IX, ultimul alineat. Proiecția luminii astrale asupra Operei alchimice reprezintă unul din marile mistere ale alchimiei.

aceasta trebuie s-o putrezeşti în bălegar şi s-o pui, după ce a putrezit, într-un vas, pe alambic; vei extrage elementele în felul în care ţi s-a arătat, vei opera alăturarea lor şi vei obţine o piatră care va fi la fel de eficace şi va avea multe proprietăţi. Nu trebuie să te miri că ţi-am recomandat s-o pui la putrezit în bălegar cald de cal, căci, dacă punem pâine de grâu în acest bălegar, după nouă zile se va transforma într-o adevărată carne amestecată cu sânge[1]. De aceea consider eu că Dumnezeu a preferat să aleagă pâinea de grâu dintre toate celelalte, pentru că ea constituie o hrană a trupului mult mai bună decât orice alt aliment şi din care putem extrage cu uşurinţă cele patru elemente pentru a înfăptui o operă excelentă[2].

Din tot ce am spus până acum, rezultă că orice corp poate fi redus la minerale, iar lucrul acesta se poate întâmpla nu atât pe cale naturală, ci şi cu ajutorul artei alchimice. Lăudat fie Domnul, dacă va încredinţa oamenilor o asemenea putere, căci aceştia, imitatori ai naturii, vor putea transmuta speciile naturale, ceea ce natura leneşă nu înfăptuieşte decât la capătul unui timp imens. Iată şi alte metode de transmutare a metalelor pe care le întâlnim în cărţile lui Rosés, Archelaus, în a şaptea carte a Preceptelor şi în multe alte tratate de alchimie.

---

[1] Este vorba despre homunculus, pe care ilustrul discipol al lui Albert cel Mare nu se putea să nu-l cunoască.

[2] Acest paragraf, unul din cele mai importante şi decisive ale lucrării, ar necesita o lungă explicaţie, dar încă nu putem ridica voalul de pe marele mister ascuns. Acest mister se înfăptuieşte în fiecare zi în noi şi în societate. Pe plan mineral, a fost înfăptuit în ziua de Paşte, în anul 1895, de către un evreu din Bagdad.

Capitolul VII

Despre modalitatea de a înfăptui opera prin spirit

Există un mod de operare prin spirit şi trebuie să ştim că există patru feluri de spirit, denumite astfel pentru că se evaporă la foc şi participă la natura celor patru elemente. Ele sunt următoarele: Sulful, care posedă natura Focului; Sarea de amoniac, Mercurul care posedă proprietăţile Apei şi care mai este denumit slujitorul fugitiv (*servus fugitivus*), şi Auripigmentul sau Arsenicul, care are spiritul Pământului[1]. Unii au operat cu ajutorul acestor spirite,

---

[1] Nu toţi alchimiştii sunt de acord cu această metodă. Iată ce se spune Grospamy (*L'Œuvre ou traité premier de Nicolas Grosparmy de Normandie.* Ms, Arsen., n. 2516, pag. 28): „Ignoranţii cred că sublimarea se face prin aţâţarea focului sau a focului obişnuit a celor patru substanţe prin care arta alchimică este prefigurată, adică: argintul-viu, asemănător celui obişnuit, al sulfatului şi sării de amoniac, care scapă din vas atunci când focul este aţâţat; după aceea, ei zic că materia lor a fost bine sublimată." La sfârşitul capitolului, se pare că şi Sfântul Toma împărtăşeşte această opinie.

sublimându-le și convertindu-le în lichid, distilându-le și solidificându-le; apoi, punând compoziția peste cupru, au operat transmutarea. Un altul s-a servit de două spirite; altul de trei, iar altul, în sfârșit, de toate patru. Și iată metoda sa: după ce a sublimat fiecare din aceste elemente separat, de multe ori până ce acestea s-au solidificat, după ce le-a distilat și dizolvat în dizolvant puternic, a pus la un loc în vas toate aceste soluții obținute; le-a distilat și solidificat din nou pe toate împreună și a obținut o piatră albă precum cristalul, care, pusă în mică măsură peste un metal oarecare, îl preschimbă în adevărata substanță a Lunii. În general, se spune că această piatră este alcătuită din cele patru elemente ajunse la un grad înalt de epurare. Alții cred că această piatră este formată dintr-un spirit alăturat unui corp; dar eu nu cred că această metodă este adevărată și de aceea este ignorată de toți, chiar dacă Avicenna spune câteva cuvinte despre ea în Epistola sa. Voi încerca metoda când voi avea timpul și locul ce-mi sunt necesare.

Capitolul VIII

Despre prepararea fermenților lui Saturn (ai plumbului) și alte metale

Ia două părți de Saturn (plumb), dacă vrei să înfăptuiești Opera Soarelui, sau două părți din Jupiter (cositor), pentru Opera Lunii. Adaugă o a treia parte de mercur pentru a forma un amalgam, care va fi un soi de piatră foarte casabilă pe care o vei pisa cu grijă pe o masă de marmură, îmbibând-o cu oțet (acid) foarte acru și cu apă în care ai dizolvat sare obișnuită, îmbibând și uscând mereu compoziția, până ce substanța a absorbit maximul de lichid; atunci îmbibă lingoul format cu apă de alun, pentru a obține o pastă moale pe care o vei dizolva în lichid dizolvant. Vei distila apoi compoziția de trei sau patru ori, o vei solidifica și vei obține o piatră ce convertește principiul lui Jupiter în principiul Lunii[1].

[1] Este vorba despre Micul Magisteriu.

Capitolul IX

Despre procedeele de reducere a principiului lui Jupiter, altfel spus despre înfăptuirea Operei Soarelui

Pentru a înfăptui opera Soarelui, ia vitriol bine epurat, roşu, şi bine calcinat, şi dizolvă-l în urina copiilor. Vei dist la întreaga compoziţie şi vei reînnoi procedura de atâtea ori cât va fi necesar, pentru a obţine un lichid foarte roşu. Atunci vei amesteca acest lichid cu apa pomenită mai sus, înainte de solidificare; vei ţine această compoziţie în bălegar vreme de câteva zile, până ce substanţele se vor încorpora bine unele în altele, apoi le vei distila şi solidifica împreună. Vei obţine astfel o piatră roşie asemănătoare hyacinthului, unde o măsură pusă peste şapte măsuri de Mercur sau de Saturn bine epurat se va preschimba în aur ciuntit[1].

[1] Este vorba despre Marele Magisteriu.

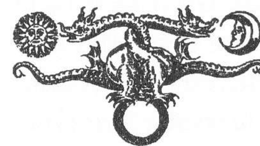

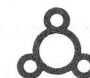
În alte cărţi vom întâlni o mulţime de operaţiuni confuze şi nenumărate, care nu fac decât să-i inducă pe alchimişti în eroare şi despre care este zadarnic să vorbim. Eu nu vorbesc despre ştiinţă din cupiditate, ci pentru a constata efectele admirabile ale naturii, pentru a descoperi cauzele, nu numai cele generale, cât şi cele particulare şi imediate, nu doar accidentale, ci esenţiale. Am vorbit astfel pe îndelete despre separarea elementelor corpurilor. Această Operă este într-adevăr perfectă şi adevărată, dar ea cere multă muncă, iar eu sufăr de multele imperfecţiuni ale trupului meu, încât nu voi mai lucra, decât dacă se va ivi o necesitate presantă. Ceea ce am spus aici despre minerale este cât se poate de suficient.

Sfârşitul tratatului

Tratatul Sfântului Toma d´Aquino despre Arta Alchimiei

Dedicat fratelui Reinaldus

Capitolul I

Preambul

La rugămințile tale fierbinți, prea drag frate al meu, mi-am propus să descriu în acest scurt tratat, alcătuit din opt capitole, anumite reguli simple și eficace pentru operațiunile noastre, cât și secretul adevăratelor compoziții; dar înainte de a face acest lucru, îți fac trei recomandări. În primul rând: nu acorda o prea mare atenție alchimiștilor moderni sau antici care au tratat această știință, pentru că alchimia constă în întregime în capacitatea de înțelegere și în demonstrațiile experimentale[1]. Filosofii (alchimiștii), dorind să ascundă adevărul științelor, au vorbit aproape întotdeauna la modul figurativ. În al doilea rând: nu trebuie să pui temei niciodată pe pluralitatea lucruri-

---

[1] Aici avem de a face cu limbajul tuturor alchimiștilor: „Cel care a transmutat primul metalele nu avea niciun tratat la îndemână, dar, observând cu atenție natura, a văzut cum și cu ce lucrează aceasta." (Cele *cinci cărți ale lui Nicolas Valois*, Biblioteca Arsenalului, nr. 2, 5, 16, pag. 174)

lor, nici pe compozițiile formate din substanțe eterogene[1], căci natura nu produce nimic decât prin procedeul similitudinii, și chiar dacă măgarul și calul zămislesc un catâr, este vorba despre o ființă imperfectă, precum se poate întâmpla, datorită hazardului, cu anumite substanțe atunci când sunt combinate. În al treilea rând: nu trebuie să fii excesiv de indiscret, dar trebuie să-ți măsori cuvintele, și ca un fiu prudent, nu arunca mărgăritarele la porci. Să ai mereu în minte scopul pentru care ai purces la înfăptuirea operei.

Trebuie să fii încredințat că dacă vei avea mereu în minte regulile pe care le-am învățat de la Albert cel Mare, nu trebuie să te umilești în fața regilor și a puternicilor zilei, ci, dimpotrivă, regii și seniorii te vor acoperi cu onoruri[2]. Vei fi admirat de toți, slujindu-i cu arta ta pe regi și pe prelați, căci nu doar că le vei împlini nevoile, dar vei fi de folos tuturor oamenilor, căci ceea ce le vei oferi va prețui pentru veșnicie la fel ca o rugăciune. Fie ca aceste reguli să sălășluiască în străfundul inimii tale, sub o triplă pecete de neatins, căci în cealaltă carte a mea, pe care am publicat-o, am vorbit ca un filosof, în timp ce în aceasta, fiindcă am încredere în discreția ta, am revelat secretele cele mai ascunse.

[1] Alchimiștii sunt de acord în unanimitate asupra acestui aspect. Hermes spune despre această știință: „Alchimia este știința corporală, a unui compus simplu ce poate aduna laolaltă lucrurile cele mai prețioase, prin cunoaștere și efect, și le poate transmuta într-un gen mai bun, printr-una și aceeași compoziție naturală." (Jean de Mehun, *Oglinda alchimiei*, Paris, 1612, cap. I). „Pe scurt, trebuie să știi că niciun animal nu poate da naștere la ceva asemănător și perpetua specia, dacă nu face aceste lucruri cu ajutorul similitudinilor, al unei aceeași naturi; iată de ce nu trebuie să te străduiești să cauți piatra noastră în altă parte, nici pe alături, ci doar în sământa propriei sale naturi, pe care natura a produs-o la începuturi. Trebuie să te gândești în ce scop vrei să produci Piatra și la ce vrei s-o folosești, pentru că atunci vei ști că ea nu se extrage decât din rădăcină metalică." (*Cele douăsprezece chei*, de Fratele Basil Valentin, călugăr din ordinul Sfântului Bernard, Paris, 1650, cartea I, Prefață). Se cunoaște însă și celebrul paragraf al lui Bernard Trevisan: „Lăsați deoparte toate sărurile, vitriolurile, boraxul și pe celelalte, etc.".

[2] Regii nu i-au răsplătit întotdeauna pe alchimiști după meritele lor. Richard Englezul și-a încredințat secretul regelui Angliei, care l-a închis și ucis în Turnul Londrei. Eduard de Anglia nu și-a ținut promisiunile făcute lui Raymond Lulle. Jacques Coeur, chiar dacă i-a dezvăluit secretul lui Carol al VI-lea, drept recompensă a fost ucis. Vezi în acest sens: David de Planis-Campy, *l'Ouverture de l'Ecole de Philosophie Transmutatoire*, Paris, 1633, in-8.

Capitolul II

Despre operațiunile alchimice

După cum ne învață Avicenna în epistola către regele Assa, noi căutăm să obținem o substanță adevărată cu ajutorul mai multor elemente strâns legate între ele, care substanță, fiind pusă la foc, îl întreține și alimentează, și care va fi în plus pătrunzătoare, și va închega mercurul și alte corpuri; o compoziție adevărată, care are greutatea ideală și depășește prin splendoare toate comorile lumii. Pentru a fabrica această substanță, după cum spune Avicenna, trebuie să ai multă răbdare, timp și instrumentele necesare. Răbdare, pentru că, după zisele lui Geber, precipitarea este opera diavolului; astfel că, cel ce nu are suficientă răbdare, trebuie să înceteze orice muncă alchimică. Timp, pentru că în orice acțiune naturală ce rezultă din arta noastră, mijloacele și timpul sunt riguros determinate[1].

[1] Nu s-a acordat suficientă atenție concordanței astrologice a timpului necesar înfăptuirii Marii Opere, ceea ce a făcut ca eforturile multor alchimiști moderni să fie zadarnice. „Timpii de fabricare ai

Instrumentele nu trebuie să fie în număr mare, după cum vom vedea mai încolo, întrucât opera noastră se înfăptuiește doar cu ajutorul unui singur lucru, al unui singur vas, al unei singure căi și cu ajutorul unei singure operațiuni (*in una re, uno vaso, una via et una operatione*), după cum ne învață Hermes.

Este permis să fabricăm compoziția mai multor principii laolaltă; cu toate acestea, nu este nevoie decât de o materie și de niciun lucru străin, ci doar de ferment alb sau roșu. Orice Operă este cât se poate de naturală; este de ajuns să observi diversele culori în timpul în care acestea apar.

pietrei sunt indicați de Apa filosofică și astronomică", spune d'Espagnet (*Arcanae Hermeticus*). „Prima operă de culoare albă trebuie să fie terminată în casa Lunii; a doua, în a doua casă a lui Mercur; prima operă de culoare roșie trebuie terminată în a doua casă a lui Venus, iar a doua sau ultima operă roșie trebuie sfârșită în casa lui Jupiter." Prima zi de Paște este ziua cea mai propice pentru a împlini Opera, din cauza analogiei cu sărbătoarea învierii Mântuitorului, pe care Biserica o celebrează în această zi. Căci alchimistul poate profita pentru perfectarea operei sale de imensa energie potențială care a fost emisă în tot universul, în vremea postului Paștelui și mai ales în Săptămâna Sfântă. Forțele energetice care sunt emanate de mulțimea credincioșilor, în dorința de a-l vedea înviind pe Mesia după noaptea petrecută la mormânt, se focalizează și formează un curent fluidic intens (un egregor). Alchimistul care așteaptă astfel învierea regelui filosofic, care se află în athanor, va atrage acest curent energetic, îl va stăpâni și-l va proiecta peste opera sa. Rabbi Schelomoch a realizat această transmutare în ziua de Paște a anului 1550 (vezi *Opuscule très excellent de la vraie philosophie*, de D. Zacharie, Lyon, 1612). Totuși, Nicolas Flamel a înfăptuit Opera, în ziua de luni 17 ianuarie 1582, spre prânz, și în același an pe 25 aprilie, la ora cinci după amiază (*Le liv. des fig. hiéroglyph.*) și Jean Saunier, pe 7 mai 1432 (*Le Grand Miracle de la Nature métallique*, page 10).

În prima zi trebuie să te trezești dis-de-dimineață și să observi dacă via[1] a dat în floare și s-a transformat în cap de corb; apoi ea va trece prin diverse culori, printre care trebuie să o observi pe cea de un alb intens, pentru că pe aceasta o așteptăm noi, ea revelându-ni-l pe regele nostru, adică pe primul elixir, sau pudra simplă, iar acesta are tot atâtea denumiri câte lucruri sunt pe lumea aceasta. Dar, ca să nu lungim vorba, materia sau magnezia noastră este denumită Pământ de Spania sau Antimoniu, dar trebuie să observi faptul că nu desemnez prin aceasta mercurul obișnuit, de care se slujesc sofiștii și care nu duce decât la rezultate mediocre, în ciuda marilor cheltuieli făcute. Dacă îți place să lucrezi cu ajutorul lui, vei ajunge incontestabil la adevăr, dar după interminabile calcinări și dizolvări[2]. Urmează mai degrabă sfaturile preafericitului Albert cel Mare, maestrul meu, și lucrează cu argintul viu mineral, căci doar în acesta stă secretul operei. Apoi vei alătura cele două compoziții, cea albă și cea roșie, care provin din două metale perfecte, ce singure dau o compoziție perfectă;

[1] Reamintim cititorilor că limbajul folosit este unul figurat și că „via" reprezintă o anumită compoziție, și nu altceva. În text, vor mai exista și alte asemenea substituiri. (N.tr.)

[2] Este procedeul pe care l-au urmat chimiștii Gromberg și Gayot, atunci când ducele de Orleans i-a adus să lucreze la Palatul Regal, pentru a încerca să redescopere cu ajutorul chimiei moderne secretul Pietrei filosofale. Aceștia au afirmat că „au descoperit indicii de posibilitate, dar după o muncă îndelungată și extenuantă, ce a durat mai bine de patru ani." (Vezi Notă de manuscris, pe coperta mss. Nr. 3021, Bibl. Arsenalului). Se poate într-adevăr să ne folosim de clorurile de mercur, denumite popular coroziv sublim și calomel, în locul adevăratului sulf filosofic, dar rezultatele sunt palide.

mercurul nu comunică această compoziție decât după ce a primit-o; de aceea, amestecându-le pe amândouă, ele se vor amesteca mai bine cu acest mercur și îl vor pătrunde mult mai bine.

Despre compoziția mercuruluiși despre separarea lui

Chiar dacă opera noastră se poate înfăptui doar cu ajutorul mercurului, este nevoie totuși de ferment roșu sau alb; acesta se amestecă atunci mult mai ușor cu substanța Soarelui și a Lunii, căci aceste două substanțe sunt de aceeași structură ca și el și sunt la fel de perfecte ca și celelalte. Motivul este următorul: corpurile sunt cu atât mai perfecte cu cât conțin mai mult mercur. Astfel se face că substanțele Soarelui și Lunii, conținând mai mult mercur decât altele, se amestecă în compozițiile roșie și albă și se solidifică[1] la foc, pentru că doar mercurul singur e cel care perfectează în sine Opera și astfel vom găsi tot ceea ce ne lipsește pentru înfăptuirea operei noastre, fără să mai avem nevoie de a adăuga altceva.

Elementele solare și lunare nu îi sunt străine, pentru că sunt reduse în acesta în esența primordială, încă de la începutul fabricării Operei, adică în esența mercurului; deci, de la acesta își extrag originea. Unii alchimiști fac eforturi de a duce la bun sfârșit Opera doar cu ajutorul

[1] „Aditya (soarele), este viața cu adevărat însuflețită; luna este materia." (*Prasna Upanishad*, I, § 5.).

mercurului sau a magneziei obişnuite, spălându-le într-o soluţie foarte acidă, fierbând compoziţia în ulei, sublimând-o, arzând-o, calcinând-o, distilând-o; extrăgând chintesenţa din aceste elemente, „torturându-le" cu ajutorul altor elemente şi cu o mulţime de alte suplicii (*martyrizationibus*), ei cred că operaţiunile lor sunt foarte profitabile, dar, la sfârşit, nu obţin decât un modest rezultat.

Dar, crede-mă, fiul meu, întregul nostru mister constă doar în regimul şi distribuirea focului[1] şi în direcţia inteligentă pe care o ia Opera. Nu avem decât puţine lucruri de făcut, căci proprietăţile focului bine aplicat vor opera asupra operei noastre[2], fără ca noi să facem mare lucru, nici să chletuim prea mult, căci presupun că atunci când Piatra noastră era în starea primordială, adică Apa primordială, sau laptele virginal, sau Coada de dragon, ea a fost dizolvată, s-a calcinat, s-a sublimat, s-a distilat, s-a redus, s-a spălat şi s-a solidificat singură[3], iar prin vir-

[1] Vezi *Rig Veda* (Sukta I.) „I. Îl slăvesc pe Agni (focul), marele preot al sacrificiului, divinul, oficiantul, cel care prezintă zeilor ofrandele şi care este posesorul unei mari bogăţii." „II. Acest Agni, pe care trebuie să-l slăvească înţelepţii antici şi cei moderni, poate să ne aducă de partea noastră zeii." „III. Cu ajutorul lui Agni, credinciosul obţine abundenţa care sporeşte în fiecare zi, care este sursa renumelui şi care face ca rasa umană să se înmulţească." „IV. Agni, sacrificiul care se înfăptuieşte fără oprelişti şi care ne protezează oriunde, ajunge cu uşurinţă în sălaşul zeilor."

[2] „Cele şapte râuri pure care curg din cer sunt influenţate de către tine, o, Agni!". (*Rig-Veda*, Sukta VIII, § 8.).

[3] După cum se poate observa, dizolvarea prealabilă este o necesitate absolută, aşa cum este descrisă în capitolul IX din *Grand éclaircissement de la pierre philosophale*, de Nicolas Flamel. Ori, cum odată cu trecerea timpului anumite secrete ies la iveală, putem ridica

tuţile focului bine distribuit s-a fabricat singură într-un vas unic, fără nicio altă operaţiune manuală. Trebuie să ştii, fiul meu, cum alchimiştii au vorbit în limbaj figurat

puţin acum vălul misterios de pe lucrarea Magisteriului. În opinia lui Albert Poisson, trebuie să cristalizăm clorura auriferă în bain-marie. Dar este mai bine să înfăptuim operaţiunea pe care a descris-o Sfântul Toma de Aquino în capitolul VIII al primului tratat, care constă în reducţiunea imediată a clorurii aurifere la clorura de staniu, prin care rezultă un precipitat purpuriu, care mai este denumit şi Purpură de Cassius, dar care era binecunoscută înainte de apariţia acestui chimist: $H_2O + Au_2O (SnO_2)3$. Încă nu am obţinut precipitatul de aur metalic prin intermediul acidului oxalic sau al altor precipitate, cu ajutorul acizilor fosforic, sulfuric, hidrofosforic şi, mai ales, prin intermediul fosforului.

Dar mai există un procedeu care oferă rezultate extraordinare şi care constă în a înlocui clorura de aur cu florura de aur, pe care o vom obţine cu ajutorul apei regale concentrate, compusă din acid fluorhidric şi acid nitric. Dar aceste experienţe sunt extrem de periculoase din cauza corozivităţii acidului fluorhidric. Întrucât este necesar să dizolvăm aurul şi fiindcă tratatele ne învaţă că, în general, apa regală posedă această proprietate, nu este inutil să arătăm aici că simpla dizolvare de gaz cloric produce acest efect; că acidul iodic amestecat cu acidul nitric în exces dizolvă de asemenea aurul. Am făcut experienţe, de asemenea, cu acidul paratartric, amestecat cu acid acetic, procedeu indicat de vicontele de Lapasse, apoi cu un amestec de acid sulfuric şi acid acetic încălzit. În plus, se spune că alcoolul dizolvă aurul printr-un procedeu secret. (Vezi Mss. din Biblioteca Vaticanului, nr. 4095, fol. 9. Am experimentat de mai multe ori acest procedeu absolut exact, În fine, sucurile gastrice extrase recent din corpul omului sau al animalelor dizolvă aurul şi toate metalele (Experienţele lui Sèvres). Guyton de Morveau a făcut şi el o observaţie de mare importanţă, dar care a fost uitată: „Aurul, spune el în *Elemente de chimie*, vol. II, pag. 85, este calcinat şi redus la pulbere purpurie printr-o puternică descărcare electrică... Dar aceeaşi descărcare reînsufleţeşte pulberea, la fel cum reduce pulberea de plumb."

despre operațiunile manuale, pentru ca să fii sigur de purificarea mercurului nostru, iar eu te voi învăța cum se prepară cel mai simplu.

Ia deci mercur mineral sau Pământ de Spania, sau Antimoniu, sau Pământ negru, ceea ce înseamnă același lucru, dar care nu a mai fost folosit înainte la nicio altă operă. Ia din acesta douăzeci și cinci de livre, sau, poate, un pic mai mult, și trece-l printr-o sită din țesătură de in ceva mai groasă, căci aceasta este adevărata spălare (*lotio vera*). După aceea, fii atent să nu fi rămas vreo mizerie sau vreun bulgăraș, căci atunci mercurul nu va putea fi folosit la opera noastră. Dacă e bine cernut, atunci este bun pentru a continua operațiunile. Trebuie să știi că nu mai este nimic de adăugat la acest mercur și că opera poate fi astfel încheiată.

Despre modul în care se face amalgamul (amestecul)

Întrucât opera noastră se înfăptuiește doar cu ajutorul mercurului, fără a mai adăuga vreo altă materie străină, îți voi explica pe scurt cum să faci amalgamul (amestecul). Căci acest procedeu este foarte prost înțeles de către mulți alchimiști care cred că opera se poate înfăptui doar cu ajutorul mercurului, fără a-l însoți cu sora lui, ori cu tovarășa lui (*compar ejus*)[1]. Îți spun deci foarte sigur că trebuie să lucrezi cu mercurul asociat cu însoțitorul lui, fără a-i adăuga altă materie străină, și să știi că Aurul și Argintul nu sunt străine

[1] „Studiați aici proprietățile amestecului de aur și de argint, denumit electrum." (Cf. Pausanias, *Lib. Elida*. Cap. XII).

de substanța mercurului, dimpotrivă, sunt mai co-substanțiale cu acesta decât toate celelalte corpuri. De aceea, reduse la substanța lor primordială, ele sunt denumite surori sau tovarășe ale mercurului, căci din compoziția și cristalizarea lor rezultă Laptele virginal. Dacă vei înțelege limpede acest lucru și nu vei adăuga o substanță străină de natura mercurului, atunci vei reuși să înfăptuiești opera.

Despre compoziția substanței solare și a mercurului

Ia substanță solară bine purificată, adică bine încălzită la foc, ceea ce va da naștere fermentului roșu; ia două uncii din acesta, taie-l în bucățele mici cu un clește ascuțit, adaugă paisprezece uncii de mercur pe care-l vei expune la foc într-o țiglă scobită, apoi dizolvă aur, amestecând cu o baghetă de lemn. Când va fi bine dizolvat și amestecat, pune-l în apă limpede și într-un recipient de sticlă sau de piatră, spală-l și șterge-l până ce negreala va intra în apă și, dacă ești atent, vei auzi vocea păsării (*vox turturis*) în pământul nostru. Când totul va fi bine purificat, pune amestecul obținut într-o bucată de piele bine legată la partea superioară în formă de sac, apoi presează cu putere, până ce o parte trece prin aceasta. Când amalgamul va fi astfel bine presat, va fi gata să fie folosit pentru operațiunea noastră. Fii atent să nu extragi decât două uncii, nici mai mult, nici mai puțin. Dacă este mai mult, dă la o parte; dacă e mai puțin, mai adugă. Aceste două uncii, care sunt denumite laptele virginal, le ții pentru cea de a doua operațiune.

Transvazează acum materia obținută într-un vas de pământ și pune-l în cuptor. Apoi, aprinzând focul dedesubt, încălzește cu putere compoziția din vas zi și noapte, fără să oprești focul[1]. Flacăra trebuie să învăluie athanorul care va fi bine fixat pe lutul înțelepciunii. Dacă, după o lună sau două, vei observa florile strălucitoare și culorile principale ale operei, adică negrul, albul, galbenul și roșul, atunci, fără nicio operațiune manuală din partea ta, ci doar prin acțiunea focului, ceea ce era manifestat se va arăta, iar ceea ce era ascuns se va manifesta. De aceea materia se întrupează din ea însăși în cadrul elixirului perfect, se convertește într-o pudră foarte fină, denumită pământ mort sau om mort în mormânt, sau magnezie uscată; acest spirit este ascuns în mormânt, iar sufletul aproape că s-a separat de corp.

Atunci când s-au scurs douăzeci și șase de săptămâni de la începutul operei, ceea ce era înainte materie grosieră va deveni acum materie subtilă, ceea ce era solid va deveni moale, ceea ce era dulce va deveni amar și, cu ajutorul puterilor oculte ale focului, conversiunea principiilor se va fi încheiat. Atunci când pudra va fi complet uscată și vei sfârși operațiunile, vei încerca transmutarea mercurului; apoi te voi învăța celelalte două operațiuni, pentru că o măsură din opera noastră nu poate încă transmuta decât șapte părți de mercur bine epurat.

[1] Un vechi autor anonim descrie astfel cu naivitate această operațiune: „Artistul pune materia într-un recipient și, astupând bine gura vasului, îl lasă la foc domol vreme de treizeci de zile și nopți, și de două ori pe săptămână face întuneric jos cu ajutorul unei labe de iepure." (Mss. Arsenalului, nr. 18: bis., vol. I, pag. 67).

Despre amalgamul (amestecul) alb

Folosim aceeași metodă pentru a obține primul ferment alb sau fermentul Lunii. Amestecăm acest ferment alb cu șapte măsuri de mercur bine epurat, la fel cum am procedat în cazul fermentului roșu. Căci în opera albă nu intră nicio altă materie decât de culoare albă, iar în opera roșie nicio altă materie decât de culoare roșie; la fel, soluția noastră va deveni roșie sau albă, în funcție de fermentul adăugat, iar timpul este cel care va desăvârși opera, astfel că putem colora mercurul în alb, la fel cum s-a putut colora în roșu.

Să mai remarcăm faptul că foițele de argint sunt mai folositoare aici decât lingourile de argint (*argentum massale*), pentru că se asociază și integrează mult mai bine în substanța mercurului și se pot amesteca cu mercurul rece și nu cu cel cald. În acest caz, mulți alchimiști au greșit, dizolvând amalgamul (amestecul) în dizolvant puternic, recunoscând apoi că nu au făcut decât să distrugă compoziția. Alții, dorind să lucreze cu aurul și argintul conform regulilor acestei cărți, au greșit spunând că substanța solară nu are umiditate și au dizolvat-o în acid coroziv, apoi au lăsat-o la alterat într-un vas de sticlă bine închis vreme de câteva luni; dar, dimpotrivă, este mult mai bine ca această chintesență să fie extrasă cu ajutorul virtuților focului subtil, într-un vas de circulare a fluidelor și gazelor, denumit din acest motiv Pelican[1]. Soarele mineral,

[1] Vezi primul tratat al Sfântului Toma, capitolul V. Să ne amintim faptul că primul fel de foc trebuie administrat clibanic (prin mă-

cât și substanța Lunii, sunt amestecate cu multe impurități astfel încât purificarea lor este necesară, iar acest lucru nu este treabă de femei, nici vreo joacă de copii; dimpotrivă, dizolvarea, calcinarea și celelalte operațiuni pentru a înfăptui Marea Operă sunt o muncă pentru bărbații puternici[1].

Despre a doua și a treia operațiune

Odată această primă etapă încheiată, să trecem la înfăptuirea celei de a doua. Trebuie să adăugăm șapte măsuri de mercur substanței obținute în prima noastră operă, denumită Coadă de dragon sau Laptele virginal. Pune compoziția într-un sac de piele, presează puternic până ce iese prin el, apoi pune deoparte șapte părți; spală-le și pune-le într-un vas de fier, apoi în cuptor, la fel cum ai procedat prima dată, folosind aceiași timpi sau aproape aceiași, până ce pudra se va forma din nou. Adună această pulbere și vei vedea că ea este mult mai fină și mai subtilă decât prima, pentru că este mult mai purificată. Apoi treci la cea de a treia operațiune, la fel cum ai procedat pentru prima și pentru a doua; adaugă la greutatea pulberii obținute în a doua operațiune șapte

surarea greutății materialelor), iar al doilea trebuie administrat geometric, conform autorilor Nicolas Flamel și Artephius.

[1] În opinia lui d'Espagnet (op. cit., 42), ar fi o muncă de Hercule. Vezi cu privire la acest subiect Rupescissa, Picolo dela Mirandola, Isaac, Guy de Montanor și Northon, în operele lor alchimice, Mayer (*Arcana arcanissima*), Albert cel Mare (*De Alchimia*) și Raymond Lulle (*Theorica Testamentum*).

măsuri de mercur epurat și pune-le într-un sac de piele, presează, astfel încât să ramână șapte părți din întreg, la fel ca mai înainte. Pune din nou la foc întreaga compoziție, până ce se reduce la o pulbere și mai fină care, presărată deasupra mercurului, îl va colora într-un procent de șapte la patruzeci și nouă de măsuri, ceea ce face trei sute patruzeci și trei de părți. Cu cât remediul nostru (piatra filosofală diluată) va fi mai diluat, cu atât va fi mai subtil; cu cât este mai subtil, cu atât este mai penetrant; cu cât este mai penetrant, cu atât poate transmuta mai bine materia. Ca să închei, trebuie să știi că, dacă nu dispui de mercur mineral, se poate lucra și cu mercur obișnuit, chiar dacă acesta din urmă nu are aceeași valoare, dar totuși poți obține un rezultat bun.

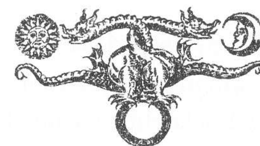
Despre modalitatea de a lucra asupra materiei sau mercurului

Să trecem acum la tinctura mercurului. Ia o cupă mică de metal, unge-o puțin pe interior cu grăsime și pune aici opera noastră, în funcție de proporțiile necesare, apoi pune cupa la foc domol, iar când mercurul începe să fumege, pune deasupra o cantitate din piatra filosofală împachetată în ceară curată sau în hârtie (papirus), apoi ia un cărbune mare înroșit, pregătit special pentru această operațiune, pe care să-l pui pe fundul creuzetului. Apoi fă focul mai tare și, când totul se va lichefia, vei pune compoziția într-un vas uns cu grăsime și vei obține astfel aur sau argint foarte pur, în funcție de fermentul pe care-l vei adăuga.

Dacă vrei să multiplici cantitatea de piatră, folosește bălegarul de cal, în felul în care ți-am explicat oral, dar pe care nu vreau să-l descriu aici, pentru că este un păcat să destăinui acest secret oamenilor obișnuiți care vor să facă știință mai degrabă din vanitate, decât în scopul binelui și întru slava Domnului, a cărui glorie va dăinui peste veacuri. Amin! Trebuie să știi că eu am văzut înfăptuită această operă de către Preafericitul Albert cel Mare, operă pe care am descris-o aici în cuvinte obișnuite, cu ajutorul pământului de Spania sau Antimoniu, dar nu te sfătuiesc să făurești decât Micul Magister, pe care ți l-am descris pe scurt, în care nu există eroare și care se înfăptuiește cu puțină muncă și în scurtă vreme; abia atunci vei ajunge la rezultatul dorit. Dar, prea iubitul meu frate, nu te apuca de lucru la Marele Magister, pentru că, întru mântuirea ta și întru împlinirea învățăturilor lui Iisus Christos, tu trebuie să dobândești mai degrabă bogățiile veșnice, decât bunurile pământești și vremelnice.

Aici se sfârșește Tratatul Sfântului Toma d'Aquino despre multiplicarea alchimică, dedicat prietenului său, Fratele Reinaldus, pentru Thesaurus secretissimus.

Glosar alchimic

A

Acid: Aur filosofic, zis sulful înțelepților.

Adept: Alchimist care a reușit să fabrice piatra filosofală; în acest caz, îl desemnăm cu un „A" majuscul. Dacă este scris cu „a" minuscul, adeptul îl desemnează pe alchimistul care operează pentru că îndrăgește această artă și care a fost inițiat în tainele manevrării cuptorului. Este exact opu sul „suflătorului", „mânuitorului de foale" sau cercetătorului empiric.

Agricultura cerească: Sinonim al „artei alchimice", din pricina analogiei operațiunilor.

Alambic: Un vas care servește la distilare și care se compune din partea inferioară a boilerului, din cupolă și dintr-o țeavă în formă de serpentină.

Alcalin: (din arabul *alqilyl*): Hidroxid al unui metal alcalin, sodă de potasiu.

Alcalin fix: Nume dat sodei și potasiului, substanțe solide.

Alcalin volatil: Amoniacul, soluție lichidă formată din gazul amoniac.

Alchimie: Arta transmutării metalelor, sau acțiunea de a transmuta, procedeul care începe odată cu munca asupra materiei primordiale, până la obținerea pietrei filosofale.

Alchimist: Persoana care lucrează în laboratorul de fabricare a pietrei filosofale, dar care încă nu a ajuns la înfăptuirea sa.

Alkahest sau Alcaest: Nume inventat de Paracelsus pentru a desemna dizolvantul universal. Acest cuvânt, care pare a nu avea nicio etimologie, se aplică elixirului de sănătate.

Al doilea agent: Sinonimul mercurului filosofic.

Aludel: Aparat pentru efectuarea sublimărilor, în special pentru a purifica o compoziție.

Alun: Sulfat dublu, de aluminiu și potasiu, sare cu un gust astringent. Slujește la solidificarea compozițiilor și la clarificarea lichidelor. Principiu al sării filosofice în minerale.

Amoniac: Gaz rezultat din combinarea azotului și a hidrogenului. Clorura de amoniac sau clorhidratul de amoniac au primit numele de sare de amoniac, căci erau preparate odinioară în Libia, în apropierea templului lui Jupiter Ammon (vezi și Armoniac).

Amor: Desemnează capacitatea compușilor chimici de a se uni. Trebuie să adăugăm faptul că, la medicii alchimiști ai islamului, amorul (iubirea) era o maladie contagioasă.

Androgin, sinonimul hermetic al Hermafroditului: Supranumele dat materiei primordiale care conține principiile masculin și feminin, sau sulful și mercurul alchimiștilor.

Animale de aceeași specie și de sex diferit: (Leu-leoaică, câine-cățea etc.), sulful și mercurul preparate pentru operă; masculul reprezintă sulful, principiul fix, iar femela reprezintă mercurul, principiul volatil.

Animale unite: Procesul de amestecare a două elemente.

Animale care se luptă: Solidificarea elementului volatil, sau volatilizarea elementului solid.

Animale terestre și aeriene: Solidul și volatilul.

Antimoniu: Elementul atomic nr. 51, cu densitate 6,7. Este un metal alb-albăstrui, cristalin și sfărâmicios. După fuziunea la 630 de grade, se dilată, solidificându-se.

Antimoniul înțelepților: Materie primă extrasă din mină. Alchimiștii precizează că ține de regnul mineral și metalic deopotrivă.

Antimoniu mineral: Oxisulfura de antimoniu natural, pe care grecii o denumeau *Stibium* (Vezi și *Stibină*).

Apă de ploaie: Desemnează dizolvantul natural al aurului.

Apă tare: Numele acidului nitric obișnuit.

Apă mercurială: Mercur.

Apă metalică: Altă denumire a mercurului.

Apă regală: Un amestec de acizi nitric și clorhidric, care dizolvă aurul și platina. Dizolvant artificial al aurului.

Apă uscată: Sinonimul focului secret. Totuși, la anumiți autori, această expresie desemnează mercurul filosofic.

Apollo: Soarele.

Arborele Dianei: Vezi *Vegetație*.

Arborele lui Marte: Vezi *Vegetație*.

Arbore purtând lunile: Opera lunară.

Arbore purtând sorii: Opera solară.

Arbore purtând simbolurile metalelor: Este vorba despre substanța unică din care se formează toate metalele.

Archimie: Transmutarea metalelor prin procedee nehermetice.

Archimist: Chimist care urmărește transmutarea metalelor prin căi directe sau particulare (vezi și Particular).

Argint viu: Vechiul nume dat mercurului în starea de metal lichid. În general, era vorba despre mercurul obișnuit, dar uneori desemna mercurul obținut în magister.

Argyropee: Transmutarea metalelor în argint.

Armoniac: Materie care, în cursul fabricării Marii Opere, se apropie de culoarea albă.

Armonie: Sare sau acid care sunt în acord cu componenții magisterului.

Arsenic: În vechile tratate, anterioare secolului al XVI-lea, termenul desemna sarea filosofilor. Mai indică și aurul înțelepților, zis sulful filosofilor.

Ars magna: Marea Operă, căutarea pietrei filosofale.

Artă: Alchimie.

Artist: O altă denumire a alchimistului.

Artă regală: Alchimia înțeleasă în nobila sa căutare, sau considerată în faza terminală.

Artă sacră: Alchimia, văzută ca o cale de cercetare spirituală și mistică.

Asem: vezi *Electrum*.

Atalantă: În alchimie, termenul desemnează apa mercurială care fuge (se știe că mercurul ne scapă printre degete) și faptul că grăunțele de aur (sulful) opresc mercurul și-l fixează.

Athanor: Cuptorul unde se pune oul filosofic în timpul coacerii materiei filosofale. Este indispensabil pentru maturația operei.

Athanorul filosofilor (în latină: *crucibulum*): Recipient în formă de turn pătrat, unde compoziția Marii Opere este pusă la foc într-un cuptor circular.

Aur: Sulful materiei prime. Mai desemnează și principiul înțelepciunii.

Aur alchimic: Este vorba despre un metal transmutat în aur, care nu poate fi deosebit de aurul natural, căci acest element nu are decât un singur izotop stabil.

Aurul înțelepților: Desemnează fie sulful materiei prime, fie materia îndepărtată.

Aur hermetic: Sinonimul aurului alchimic.

Auripigment: Sulfură naturală de arsenic, de culoare galben luminos, care a fost adeseori confundat din greșeală cu materia primă a operei. Mai desemnează și sulful filosofilor conținut în mercur.

Aur potabil: Medicament descoperit de Paracelsus. Constă în aurul alchimic dizolvat, care îi permite celui care îl ingerează să-și prelungească viața.

Aur obișnuit: Este vorba despre metalul găsit în comerț.

Azot: Desemnează piatra filosofală. Cuvânt alcătuit din prima și ultima literă din alfabetul grec, ebraic și latin, desemnând faptul că piatra filosofală este principiul începutului și sfârșitului tuturor elementelor.

B

Baie: Simbolul dizolvării argintului și aurului, dar și al purificării acestor două metale. (Vezi și *fântână*).

Baia regelui: Lichid alcătuit din soluția denumită Laptele virginal și din mercur filosofic în care este cufundată materia primă ajunsă la stadiul de *rebis* (produs final).

Bain-marie: O metodă de fierbere sau coacere atribuită Mariei, sora lui Moise. Un lichid fierbinte în care se pune un recipient ce conține compoziția pe care dorim s-o încălzim.

Bărbat și femeie: Reprezintă sulful și mercurul.

Bărbat și femeie închiși într-un mormânt: Sulful și mercurul aflate în oul filosofic (vezi explicația termenului).

Bătrân: Această expresie desemnează zăcământul înțelepților, tatăl metalelor.

Bismut: Vezi *Marcasită*.

Bronz: Aliaj din diferite metale, unde cuprul reprezintă elementul principal; adeseori este un aliaj de cupru și de staniu.

Bronzul lui Hermes: Materie a alchimiștilor unde leul verde reprezintă simbolul predominant.

C

Cale: Trei căi permit înfăptuirea magisterului alchimic: una denumită calea scurtă, alta umedă și cea de a treia, calea uscată. Ele variază prin durată, dificultăți și operațiunile pe care le presupun.

Calea metalică: **Vezi** *Marea circulație*.

Calea vegetală: **Vezi** *Mica circulație*.

Carbon: Unul din elementele sau corpurile pe care le putem descompune, răspândit din abundență în natură, existând în subsol în cantități mari, care intră în compozția cărbunelui, a diamantului, a lemnului, a tulpinilor și frunzelor plantelor. (Vezi și *Cărbune*).

Careu: Simbolizează cele patru elemente fundamentale.

Cartea mută: **vezi** *Mutus Liber*.

Cenușă: În alchimie, reprezintă materia alchimiștilor, purificată într-un vas.

Cameră: Oul filosofic.

Casa (cuibarul) găinii: Sinonim al oului filosofic.

Cărbune: În alchimie, substanța utilizată în fabricarea materiei Marii Opere.

Cărbune binecuvântat: Rudimentele alchimiei.

Cărbune marian: Rudimentele filosofiei.

Caritabil: Desemnează un alchimist care face revelații veridice; se opune termenului de *Invidios* (vezi semnificație).

Căsătorie: Amestecul dintre sulf și mercur; simbolul amestecului lor.

Căsătorie în fața unui preot oficiant: Reprezintă uneori sarea.

Câine: Simbolizează sulful și aurul.

Câine devorat de un lup: Înseamnă purificarea aurului cu ajutorul antimoniului.

Christos: Asociat pietrei filosofale.

Chrysopee: Termen științific al transmutării unui metal în aur.

Cinabru: Mineral de sulfură de mercur care a fost adeseori confundat, pe nedrept, cu materia primordială. Sulfit (sare de acid sulfuros) de mercur, de culoare roșie. Un compus folosit de vechii alchimiști chinezi în cercetările lor asupra pietrei filosofale și a căutării pilulei nemuririi.

Cinabru divin: Traducerea unui termen folosit de alchimiştii chinezi pentru a desemna aurul potabil al occidentalilor. Acesta i-ar permite omului să-şi prelungească existenţa. La taoişti, era vorba mai degrabă de simbolul stării spirituale cele mai elevate, unde omul scăpa de temniţa timpului.

Circumferinţă: Simbolul unităţii materiei, al armoniei universale.

Ceară: În alchimie, materie a înţelepţilor înălbită.

Coadă de păun: Această expresie desemnează o succesiune de culori care apar în decursul uneia din etapele de fierbere, adică în cursul coacerii.

Chintesenţă: Termenul are mai multe semnificaţii. Poate desemna compusul radical metalic obţinut după dizolvare. Mai poate fi folosit ca sinonim al operei la roşu. Se poate aplica unei substanţe cu aspect sanguin ce apare în cursul fierberii. Chintesenţa (a cincea esenţă: spiritul) mai reprezintă şi produsul transmutaţiei.

Compot sau compost: Este vorba despre conţinutul oului filosofic.

Copil: Simbolizează uneori piatra filosofală sau culoarea roşie.

Copil îmbrăcat cu purpura regală sau Copil încoronat: Desemnează piatra filosofală.

Corb: Culoarea neagră pe care o ia la început compoziţia operei, atunci când o încălzim. Simbolizează culoarea neagră şi putrefacţia şi, prin extensie, orice operaţiune alchimică ce dă naştere unui corp de culoare neagră. Termenul este adeseori folosit pentru a descrie etapa ce precedă operaţiunea de obţinere a pietrei filosofale.

Cuperoză: Numele diverşilor sulfaţi de culoare albă pentru zinc, albastră pentru cupru şi verde pentru fier.

Coroană: Simbol al regalităţii chimice, al perfecţiunii metalice (metal transmutat în aur). Metalele sunt adeseori reprezentate ca fiind nişte sclave în faţa regelui, un fel de *Scuipat de lună*; sinonim al Focului secret (vezi explicaţia).

Creuzet: Vas de cărămidă refractară, sau de metal (platină), de formă şi mărime variabile, în mod obişnuit plat la fund, folosit pentru a fi pus la foc, în scopul obţinerii fuziunii corpurilor care rezistă la temperaturi mari.

Curcubită: Alt termen ce desemnează oul filosofic. Dar, în general, este vorba despre partea inferioară a cazanului alambicului.

Cupru: Metal roşiatic, mai puţin dur decât fierul. Era denumit „Venus", din cauza tendinţelor de a se asocia cu alte metale. Mai desemnează şi compoziţia Marii Opere în etapa culorii negre, zisă *lăpticel* (vezi explicaţie).

Cuptor: Instalaţie în interiorul căreia alchimistul întreţine focul pentru a menţine o temperatură constantă un anumit interval de timp, a cărui durată variază, în funcţie de operaţiunile magisterului. Sinonimul athanorului.

D

Diana: Simbolizează Luna, principiul feminin şi volatil, sau argintul pregătit pentru operă.

Diplosis: Operaţiune archimică ce constă în a dubla greutatea unui metal preţios prin aliere cu un metal obişnuit.

Dizolvant: Care are proprietatea de a dizolva. Apa regală este dizolvantul aurului.

Dizolvant universal sau Alkaest: Slujeşte drept dizolvant pentru trei părţi ale Magisterului. Dar calificativul ce i s-a dat nu înseamnă că dizolvă toate metalele şi mineralele.

Dragon: Termenul desemnează în general sulful alchimiştilor, dar când se află în compoziţie poate avea denumiri diferite. În China, dragonul simbolizează plumbul topit.

Dragon înaripat: Simbolizează principiul volatil.

Dragon în flăcări: Simbolizează focul.

Dragon cu solzi: Sinonim al materiei ce a fost îndepărtă din compoziţie.

Dragon care-şi muşcă coada: Reprezintă unitatea materiei.

Dragon fără aripi sau Apter: Simbolizează principiul solid.

Dragonii lui Flamel: Un dragon înaripat şi un altul *pater*: reprezintă principiul solid şi principiul volatil.

Dragoni care se luptă: Adeseori în număr de doi, sunt semnul descompunerii.

E

Electrum: Aliaj de aur şi de argint care, în Antichitate, era la mare preţ. Mai era denumit şi Asem.

Elixirul de viaţă lungă: Piatră a filosofilor diluată care vindecă toate relele şi bolile. Denumit simplu: elixirul vieţii.

Evaporare: Literal înseamnă transformarea lentă a unui lichid în vapori la suprafaţă, care se produce la orice temperatură. În alchimie, acest termen este sinonim cu sublimarea.

F

Fier: Metal rezistent şi maleabil, important pentru industrie. Elementul atomic cu nr. 26. Fierul pur sau fierul moale are o densitate de 7,88 şi se topeşte la 1530 de grade. Simbolic vorbind, este asociat planetei Marte.

Ferment: Substanţă care are proprietatea, sub diverse influenţe, de a dezvolta în materia organică cu care intră în contact o acţiune moleculară de unde rezultă diverşi produşi.

Foc obişnuit sau natural: Principiul ignifug conţinut în materie.

Foc contra naturii: În alchimie, reprezintă focul obţinut cu ajutorul cărbunelui, gazului sau electricităţii.

Foc de nisip: Starea de mijloc a principiului ce constituie lumina infra-minerală.

Foc umed: Desemnează coacerea sau încălzirea în bain-marie.

Foc obişnuit: Foc obţinut cu ajutorul cărbunilor sau lemnelor.

Foc secret: Acţiunea acizilor. Mai este denumit şi primul agent.

Foc supranatural: Căldura degajată în timpul recţiilor, între acizi şi baze.

Firul Ariadnei: Indicaţii ce îi permit învăţăcelului să se descurce în dedalul (labirintul) expresiilor alchimice.

Filosof al focului (în latină *Philosophus per ignem*): Adică alchimistul.

Filosof hermetic: Această expresie îl desemnează pe cel care cunoaşte teoria magisterului. Mai este însă şi sinonimul alchimistului şi al adeptului.

Fiolă: Acelaşi sens ca şi oul filosofic (alchimic).

Flori: Reprezintă uneori culorile Marii Opere.

Floare de sulf: Sulf sublimat cu ajutorul focului.

Floare de zinc: Zinc sublimat cu ajutorul focului.

Fântână: Reprezentarea unei fântâni unde regele şi regina vin să se îmbăieze înseamnă apariţia pietrei filosofale. Simbolizează deopotrivă dizolvarea şi purificarea (vezi şi Baie).

G

Gnoză: Cunoaştere mântuitoare prin iluminare progresivă sau imediată.

Gumă: Stare diversă sub care se prezintă materia Marii Opere.

Grâu sau seminţe: Materia pietrei filosofale.

H

Haos: Numele materiei primordiale în stadiul de materie îndepărtată sau nediferenţiată. Simbolul materiei, al descompunerii şi al culorii negre. Acest termen mai desemnează şi o anumită parte a operei, în orice moment al fabricării.

Hermafrodit sau androgin: Desemnează sulful şi mercurul după amestecul acestor substanţe.

Hermetic: Care are legătură cu învăţăturile lui Hermes şi, în special, cu interpretarea unui text fundamental al alchimiei: *Tăbla de smarald.*

Homeopatie: Sistem terapeutic ce utilizează în doze infinitezimale soluţii obţinute prin diluări succesive, asemănător cu procedeele folosite în alchimie. Sistemul a fost creat şi răspândit de Samuel Hahnemann, medic german (1755-1843).

I

Iubitor de ştiinţă: Persoană iniţiată în alchimie, dar care nu lucrează într-un laborator.

Invidios: Calificativ dat unui alchimist ale cărui învăţături sunt mincinoase. Opus termenului de *Caritabil* (vezi explicaţie).

Închisoare: Sinonimul oului filosofic închis ermetic.

Înger: Simbolizează uneori sublimarea.

Închidere ermetică: Vezi *Lut.*

Înflorire: Literal, starea în care floarea este deschisă. În alchimie, reprezintă operaţiunea finală a coacerii, în cursul căreia apăreau culorile Marii Opere, dar după sublimări repetate.

J

Jupiter: Simbolul cositorului sau staniului.

K

Kabbală: Sistem esoteric bazat pe lectura Bibliei (a Vechiului Testament, mai precis) şi care ţine de tradiţia evreiască.

Kermes: În sensul propriu, este vorba despre o varietate de stejar. În sens filosofic (alchimic), acest termen desemnează kermezita, un mineral apropiat de stibină (vezi explicaţia cuvântului).

L

Laborator: Locul unde lucrează alchimistul şi-şi înfăptuieşte operaţiunile fizice.

Lâna de aur: Alt sinonim al pietrei filosofale.

Lucrător: Cel care produce opera, adică alchimistul.

Laptele fecioarei: sinonim al *spiritului de mai* (vezi expresia).

Lăpticel: Literal, aliaj de cupru şi zinc, denumit şi cupru galben. I se mai adaugă uneori şi alte metale (fier, plumb, aluminiu etc.). În alchimie, înseamnă starea neagră a compoziţiei Marii Opere, în timpul procesului de descompunere.

Lapte virginal: Produs obținut prin distilarea sângelui *leului verde* (vezi explicația).

Lebădă: Simbol al albeții care urmează culorii negre în etapa avansată a Marii Opere.

Licorn: Animal fabulos ce are înfățișarea unui cal alb cu un corn spiralat lung în frunte. Simbolul înălbirii în timpul operațiunilor alchimice.

Leu: Simbolizează sulful și starea solidă a materiei, dar mai reprezintă și piatra filosofală.

Leu înaripat: Simbolizează mercurul și starea gazoasă a materiei.

Leul verde sau leu viridian: Simbolizează vitriolul verde.

Litargă (din lat. *Lithargyrum*): Protoxid de plumb topit. În alchimie, desemnează și compoziția Marii Opere ajunsă la culoarea alb imaculat.

Lixiviațiunea (din latinul *lixivium*) desemnează în domeniile chimiei, farmaciei sau științelor pământului toate tehnicile de extragere a produselor solubile cu ajutorul unui solvent.

Lup: Simbol al antimoniului.

Lumină astrală: Lumină sau influență reflectată de către astre. De exemplu, Luna primește razele soarelui și le reflectă pe pământ în lumină polarizată.

Lună: Simbolul argintului, mercurului filosofic, al principiului feminin și volatil.

Lună și soare: Luna este folosită împreună cu soarele, reprezentând adeseori cele două principii conținute în materia primordială.

Lut: În sens propriu, un ciment folosit pentru lipituri ermetice în cazul diferitelor recipiente care urmează să fie puse la foc.

Lut sapiențial sau a lipi cu lut și înțelepciune (*sapientia*): Prin această expresie, probabil că trebuie să înțelegem obligația păstrării secretului despre principiul închiderii ermetice folosit de alchimiști, a cărei tehnică este primită prin inițiere.

M

Marea circulație sau *Opus major*: Alte nume date operei sau compoziției metalice.

Marele magister: Același sens ca piatra filosofală. Se mai numește și marele elixir al chintesenței, sau marele elixir al amestecului de aur.

Marea Operă: Această expresie desemnează scopul final al operațiunilor alchimice, unde prima etapă este fabricarea pietrei filosofale. Reprezintă deci toate operațiunile care duc spre obținerea pietrei filosofale.

Magister: Ansamblul operațiunilor care conduc spre obținerea practică a pietrei filosofale. Mai înseamnă și operațiunea alchimică reușită.

Magnezie vegetală: Sinonim al materiei primordiale.

Marcasită: Numele dat cristalelor cubice ale unei pirite de fier sulfurat, de culoare galben-auriu, destul de dur. Aceste cristale au fost denumite uneori bismut.

Marte: Simbolul fierului și al culorii portocalii.

Materie: Mineral natural ce conține sulf și mercur.

Materie îndepărtată: Este vorba despre mineralul brut, extras direct din mină.

Materie filosofică: Un alt sinonim pentru materia primordială.

Materie primă (în lat. *materia prima*). Mineral natural care conține sulf, mercur și sarea filosofilor. Natura acestei materii reprezintă un secret bine păstrat. După unele opinii, acest mineral ar conține o parte de sulf împuțicios care trebuie îndepărtat și care nu trebuie să fie confundat cu sulful filosofilor (alchimiștilor).

Materie viitoare: Expresia desemnează materia primă după ce a suferit operațiunile primei opere.

Matras: Balon de sticlă cu gât lung.

Matrice: Vas pentru urmărirea reacțiilor din experiențele cruciale.

Măr de aur: Desemnează uneori sulful.

Medicament universal: Este piatra filosofală diluată. Stopând operațiunile operei la alb se obține un medicament de ordin inferior. Mai este și sinonimul elixirului de viață lungă.

Menstruație: Sinonim al dizolvantului.

Mercur: Argintul viu din comerț. Expresia „mercurul nostru" poate desemna aproape orice, de la materia primă la mercurul filosofic. Reprezintă uneori argintul pregătit pentru operă.

Mercurul vieții: Protoclorura de mercur.

Mercurul filosofilor: este substanța feminină din materia primă; este extras sub acțiunea focului. Alchimiștii afirmă că este un element prețios.

Mercur filosofic: Mai este denumit și agent secund Reprezintă sarea extrasă din materia primă sub acțiunea focului secret.

Mica circulație sau *opus minor*: Alt nume dat operei sau căii vegetale.

Micul magister: Substanță ce permite transmutarea metalelor obișnuite în argint. Mai desemna uneori și operațiunile în vederea acestei transmutări.

Microcosmos: Etimologic, înseamnă lumea cea mică. Alchimiștii foloseau acest termen pentru a desemna corpul omenesc.

Mina înțelepților: Sinonim al materiei prime la stadiul de materie îndepărtată.

Munte: Simbolizează uneori cuptorul alchimiștilor.

Mutus liber sau *cartea mută*: Lucrare clasică ce expune diferitele faze ale Marii Opere, printr-o serie de planșe, fără explicații scrise. Unii spun că autorul este anonim, iar alții că presupusul autor ar fi un anume Altus. A fost tipărită în 1677.

Muncile lui Hercule: Operațiuni preliminare de gradul întâi, care constau în a alimenta materia primă cu sevă și în a o arde vreme de câteva luni amestecată cu roua de mai.

N

Neptun: Simbolizează apa.

Nitrat natural: Nume dat salpetrului de Chile.

Nitriu: Sinonimul salpetrului. Mai desemnează și spuma de sticlă în al doilea grad de perfectare a Marii Opere, atunci când elixirul se înroșește.

Nunțile chimice: Alăturarea sulfului și mercurului alchimiștilor în oul filosofic.

Nostoc: Algă microscopică ce nu are nicio legătură cu oul filosofic, dar care, citată de câțiva alchimiști ca mijloc de comparație, a indus în eroare numeroși cercetători.

O

Ocultism: Cunoaşterea lucrurilor secrete, a ştiinţelor mistice, cum ar fi alchimia.

Om dublu ignifugat: Expresie aparţinând lui Basile Valentin, ce desemnează sarea dublă care constituie focul secret.

Oul filosofic: Vas cu gât lung în care alchimistul pune substanţele înainte de a începe operaţiunile. El încălzea oul filosofic pe athanor. Mai desemnează, în general, şi balonul de sticlă ce conţine substanţa alchimică în momentul încălzirii finale.

Operă: Cuvântul poate desemna fie întregul Magister şi, în acest caz, vorbim despre Marea Operă, fie una din etapele sale. Întâlnim astfel *prima operă*, în care materia îndepărtată din piatră se află în stadiul de materie viitoare, apoi *a doua operă*, care se referă la stadiul de *rebis* al materiei şi *a treia operă*, care are ca rezultat final piatra filosofală.

Opera lunară: Transmutarea unui metal în argint.

Opera metalică: Transmutarea unui metal în aur.

Opera vegetală: Vezi *Mica circulaţie*.

Operativ: Alchimist care lucrează la Magister în laboratorul său.

Opus minor: Vezi *Mica circulaţie*.

Opus major: Vezi *Marea circulaţie*.

Oratoriu: Laboratorul alchimistului, unde lucrează în comuniune cu Creatorul. Operaţiunile sale spirituale îl ajută să se transmute pe sine.

Ouroburos: Şarpele care-şi muşcă coada. Simbol al Marii Opere alchimice, al unităţii materiei.

Oxid: Desemnează uneori o stare de agregare a materiei Marii Opere, la începutul operaţiunilor ce conduc la apariţia *rebisului*.

P

Particular: Desemnează un procedeu care permite transmutarea directă a metalelor în aur, fără a trece prin etapa medicamentului universal, de unde şi denumirea. Basile Valentin ne învaţă în operele sale unul din aceste procedee.

Pasăre înălţându-se spre cer: Simbolul volatilizării, al sublimării.

Pasăre coborând spre pământ: Simbolul condensării.

Păsări opuse animalelor pământene: Simbolul aerului.

Pelican: Simbolizează piatra filosofală.

Pentaclu: Figură geometrică, înseoţită de semne magice.

Phenix sau Phoenix: Simbolizează culoarea roşie. Mai desemnează şi piatra filosofală. Renăscând din propria cenuşă, această pasăre simbolizează şi nemurirea alchimică.

Piatră de Egipt: Termenul se foloseşte pentru a desemna uneori piatra filosofală.

Piatra filosofilor: Sinonim al materiei prime.

Piatra filosofală: Desemnează produsul finit al operei alchimice. Mai este denumită şi aur alchimic, fiind o compoziţie care permite transmutarea în aur a celorlalte metale. Acţionează de obicei ca un catalizator şi doar câteva grame din această substanţă sunt de ajuns pentru a înfăptui Marea Operă.

Pulbere de proiectare: Această substanță este obținută prin fermentarea pietrei filosofale cu metalul pe care dorim să-l obținem, în general cu aurul.

Primul agent: Sinonimul focului secret.

Prepararea întunericului: Operațiune în oul alchimic înainte de a înfăptui Marea Operă.

Pirită de fier: Mineral natural de sulfură de fier.

Pântecul mamei: Alt nume dat oului filosofic.

R

Realgar: Sulfură roșie de arsenic.

Rebis (din latinul *Resbina*: lucru dublu): Sinonim al hermafroditului. Este substanța dublă care provine din primele două opere, arsă în decursul procesului de înfăptuire a celei de a treia opere, în interiorul oului filosofic.

Regimurile (etapele) lui Filaletus: Sunt șapte etape ce desemnează succesiunea temperaturilor ce trebuie folosite în oul filosofic, în timpul fierberii. Mai desemnează și prima etapă a operațiunilor de făurire a Marii Opere, unde materia se oxidează.

Regulă: Principiu al compoziției alchimice din sulf și mercur.

Retortă: Un fel de vas cu gât lung și curbat.

Rege și regină: Aceeași semnificație ca și la bărbat și femeie.

Roșu: Culoarea roșie.

Roșu albicios împreună cu roșu: Solidul și volatilul, sulful și mercurul.

Roza-cruce: Ordin inițiatic considerat a fi întemeiat de alchimistul, mai mult sau mai puțin legendar, Christian Rosenkreutz.

Rouă de mai: Este vorba despre roua de pe câmpuri, care trebuie adunată în martie și aprilie, și folosită în mai. Alchimiștii o folosesc pentru a produce spiritul astral.

Roată: Roata elementelor înțelepților, adică revoluția solară într-un an.

S

Safran: Denumește anumite preparate făcute cu fier și antimoniu.

Safran de Marte: Desemnează carbonatul de fier.

Safranul metalelor: Oxisulfura de antimoniu spălat și redus la pulbere.

Safran de Venus: Desemnează carbonatul de cupru.

Salamandră: Simbolul focului. Desemnează uneori culoarea roșie sau albă.

Salpetru: Nitrat de potasiu.

Sângele leului roșu: În *opus minor*, desemnează prepararea materiei cu lapte virginal, pentru a obține medicamentul de gradul doi.

Sângele leului verde: În *opus major*, un lichid format din seva decantată la întuneric, cel mai probabil după culegerea plantelor care sunt apoi rapid zdrobite. Se folosește pentru a obține medicamentul de primul grad.

Saturn: Simbolul plumbului. Desemnează culoarea neagră și descompunerea.

Săpunul înțelepților: Azotul folosit în prepararea materiei Marii Opere.

Sceptrul lui Hermes: Sinonim al astupării hermetice a vaselor. Ar mai desemna, deşi secretul este bine păstrat, un lichid uleios care pluteşte deasupra compostului şi împiedică pătrunderea aerului.

Sigilarea aludelului: A solidifica mercurul.

Sare: Este liantul ce uneşte sulful cu mercurul filosofilor. Înainte de Basile Valentin şi Paracelsus, se denumea în mod frecvent sare de arsenic, dar secretul era trecut sub tăcere. Mai este şi denumirea simbolică a unuia din cele trei principii alchimice, dar nu trebuie a fi confundată cu omonimele sale, cum ar fi sarea obişnuită, sodiumul. Reprezintă principiul mediator între sulf şi mercur.

Sarea armoniac a filosofilor: Materie a Marii Opere în timpul sublimării acesteia.

Sare de mare: Sodiumul obişnuit.

Sarea lui Saturn: Acetat de plumb cristalizat.

Sarea filosofilor: Denumire simbolică dată mercurului.

Sare de pământ, de sticlă, înflorită, onorată: Alte denumiri simbolice date mercurului.

Sepulcru: Sinonimul oului filosofic.

Smaraldul filosofilor: Alt nume pentru *Roua de mai* (vezi explicație).

Seceră: **Simbol al focului.**

Spadă: un simbol al focului.

Spirit astral: Sare obținută cu ajutorul substanței Roua de mai. Mai era denumită şi Laptele virginal.

Soare: Sinonim al aurului. Mai desemnează uneori aurul preparat pentru operă.

Solidificarea (întărirea, învârtoşarea, coagularea): La modul literal, înseamnă acțiunea de a consolida, de a face compoziția mai consistentă. În alchimie, desemnează o operațiune prin care aurul galben, aurul recent produs, este susceptibil de a lua, prin contractare, densitatea ridicată pe care o posedă metalul natural. Dar mai reprezintă şi un procedeu tehnic de patinare a aurului, pe care alchimiştii îl denumesc *maturare* (a se vedea semnificația termenului).

Soare şi lună: Dacă sunt folosiți în aceeaşi expresie, desemnează uneori cele două compoziții ale materiei prime.

Solve et coagula: O locuțiune latină ce rezumă majoritatea operațiunilor magisterului, căci substanțele se dizolvă şi se coagulează spiritele volatile, în primele două etape ale operei (vezi şi *Spagyrie*).

Solid: Parte a materiei care nu se volatilizează la foc. Se opune volatilului.

Solidifica: A face un corp volatil să suporte acțiunea focului, fără a se sublima sau volatiliza.

Suflător: Fals alchimist care încearcă să transmute metalele în aur prin orice mijloace şi în unicul scop al profitului. Chimia actuală s-a născut din cercetările lor nesistematice, fapt ce a dus la descoperirea de noi substanțe şi elemente.

Sulf: Este principiul prost înțeles al materiei primordiale. Termenul semnifică unul din cele trei principii alchimice. Nu trebuie confundat cu elementul simplu al chimiştilor moderni, care este un mineral de un galben transparent, inflamabil, şi care exală, atunci când îl ardem, un miros pătrunzător.

Sulful alchimiştilor: este denumit astfel, pentru a-l distinge de sulful pe care-l folosesc chimiştii. Este un principiu activ pe care alchimistul îl descoperă în orice materie.

Spagyrie: Termen creat de Paracelsus, pentru a desemna arta de a face preparate medicinale sau chimice, slujindu-se de procedee alchimice. Acest cuvânt a fost format prin alăturarea a două rădăcini greceşti: spar, a extrage sau a smulge, şi agerein, a aduna. Este folosit pentru a descrie cele două operaţiuni opuse şi complementare ale alchimiei: solve et coagula (vezi expresia respectivă).

Sferă: Alt simbol, ca şi Ouroburos, al unităţii materiei.

Schelet: Reprezintă uneori descompunerea, culoarea neagră.

Stibină sau stibiniu: Sulfură naturală de antimoniu. Este principalul mineral ce serveşte la fabricarea antimoniului.

Stejar: Arborele obişnuit unde un compus al focului secret este extras din cenuşa sa.

Stejar scobit: Desemnează uneori locul unde putem descoperi piatra filosofală, dar mai simbolizează şi athanorul.

Subiectul înţelepţilor: O altă denumire a materiei prime asupra căreia alchimistul îşi concentrează întreaga sa atenţie spirituală.

Sulfat: Sare de acid sulfuric. Alchimiştii denumeau aceste săruri *vitriol* (vezi explicaţia termenului).

Şarpe: Aceeaşi semnificaţie ca a dragonului. Cei doi şerpi ai caduceului reprezentau sulful şi mercurul. Când era vorba despre un ansamblu criptografic de trei şerpi, reprezenta cele trei principii.

Şarpe înaripat: Simbolizează principiul volatil.

Şarpe crucificat: Reprezintă solidificarea volatilului, a gazelor.

Şarpe care îşi muşcă coada, sau Ouroburos: Reprezintă unitatea materiei.

Şarpe fără aripi sau Apter: Simbolizează starea solidă a materiei.

T

Tabla de smarald, în latină *Tabula Smaragdina*: Un text scurt, dar fundamental al alchimiştilor, care ar fi fost gravat pe o tablă din smarald de către Hermes Trismegistul.

Tarot: Joc de origine necunoscută, practicat în Franţa sub domnia regelui Carol al VI-lea, care ar fi un soi de sinteză a astrologiei, kabbalei şi alchimiei. Conţine 22 de arcane majore şi 56 de lame minore. Fiecăreia din aceste 22 de arcane majore îi este asociată o indicaţie alchimică, presupusă a veni în sprijinul adeptului.

Jongleurul: Dumnezeu, forţa, principiul masculin.

Papesa: Materia primă, mercurul, iniţierea.

Împărăteasa: Principiul mediator, sarea, mişcarea.

Împăratul: Viaţa, naşterea, lumina astrală.

Papa: Chintesenţa, inteligenţa universală.

Îndrăgostitul: Cele patru elemente sau analogia contrariilor.

Carul, Căruţa, Caleaşca: Principiul solid şi principiul volatil.

Justiţia: Hidrogenul şi focul.

Ermitul, Călugărul: Oxigenul şi aerul.

Roata norocului: Azotul şi apa.

Forţa: Cărbunele şi pământul.

Spânzuratul: Vitriolul.

Moartea: Grăunţele de pilitură metalică aflate în contact.

Temperanţa: Materie şi culoare verde.

Diavolul: Culoarea neagră a materiei.

Casa Domnului: Începutul operei albe.

Stelele: Culoarea albă fixată şi solidificată.

Luna: Culori variate, de la galben la roşu brun.

Soarele: Culorile irisului.

Judecata: Culoarea roşie.

Catargul: Fermentul pietrei.

Lumea: Piatra filosofală, aurul alchimic.

În lamele minore, regii şi reginele reprezentau metalele. Regii cu baston sau sceptru reprezintă aurul; doamnele reprezintă plumbul. Regii cu spadă sunt mercurul; damele reprezintă cositorul. Regii de argint reprezintă cuprul, iar damele corespondente, zincul (cf. lucrărilor lui Papus).

Tinctură de aur, în latină Aurantiorum: Tinctură care iluminează corpurile, Literal, este un lichid obţinut prin vărsarea unui ulei volatil într-un dizolvant de clorură de aur. În alchimie, sinonim al pietrei filosofale. Mai desemnează şi sulful sublimat de culoarea aurului şi o substanţă foarte pură care se foloseşte în diverse etape ale Marii Opere.

Pământ: Unul din cele patru elemente. Expresia „pământul nostru" desemnează în general materia primă.

Pământ foliat: Starea neagră a materiei Marii Opere, încă de la extragerea din mineralul metalelor.

Transvazare: Trecerea de la metoda filosofală la metoda înţelepţilor.

Triunghi: Simbol al celor trei principii ale metalelor.

V

Vas: Desemnează un recipient, în general din sticlă sau ceramică, care conţine materia alchimică; poate fi o retortă, un balon, etc.

Venus: Simbolul cuprului.

Vitriol: Nu are nicio legătură cu sarea care poartă acest nume. Este vorba despre un dizolvant alchimic, desemnat cu numele respectiv în opera lui Basile Valentin. Ca o formulă consacrată a hermetismului, VITRIOL reprezintă inţialele celor şapte cuvinte latine din fraza următoare: Visita Interiora Terrae Inveniens Occultum Lapidem (vizitează părţile interioare ale pământului şi prin rectificare vei descoperi piatra ascunsă).

Vitriol alb: Sulfură de zinc.

Vitriol albastru: Sulfură de cupru.

Vitriol verde: Sulfură de fier.

Volatil: Parte a materiei susceptibilă de a se transforma în gaz sau în vapori, prin acţiunea căldurii.

Vulcan: Simbolul focului, reprezentat adeseori printr-un cocoşat.

Vulcan lunar: Sinonimul focului secret.

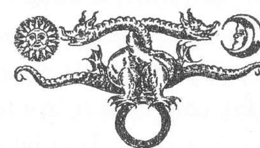
Vultur: La Filaletus, acest termen simboliza sublimarea. La modul general, desemnează folosirea acizilor în înfăptuirea operei. Într-unul din texte este sinonim cu vaporii.

Vultur devorând un leu: Volatilizarea compoziţiei solide prin aburi.

Z

Zinc: Nume dat de Paracelsus unui metal pe care l-a descoperit amestecat cu sulf, în blendă. Mai desemnează şi amestecul metalelor care nu au ajuns la maturitate.

Glosarul operaţiunilor alchimice

Mulţi termeni specifici din alchimie desemnează de fapt operaţiunile din acest domeniu. Operaţiunile sunt descrise în cadrul muncii progresive asupra materiei prime, de aceea constituie un glosar special.

A

Abluţiune: Literal, era o purificare religioasă care consta în spălarea corpului sau a unei părţi din corp. În alchimie, înseamnă spălarea şi purificarea prin foc a materiei, lăsând scurgerea unei părţi, urât mirositoare şi otrăvitoare, al cărei fum, gros şi volatil, este cât se poate de toxic. Acest lichid, care are ca simbol corbul, nu poate fi spălat şi înălbit decât de către foc. Atunci lichidul îşi pierde culoarea neagră şi devine alb.

Aglomerare: Literal, acţiunea de a reuni elemente. Amestec. Este o operaţiune folosită adeseori în alchimie.

Animare: Literal, operațiunea prin care i se dă viață unei substanțe organice. În alchimie, animarea (însuflețirea) era imaginată prin lupta între vultur și leu. Mai desemnează și operațiunea prin care razele adunate și concentrate ale acestui dublu foc colorează și însuflețesc un corp dur, diafan, transparent, regenerat. Însuflețirea aurului însemna vitalizarea simbolică a copacului uscat. În alți termeni, este vorba despre trezirea principiului volatil cu ajutorul substanței roua de mai.

Ascensiune: Literal, acțiunea de a se înălța. În alchimie, acțiunea spiritului, a subtilului, care se extrăgea din mercurul înțelepților.

Assațiune: Termen înlocuit adeseori cu calcinare, ardere. Acțiunea de a reduce materia încălzind-o până ce, ajungând în faza de descompunere, se dizolvă în pulbere mai fină decât atomii din soare, pentru a se prechimba în apă permanentă.

Atrac ție: Literal, forța naturală care atrage. În alchimie, operațiune prin care reunim diverse elemente naturale pentru a constitui materia primă. Un termen analog ce este deseori folosit e triturație (vezi explicația cuvântului).

C

Creștere, sporire: Literal, acțiunea de a crește. În alchimie, operația de a crea un depozit de materie sub forma nisipului, care, după diverse manipulări, se transformă într-o pulbere amorfă. Creșterea se efectuează în timpul celei de a doua lichefieri a corpului coagulat.

Calcinare: Literal, operațiune care constă în a supune o materie unei temperaturi ridicate. În alchimie, un termen generic

al operațiunilor analoage diverselor stadii ale operei, indicând că toate spălările se fac cu ajutorul focului, adică toate purificările pentru dizolvare se fac prin foc, cu foc și în foc. În funcție de cum compoziția este preschimbată și redusă la starea de pulbere, unii au denumit această acțiune de calcinare cu termenii: denudare, separare, triturație (vezi explicație). Când compozițiile sunt reduse la materia primă, mai sunt denumite și: molificare, extragere, comixtiune, lichefiere, conversiunea elementelor, subtilizare, diviziune, humație, impastație și distilație, întrucât compozițiile sunt lichefiate, reduse la granule, înmuiate și se amestecă în interiorul vasului. Atunci când materia devine neagră și lichidă, iar elementele se amestecă bine și se întrepătrund unele cu altele, se mai spune că avem de a face cu: xir, descompunere, corupere, hău, infern, dragoni, generare, ingestie, submersie, complexitate, alăturare și impregnare (vezi majoritatea acestor termeni).

Cimentare: Literal, operațiunea care constă în a încălzi o bucată de metal în contact cu un ciment, pentru a-i conferi acesteia proprietăți speciale, prin difuzarea unuia sau mai multor elemente ale cimentului, fie la suprafață, fie în întreaga masă a compoziției. Cimentarea poate fi efectuată pentru argint și pentru aur.

Cibațiune: Literal, operațiunea chimică ce constă în a face o substanță mult mai consistentă. Adeseori sinonim cu întărirea. Este operațiunea prin care alchimistul nutrește materia primă.

Coagulare: Fenomen prin care un lichid organic se structurează într-o masă solidă sau coagulează. Prin această operațiune, alchimistul integrează elementul volatil materiei prime.

Coacere, ardere: În general, desemnează operațiunea prin care se pregătește materia primă cu ajutorul focului natural, coacerea materiei alchimice în athanor, pentru a o face capabilă de multiplicare. Coacerea se efectuează în cadrul celei de a treia operațiuni, unde este compoziția cea mai moale, după descrierea oferită în lucrările alchimiștilor. A coace sau a fierbe este un termen generic care se aplică unui mare număr de operațiuni realizate cu ajutorul mercurului filosofic. Acesta din urmă este sarea extrasă din materia primă.

Combinare: Literal, o uniune din mai multe elemente simple pentru a alcătui un corp compus. Archimistul utilizează combinarea pentru a forma aliaje și metale care își conservă totuși calitățile specifice, în ciuda proprietăților diverse dobândite. Totuși, alchimiștii vorbesc despre volatilizarea regulată a elementului solid și de combinarea sa cu elementul gazos, pentru a obține mercurul alchimic.

Coborâre: Literal, acțiunea de a coborî. În alchimie, operațiunea prin care gazul, vaporii se solidifică.

Comixtiune: Termen adesori înlocuit prin calcinare. Amestecul intim al mai multor substanțe diferite.

Concentrare sau concentrație: Literal, acțiunea de a aduna, de a reuni într-un centru. În alchimie, o reunire a spiritului celest, a focului solar cu ajutorul focului secret, care este principiul ignifug, material și spiritual.

Condensare: În alchimie, acțiunea de a face mai densă esența metalică într-un înveliș vizibil, rezistent și refractar, lucru care se petrece într-un stadiu deja avansat al operei.

Conjuncție: Termen înlocuit adeseori de calcinare. Uniunea sulfului și mercurului, după multe purificări. Corupere: Operațiune ce conduce materia primă la un stadiu extrem de descompunere, prin care capătă acea culoare neagră, mai denumită și aripa corbului. Precedă opera la alb. Sinonimul calcinării.

D

Descompunere: Separarea unei materii sau a unui corp în elementele sale.

Denudare: Literal, ceea ce a dus la starea de dezgolire. În alchimie, termenul este adeseori înlocuit prin calcinare.

Digestie: Literal, transformarea alimentelor în aparatul digestiv. Prin analogie, în alchimie, această operațiune constă în a extrage anumite principii din materia primă cu ajutorul unui lichid, adeseori un acid, la o temperatură mai ridicată decât cea a atmosferei.

Dizolvare: Literal, acțiunea de a dizolva o substanță într-un lichid; separarea părților unui corp, prin descompunere. În alchimie, această operațiune obișnuită este adeseori înlocuită de calcinare. Mai înseamnă o operațiune prin care corpul metalic se dizolvă în apa vie pentru a-i extrage chintesența.

Distilare: Literal, operațiune constând în a vaporiza un lichid și a condensa vaporii formați, pentru a-i separa. În alchimie, este o operațiune prin care elementul volatil se separă de cel solid, cu mijlocul și ajutorul vaselor închise. Acest termen este uneori înlocuit de calcinare.

Distilarea repetată: Termen ce indică distilările succesive ale unei compoziții, în ocurență a mercurului alchimic, pentru a dobândi încet-încet o consistență solidă.

Diviziune: Literar, acțiunea de a separa în părți distincte. În alchimie, acest termen este adeseori înlocuit cu calcinare.

E

Exaltare: Literal, acțiunea de a ridica la un grad superior, înălțător. În alchimie, operațiunea prin care este preschimbată culoarea normală a aurului, suprasaturându-l cu tinctură (de sulfat de cupru), care îi conferă metalului prețios o culoare întrucâtva sângerie, printr-un soi de transfuzie chimică.

Extragere: Dacă în metalurgie desemnează operațiunea prin care scoatem metalele din pământ sau din mină, în chimie, extragerea constă în a separa o substanță oarecare din compoziția din care face parte. Alchimiștii, care, în general, nu trebuie să folosească extragerea pentru făurirea Marii Opere, cunosc acest procedeu ce are drept scop extragerea unuia din radicalurile metalice, sulf sau mercur. Tehnica archimistă este, propriu-zis, cea care folosește înfierbântarea (vezi explicația termenului). Unii nu văd în extragere decât simpla căutare a materiei prime.

Exuberanță: Operațiune prin care materia primă, datorită fermentării, este gata să se transforme în piatră filosofală.

F

Fermentație: Literal, reacția spontană care se operează într-un corp organic prin simpla prezență a fermentului, ce nu se adaugă corpului pe care l-a descompus. În alchimie, reprezintă operațiunea prin care aurul sau argintul sunt incluse ca fermenți în piatra filosofală, sau în remediul universal, pentru a obține pulberea de proiectare.

Fixare, solidificare: Literal, operațiune care constă în a solidifica un corp lichid sau gazos. În alchimie, reprezintă operațiunea esențială a operei prin care se volatilizează mercurul și se transmută parțial în sulf solidificat.

Fructificare: Literal, formarea fructului. În alchimie, fază care urmează „înfloririi" compoziției.

Fuziune: Literal, trecerea unui corp solid în stare lichidă, sub acțiunea căldurii. În alchimie, această operațiune poate fi descrisă ca fiind sinonimul lichefierii sau dizolvării, dar și ca reunirea sau combinarea mai multor părți pentru a forma una singură.

H

Humație: Termen adeseori înlocuit prin calcinare.

I

Îmbibare: Operațiune care constă în a umecta, în a stropi puțin câte puțin, în a dizolva cu o mică măsură de apă sau solvent, un dizolvant hermetic, a materiei redusă la o pulbere fină, pentru a obține piatra filosofală.

Imersiune: Literal, acțiunea de a scufunda un corp într-un lichid. În alchimie, este un alt termen pentru calcinarea imersivă, care se face cu aur și apă tare.

Împăstare: Termen adeseori înlocuit cu calcinare. Literal, reducerea unei substanțe oarecare la starea de pastă.

Înfierbântare: Operațiune prin care materia viitoare este supusă la temperaturi ridicate în vasele de coacere. Duce la fabricarea argintului, dar și la producerea aurului.

Incartație: Operațiune alchimică prin care îi adăugăm aurului cupru și care se pune într-un vas împreună cu de trei ori greutatea în argint.

L

Levigație: Operațiune prin care se obțin diverse substanțe sub formă de pulbere măruntă.

Lichefiere: Literal, starea lichidă a unui corp. În alchimie, termen adeseori înlocuit prin calcinare.

Lixiviațiune: Operațiune prin care se elimină substanțele solubile dintr-o materie, cu ajutorul unui solvent care se scurge deasupra acesteia.

M

Macerare: Literal, operațiune care constă în a scufunda un corp într-un lichid, pentru a extrage produsele solubile. În alchimie, macerarea are drept scop, ca și dizolvarea, de a extrage anumite principii din materia primă cu ajutorul unui lichid, adeseori un acid, dar la temperatura atmosferei.

Maturare: Literal, ansamblul fenomenelor sau operațiunilor care conduc o substanță organică spre completa ei dezvoltare și creștere. În alchimie, reprezintă operațiunea prin care este învechit, patinat aurul alchimic, sau aurul galben, prin contractare, pentru a-l densifica. Se mai folosește și termenul de întărire (vezi explicația). Termen înlocuit adeseori prin calcinare.

Molificare: Literal, operațiunea prin care o substanță este făcută să devină mai moale sau fluidă. În alchimie, totuși, acest termen este adeseori înlocuit cu calcinare.

Multiplicare: Literal, creșterea în număr. În alchimie, reprezintă ultima fază a magisteriului care servește la creșterea puterii pietrei filosofale. Este vorba, de altfel, de o nouă fierbere. Termen adeseori înlocuit prin calcinare.

P

Proiecție: Literal, în chimie, reprezintă acțiunea de a arunca sau presăra, într-un creuzet sau pe cărbuni încinși, o pulbere pe care dorim s-o calcinăm. În alchimie înseamnă a efectua fermentația.

Purgație: Literal, acțiunea de a purga, de a curăți. În alchimie, sinonim al purificării.

Purificare: Literal, acțiunea de a elimina dintr-o substanță oarecare toate materiile care îi sunt străine. În alchimie, termenul este uneori înlocuit de calcinare. Mai desemnează și operațiunea care constă în a separa focul de materie.

Putrefacție sau descompunere: Literal, procesul de descompunere pe care-l suferă toate corpurile structurate atunci când viața lor se sfârșește, sub influența anumitor condiții de căldură și de umiditate. În alchimie, sinonim al calcinării.

R

Reducție: Literal, operațiune prin care se înlătură oxigenul dintr-o substanță oarecare.

Regenerare: Operațiune prin care o substanță organică este fie ameliorată în calitățile sale, fie adusă la funcțiunile originale.

Reincrudare: Literal, operațiune ce are ca rezultat reîntoarcerea la starea primordială a unui metal. În alchimie, această operațiune consta în a-i acorda sulfului, principiu solid, o calitate volatilă fără de care alăturarea cu mercurul ar fi imposibilă.

Reverberație: Literal, reflexie a luminii sau a căldurii. În alchimie, este vorba despre căldura produsă de partea interioară superioară a athanorului, pentru ca această căldură să fie repartizată uniform.

S

Separare: Operațiune esențială, citată de Hermes Trismegistul, prin care alchimistul separă elementul volatil de cel solid. Termen înlocuit adeseori prin calcinare.

Sigilare: Operațiune în decursul căreia apar semnele (sigiliile) ce marchează diversele faze ale operei.

Solidificare: Literal, trecerea unui corp din starea lichidă în cea solidă. În alchimie, operațiunea prin care elementul volatil se solidifică.

Soluție: Literal, un amestec omogen din mai multe lichide sau solide. În alchimie, operațiune care se efectuează în mai multe stadii de înfăptuire a operei, unde cea mai întâlnită etapă în lucrarea alchimiștilor este faza corespondentă culorii albe, adică cea a unei materii purificată complet.

Sublimare: Literal, acțiunea de a transforma un corp solid în vapori, fără a mai trece prin starea lichidă. În alchimie, reprezintă operațiunea delicată prin care este extras sulful metalic. Este o operațiune efectuată de un mare număr de ori, înainte de fierbere.

T

Transmutare: Literal, schimbarea unui lucru în alt lucru. În alchimie, reprezintă operațiunea care constă în a schimba un metal în altul, în general a plumbului, în argint sau în aur. Pentru știința actuală transmutarea alchimică nu este realizabilă decât cu mijloacele fizicii moderne, un proces costisitor și sofisticat.

Topire: Literal, separarea unei substanțe de altă substanță eterogenă lichefiată. În metalurgie, o operațiune ce constă în a separa, cu ajutorul plumbului, argintul conținut în cupru, plumbul adăugat mineralului facilitând fuziunea cuprului care se separă astfel de argintul mai puțin fuzibil. Operațiune specifică alchimiștilor, după cât se pare.

Triturație: Literal, operațiunea prin care o substanță este redusă la pulbere, pisând-o într-un vas. În alchimie, triturația filosofică înseamnă calcinarea materiei înțelepților atunci când apare compoziția denumită aripă de corb (vezi expresia). Termen înlocuit adeseori prin calcinare.

V

Vegetație: Nume dat anumitor produse chimice, întrucât au anumite asemănări cu plantele. Vegetația amestecului de argint se numește copacul Dianei, cea a fierului se numește copacul lui Marte. Mercurul obișnuit, adăugat unor substanțe solide, face materia alchimică volatilă, însuflețită, vegetativă și fructifiantă. În acest caz, se numește mercurul înțelepților.

Vitalizare: Operaţiune prin care alchimistul îi acordă un impuls vital materiei prime. Într-un alt stadiu al operei, vitalizarea simbolică a copacului uscat se mai numeşte însufleţirea aurului.

Volatilizare: Operaţiune care constă în a transforma un corp solid în gaz sau vapori.

Cuprins